XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
ВТОРА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ
НА
44. заседание
Четвъртъкъ, 23 януарий 1941 г.

(Открито въ 16 ч. 50 м.)

Председателствувалъ подпредседателтъ Димитъръ Пешевъ. Секретари: Георги Михайловъ и Атанасъ Цвѣтковъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.

Съобщения:
Отпуски 1187
Питане 1187
Предложения : 1187
Законопроекти 1187

По дневния редъ:
Бюджетопроекти за разходитѣ презъ 1941 бюджетна година на:
1. Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството (Докладване, разискване и приемане) 1187
Говорили: М-ръ Д. Василевъ 1188
А. Сивиновъ 1195
С. Ганевъ 1196
Д-ръ Ив. Вазовъ 1198
Докл. П. Дограмаджиевъ. . 1199, 1200
2. Министерството на желѣзницитѣ, пощитѣ ителеи телеграфитѣ — Главна дирекция на пощитѣ, графитѣ и телефонитѣ (Докладване и разискване) 1205
Говорили: Д. Узуновъ 1205
А. Карапетровъ 1207

Стр.

Законопроекти: 1. За съветъ по законодателство (Второ четене) 1211
Говорили: Д-ръ Г. Липовански 1212
М-ръ В. Митаковъ 1212
2. За допълнение на закона за такситѣ, събирани отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията и отъ българскитѣ легации и консулства въ странство, отъ 2⁹ априлъ 1931 г. (Първо и второ четене) 1213
3. За облекчение при изплащането на дължими такси за вода къмъ Дирекцията за водоснабдяване на безводния „Делиорманъ“ (Първо четене) 1214
Говорили: И п. Константиновъ 1214
М. Тютюнджиевъ 1215
4. За разрешаване на Дирекцията за електрификация на Северна България да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки“ въ размѣръ на 100.000 000 л. (Първо четене) . . . 1216
Говорили: М. Тютюнджиевъ 1217
М-ръ Д. Василевъ 1218
Дневенъ редъ за следващото заседание 1218

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Присѫтствуватъ нуждниятъ брой народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отсѫтствуватъ народнитѣ представители: Ангелъ Вълчевъ, Атанасъ Кѫдревъ, д-ръ Василъ Георгиевъ, д-ръ Георги Рафаиловъ, Георги Тодоровъ, Данаилъ Жечевъ, Димитъръ Арнаудовъ, Димитъръ Сараджовъ, Димитъръ Киревъ, Димитъръ Тодоровъ, Дончо Узуновъ, Иванъ п. Константиновъ, Игнатъ Хайдудовъ, Киро Арнаудовъ, Маринъ Грозевъ, Никола Генковъ, Никола Василевъ, Никола Градевъ, д-ръ Николай Николаевъ, Петко Стайновъ, Петъръ Марковъ, Светославъ Славовъ, Сирко Станчевъ, Стоянъ Димовъ, Таско Стоилковъ, Тотю Маровъ, Христо Калфовъ и Христо Таукчиевъ)

Имамъ да ви направя, г-да народни представители, следнитѣ съобщения.

Разрешенъ е отпускъ на следнитѣ господа народни представители:

Д-ръ Любенъ Дюгмеджиевъ — 1 день, и

Михаилъ Йововъ — 1 день.

Народниятъ представитель г-нъ Киро Арнаудовъ моли да му бѫде резрешенъ 20 дни отпускъ по болесть. Понеже се е ползувалъ по-рано съ 12 дни отпускъ, съгласно чл. 9 отъ правилника за вѫтрешния редъ, моля, онѣзи г-да народни представители, които сѫ съгласни да се разреши на народния представитель г-нъ Киро Арнаудовъ 20 дни отпускъ, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Постѫпило е питане до г-на министра на търговията, промишлеността и труда отъ еленския народенъ представитель Петъръ Марковъ относно продажбата, тегленето и шкартата на суровия тютюнъ. Питането ще бѫде изпратено на г-на министра за отговоръ.

Постѫпили сѫ:

Отъ Министерството на финанситѣ — предложение за продължаване сроковетѣ по нѣкои временно вносни и вносни декларации.

Отъ сѫщото министерство — предложение за освобождаване отъ вносно мито и пр. 80 тона бетонно желѣзо и за продължаване срока по временно вносна декларация № 851/1275, отъ 26 януарий 1939 г., на Бургаската митница.

Отъ сѫщото министерство — предложение за разрешаване износа на нѣкои стоки.

Отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда — законопроектъ за разрешаване на Министерството на търговията, промишлеността и труда да построи за нуждитѣ на службитѣ си сграда върху мѣстото, собственость на държавния фондъ „Д-ръ Н. Василияди“, находящо се на ул. „Московска“ № 13 и ул. „Тетевенска“ № 1 — София.

Отъ Министерството на народното просвѣщение — законопроектъ за уреждане на положението на учителитѣ по ведомството на Министерството на народното просвѣщение въ Добруджа.

Отъ Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството — законопроектъ за приемане дарението на Мария Иванова Ракова.

Предложенията и законопроектитѣ ще бѫдатъ раздадени на господа народнитѣ представители и ще бѫдатъ поставени на дневенъ редъ.

Минаваме къмъ точка първа отъ дневния редъ:

Докладъ на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходитѣ презъ 1941 бюджетна година на Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството.

Има думата г-нъ министърътъ на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Министъръ Димитъръ Василевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Съ голѣмо внимание азъ слушахъ разискванията, критиките, препоръките, одобренията и неодобренията изобщо по представения ви бюджетъ на държавата за 1941 г., както и специално по този на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството, както тукъ въ тази зала за първия бюджетъ, така и въ бюджетарната комисия за втория бюджетъ. Представеният ви бюджетъ за това министерство не обгръща неговата цѣлостна дейность, затова защото една часть отъ сѫщата се изразява чрезъ дейностьта на отдѣлната дирекция на строежитѣ, която се състои отъ три много важни отдѣла на нашата строителна политика, а именно: строежитѣ на нови желѣзнопътни линии, строежитѣ на обикновенитѣ пътища и водитѣ строежи. Сѫщо така голѣма часть отъ строежитѣ, които се извършватъ по кредити на други министерства, дирекции, обществени учреждения и пр., и всички частни строежи се ржководятъ или контролиратъ отъ органитѣ пакъ на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството. Тъкмо затова, когато се преценява дейностьта на това министерство, споменатитѣ строежи трѣбва да се включатъ въ творческия балансъ на сѫщото.

Свързанъ съ строга систематика при упражняване на професията си, азъ ви моля да бѫдете снизходителни къмъ мене, ако и въ дадения случай считамъ, че трѣбва да се придържамъ въ тази систематика, едно, поради самото естество на материята, и, второ, за да бѫда колкото се може по-ясенъ и прегледенъ въ защитата на бюджетопроекта на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството. Поради това, че материята, която трѣбва да засегна, е добре известна на всички ви и че тя не се нуждае отъ много подробни тълкувания, азъ ще се старая да бѫда колкото се може по-кратъкъ.

Г-да народни представители! Бюджетътъ, който е представенъ на вашето просвѣтено внимание, фактически далечъ не отговаря на крещящитѣ нужди на нашето строителство, далечъ не може да задоволи ония искания за благоустройството на нашитѣ градове и села, които ежедневно, а даже ежечасно се появяватъ въ съзнанието на нашия народъ, движещъ се стремително по пътя на европейската култура, по пътя на съвременната цивилизация. Вкусоветѣ и разбиранията на българина, както за неговия личенъ животъ като гражданинъ, така и за живота му въ самото общество, се изтънчиха и развиха твърде много. Моето дълбоко убеждение е, че българинътъ, който се отличава съ нечувана и невиждана възприемчивость, който притежава горещъ вътрешенъ порывъ за просвѣта, за духовенъ и материаленъ напредъкъ, би направилъ чудеса въ своето културно издигане презъ кѫсия периодъ отъ време следъ войнитѣ, ако последнитѣ не бѣха завършили нещастно за него. Нему бѣ потрѣбно преди всичко да заздрави дълбоко разяждащитѣ го духовни рани, за да може следъ това, стѫпилъ здраво на краката си, да помисли и за материалното си благоденствие. Минаха редъ години въ вътрешни недоразумения, голѣма часть отъ които струваха скѫпо за народа ни. Мина цѣлъ периодъ отъ време, презъ който ние трѣбваше да прахосваме маса срѣдства и възможности, за да доказваме на обкржаващия ни свѣтъ, че българскиятъ народъ не е размиренъ, че той не заслужава злата сѫдба и тежката участь, които му отредиха следъ завършека на злополучната голѣма война. Ние, съвременницитѣ на тѣзи жестоки изпитания, съ отворени очи наблюдаваме, че страшнитѣ последствия на несправедливо отредената ни зла сѫдба засѣгатъ не само участницитѣ и съвременницитѣ на събитията, поради които бѣхме наказани, но и невинното, младото, едва подрастващо поколѣние, което дойде следъ тия събития.

За никого нескривана истина е, обаче, че българскиятъ народъ, който можа да запази своитѣ жизнени духовни сили презъ две многовѣковни робства, не можеше да бѫде сломенъ и сега. Високиятъ и упоритъ български духъ му даде възможностьта да намѣри всички сили, които му бѣха необходими, за да преодолѣе тежестьта на духовното и материално потисничество, което стремглаво се струпа върху него следъ войната. Сѫщиятъ несъкрушимъ духъ го импулсира въ частното и общественото строителство, чрезъ което той даде неопровержими доказателства, че не само може да се нареди достойно между европейскитѣ народи, но че е и задминалъ въ това отношение много отъ тѣхъ.

Тъкмо затова, г-да народни представители, азъ съ положителность твърдя, че бюджетътъ на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството не е въ унисонъ съ разбиранията на народа ни за нуждата отъ строителство, а е по-скоро въ съгласие само съ неговитѣ податни материални сили. Та нима всички ние не чуваме повика отъ градове и села за нови училища, за театри, за обществени постройки, за хали, кланици, бани, за модерно водоснабдяване, за канализация, за електрификация и пр.? Нима ние не виждаме, какъ никнатъ като гѫби нови желѣзнопътни линии, пътища, водни строежи, казарми, летища, фабрики, спортни игрища, открити бани и др.? Това не е ли единъ голѣмъ устремъ къмъ материална култура? Ако бѣхме малко по-богатъ народъ, ние бихме били не само европейци по силата на географски обстоятелства, а бихме били най-културниятъ европейски народъ. Прогресътъ, който българскиятъ народъ въ продължение на своя 62-годишенъ свободенъ и исторически животъ направи по пътя на духовната и материална култура, е невиждан и нечуватъ. Този колосаленъ прогресъ не се отрича отъ никого.

Г-да народни представители! Трѣбва да се подчертае фактътъ, че успоредно съ засилването на желанието на българския народъ за строителство е вървѣло и увеличението на бюджета на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството. Не е нуждно да се връщаме много назадъ, за да се увѣримъ въ това твърдение. Достатъчно е да хвърлимъ погледъ само на бюджетитѣ презъ последнитѣ 10 години, за да видимъ, че действително ние имаме едно ежегодно увеличение на тѣзи бюджети.

Имамъ на ржка таблицата на предвиденитѣ кредити и действително изразходванитѣ суми по редовнитѣ и извънредни бюджети на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството отъ 1930/1931 финансова година до 1940 г. Подробното излагане на тия данни би взело твърде много време, пъкъ и многото цифри биха ви отегчили, обаче въ интереса на една правилна и ясна илюстрация на мисъльта, която изказахъ преди малко, считамъ, че не ще бѫде излишно да ви дамъ поне крайнитѣ цифри за всѣка година. Азъ ще се спра само на действително изразходванитѣ суми.

За 1930/1931 финансова година имаме всичко 387.000 000 л. — съобщавамъ кржглитѣ цифри; за 1931/1932 — 286.000.000 л.; за 1932/1933 г. — 231.000.000 л.; за 1933/1934 г. — 170.000.000 л.; за 1934/1935 г. — 153.000.000 л. само за 9 месеца; за 1935 г. — 205.000.000 л.; за 1936 г. — 368.000.000 л.; за 1937 г. — 450.000.000 л.; за 1938 г. — 1.050.000.000 л., безъ разходитѣ за нови желѣзнопътни линии и водни строежи, а съ тѣзи последнитѣ — 1.413.000.000 л.; за 1939 г. — 943.000.000 л., безъ разходитѣ за нови желѣзнопътни линии и водни строежи, или наедно съ тѣхъ — 1.176.000.000 л.; за 1940 г. — 1.119.000.000 л., безъ новитѣ желѣзнопътни линии и водни строежи, а съ тѣхъ — 1.427.000.000 л.; презъ 1941 г. имаме предвидени 1.461.000.000 л., безъ новитѣ желѣзнопътни линии и водни строежи, а заедно съ тѣхъ — 1.882.000.000 л.

Тѣзи цифри, г-да народни представители, говорятъ не само за това, че държавата отъ година на година дава все по-голѣми и по-голѣми срѣдства за техническото изграждане на страната ни, но и за голѣмата нужда отъ това строителство за стопанския животъ на народа ни.

При съставянето на бюджета на министерството трѣбваше, преди всичко, да знаемъ какви сѫ строителнитѣ намѣрения на отдѣлнитѣ министерства за 1941 г. и какви започнати вече строежи трѣбва да се привършатъ презъ сѫщата година.

Само за архитектурни строежи отдѣлнитѣ министерства имаха следнитѣ искания:

на Външнитѣ работи и изповѣданията	13.350.000 л.
на Вътрешнитѣ работи и народното здраве	101.230.000 „
на Народното просвѣщение	125.000.000 „
на Финанситѣ	8.406.000 „
на Търговията, промишлеността и труда	70.130.000 „
на Земедѣлието и държавнитѣ имоти	67.265.000 „
на Обществените сгради, пътищата и благоустройството	25.725.000 „
на Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ	43.609.000 „
на Военното — само за летище „София“	40.140.000 „
Всичко . .	494.855.000 л.

Или кръгло 500.000.000 л.

Дългъ ми е при това да отбележа, че строителнитѣ програми на отдѣлнитѣ министерства сж били изработени подъ знака на най-голѣми икономии и при задоволяване само на извънреднитѣ, неотложни нужди. При това, къмъ горната сума неминуемо трѣбваше да се прибави и задължението за довършване на започнатитѣ вече постройки, които сжщо така за 1941 г. искаха нови 60.000.000 л. Значи, цѣлата сума, която бѣше нуждна, за да реализираме строителнитѣ искания на всички министерства и за да завършимъ започнатитѣ постройки, възлиза вече на 560.000.000 л.

А въ бюджетопроекта на Министерството на благоустройството за тѣзи строежи е предвидена една сума, възлизаща само на 105.000.000 л. Ясно е, че ние разполагаме съ около 20% отъ това, което е необходимо, за да попълни крещящитѣ за удовлетворение строителни нужди на страната ни. Сумата, която е предвидена въ бюджетопроекта, стига за довършване на започнатитѣ вече строежи, като за нови строежи оставатъ само около 45 милиона лева. Какво може съ тази сума да се направи? Твърде малко! Мнозина казватъ, че трѣбвало да се предвидятъ по-голѣми суми. Както азъ, така и моитѣ колеги отправяме доста голѣми искания къмъ нашия много добъръ и уважаемъ финансовъ министъръ, г-нъ Божиловъ. Той, обаче, имаше едно страшно оржжие срещу насъ. Съ това оржжие той винаги успѣшно ни поразяваше. Борбата се водѣше отъ всички ни, но тя бѣше предварително осждена на капитулиране. На всѣко искане за увеличение той заявяваше: „Г-да! За менъ въ настоящия моментъ не сжществува нищо друго, освенъ границитѣ на България. Изпустнемъ ли тѣхъ, отидоха по дяволитѣ и бюджетитѣ ни, и строежитѣ ни, и всичко". (Ржкоплѣскания) И ние трѣбваше да възприемаме неговата теза и да му благодаримъ и за това, което отдѣляше за другитѣ нужди на страната.

Ето, азъ ви изложихъ случая само съ бюджета на едно отъ отдѣленията на министерството — архитектурното отдѣление. Но тъкмо такъвъ е той и съ всички останали отдѣления. Бюджетопроектътъ е изобщо съставенъ подъ знака на безкрайното ограничение на строителнитѣ нужди, поради голѣмата материална нѣмотия и поради огромното значение на разходитѣ за народната ни отбрана.

Г-да народни представители! Най-реалниятъ външенъ изгледъ на материалната култура на една страна, на бита и благосъстоянието на нейното население, това е видътъ на градоветѣ и селата й. Грандиознитѣ обществени строежи и хубавитѣ частни жилищни сгради веднага даватъ вѣрна и правилна характеристика на онова ниво на обща култура и цивилизация, въ която се намира населението на дадено мѣсто.

Всестраннитѣ грижи за тѣзи обществени и частни строежи се носятъ отъ архитектурното отдѣление на министерството. Това отдѣление се грижи, както за правилното и основно проучване на всички държавни и обществени архитектурни строежи въ страната, тъй сжщо и за тѣхното целесъобразно и техническо изпълнение.

Но не сж само тѣзи задачитѣ на архитектурното отдѣление. То е натоварено съ всестранния технически надзоръ и върху строежа на всички частни, жилищни, стопански, индустриални и отъ друго подобно естество строежи; то контролира общинскитѣ технически служби по отношение изпълнението на техническитѣ закони, правилници, разпореждания, заповѣди и пр., чрезъ които се регламентира частниятъ и общественъ строежъ.

Истинското си значение, обаче, това отдѣление доби следъ 1936 г., когато въ него се съсрѣдоточиха архитектурнитѣ служби на почти всички останали министерства и дирекции. Така се създаде възможността да се провежда единна, основно обмислена обща държавна строителна програма, която се обусловя отъ добре осъзнатата и преценена нужда отъ дадени строежи и то съ огледъ на реалнитѣ общи възможности и на специалнитѣ изисквания за тѣзи строежи.

Г-да народни представители! Едно отъ сжщественитѣ проявления на тази служба е строежътъ на училищата. Нашиятъ народъ проявява голѣма наклонность къмъ обща и професионална просвѣта. Тя, следъ грижата за препитанието му, е една отъ най-първитѣ му и значителни грижи. Въ тъмнитѣ вѣкове на неговото политическо и духовно робство, чрезъ просвѣтата е започнало неговото възраждане, а днесъ чрезъ нея той се движи къмъ своето общо благосъстояние.

Значението на просвѣтата се дълбоко съзнава отъ българския народъ и тъкмо затова той полага особени и то твърде голѣми грижи за своитѣ училища. Само така може да се обясни непрекжснатиятъ строежъ на всѣкакъвъ видъ училища въ градове и села. Броятъ на неудобнитѣ и нехигиеничнитѣ училищни сгради непрекжснато намалява за смѣтка на новоизграждащитѣ се модерни, удобни и хигиенични училища.

Модерната училищна сграда има голѣмо значение, както за възпитаницитѣ, които я обитаватъ, тъй и за възпитателитѣ. Тя дава голѣми възможности, преди всичко, за едно правилно обучение; чрезъ своята хигиеничность тя подпомага развитието на слабитѣ детски организми. Модерната сграда сама по себе си, още повече при нуждитѣ старания и на учителитѣ, предразполага къмъ редъ и чистота, които още отъ крѣхката детска възрасть започватъ да ставатъ присжщо качество на бждещитѣ български граждани.

Външниятъ издържанъ архитектуренъ видъ на новитѣ модерни училища развива по-тънъкъ естетиченъ усѣтъ не само въ ученицитѣ, но и въ по-възрастнитѣ. Така модерното училище добива едно ново възпитателно значение.

Голѣма часть отъ много отдавна строенитѣ училищни сгради, това трѣбва да се признае, не отговарятъ на днешнитѣ изисквания за строежъ на училища. Много отъ тѣхъ сж строени по типови планове, безъ да сж съобразени съ мѣстнитѣ условия, нито пъкъ съ хигиеничнитѣ изисквания или съ най-необходимитѣ удобства за училищното обучение. Почти никжде старитѣ училищни сгради не притежаватъ нито гимнастически салони, нито трапезарии, нито пъкъ бани, каквито днесъ иматъ почти всички нови училища. Особено въ селата училищата играятъ голѣма роля съ своитѣ библиотеки, за които сега се предвижда специални помѣщения.

При модернитѣ училищни сгради се предвижда и единъ добре уреденъ дворъ, раздѣленъ целесъобразно на игрище съ гимнастически уреди, цвѣтна градина и разсадникъ. Така модерната училищна сграда съ своя дворенъ комплексъ събужда въ учащитѣ се правилно отношение къмъ природата, служи за нагледно обучение по естественитѣ науки и създава възможности за по-задушевенъ и другарски животъ между ученицитѣ.

Строежътъ на училищни сгради се развива все повече и повече. Презъ 1939 г. се използува, освенъ редовниятъ предвиденъ кредитъ за строежъ на училища, но започна да се използува и сключениятъ отъ Министерството на просвѣщението специално за тази цель заемъ отъ 30 милиона лева, по който и презъ 1940 г. се завършиха нѣколко строежи. Общо по този заемъ се изпълниха 31 предприятия и 108 обекта по стопански начинъ.

По сключения отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка заемъ отъ 150 милиона лева — отъ Министерството на народното просвѣщение за строежъ на училища — въпрѣки че законътъ за това се прие къмъ края на първата редовна сесия на настоящето Народно събрание, Министерството успѣ въ единъ кратъкъ срокъ да отдаде предприятия и да сключи за тѣхъ договори за 92 сгради, възлизащи на една сума отъ 93.102.203 л., да обяви предприятия още за 4.975.000 л. и да има готови вече за обявяване предприятия още за 37.600.000 л., или то е ангажирало отъ тоя заемъ вече 135.677.203 л. Значи, оставатъ свободни за разпредѣление едва още 14.322.707 л.

Г-да народни представители! Считамъ за неизлишно да спомена и другъ активъ на Министерството на обществените сгради, пжтищата и благоустройството, който нагледъ може би е дребенъ, обаче всжщность има твърде голѣмо значение за модернизирането, рационализирането и култивирането, както на труда, така и на домашния битъ на нашия земедѣлскостопански производитель.

Нашето село изобщо се застроява безъ никаква система. То още се изгражда по типа на завареното отъ освобождението ни съвършено примитивно строителство, което не може вече да задоволява изискванията на новото време. Наистина, тукъ и тамъ, въ селскостопанския дворъ ние ще видимъ и нови строежи, но вещото око веднага ще прецени, че тѣ сж взаимствувани отъ града и че не напълно отговарятъ на условията и изискванията, при които тѣ сжществуватъ.

Трѣбва, обаче, да подчертая, че има единъ търсежъ на подходящото за селото, но той досега е изразенъ само въ частни опити и лутания на отдѣлни личности

и на отдѣлни частни инициативи. За да се даде по-сериозенъ характеръ на необходимостьта отъ намирането на най-подходящото разрешение на въпроса за селскостопанскитѣ строежи, още презъ ноември 1939 г. натоварихъ специална комисия, която да събере необходимитѣ материали за произвеждането на конкурсъ между българскитѣ архитекти за изработването на идейни скици и планове за общо застрояване и за отдѣлнитѣ постройки на разни видове и голѣмини селски стопанства.

Конкурсътъ се произведе тази година и ние вече имаме резултатитѣ отъ него. Конкурсътъ не целѣше да даде окончателни типови планове за строежи, а само идейни планове, затова защото всѣко отдѣлно селско дворище у насъ съставлява нѣщо самостоятелно, както по релефа на терена, върху който то е застроено, така сѫщо и по производственитѣ особености на стопанството, което разполага съ това дворище.

Конкурсътъ даде подробни разрешения за строителнитѣ възможности въ нѣколко вида стопанства и то въ най-характернитѣ. Тѣзи стопанства сѫ: отъ зърнопроизводителнитѣ области; отъ зърноскотовъднитѣ области; отъ овощарскитѣ области и отъ тютюнопроизводителнитѣ области.

За всѣки видъ область сѫ разработени планове за всички видове постройки, като се почне отъ жилището и се стигне до отходното мѣсто. Взета е сѫщо така предвидъ и конфигурацията на самия теренъ — планински, полупланински или полски.

Резултатитѣ отъ конкурса сѫ положителни и тѣ създаватъ една нова система и планомѣрность въ застрояването на нашето село. Пристѫпи се вече и къмъ детайлното разработване на премираните идейни планове, за да се даде оная практическа основа, която е необходима за нашитѣ архитекти и инженери въ дейностьта имъ по проектирането и строежа на селскостопанскитѣ постройки.

Г-да народни представители! Презъ отчетната 1940 г. архитектурното отдѣление при Министерството на общественитѣ сгради, пѫтищата и благоустройството бѣ натоварено и съ една извънредно отговорна и при това твърде бърза работа. Това е работата за поправката на колонистскитѣ жилища въ Южна Добруджа, въ които трѣбваше да се настанятъ за презимуване нашитѣ преселници отъ Северна Добруджа.

Макаръ въ началото на декември миналата година да имахъ случая да кажа нѣколко думи предъ васъ по този въпросъ, азъ считамъ, че е полезно да се спра отново върху него, първо, защото сега вече имаме точни и окончателни данни и, второ, защото може би тия данни ще бѫдатъ нуждни и вамъ, като народни избраници.

Веднага следъ заемането на Южна Добруджа отъ нашитѣ власти, освенъ командированитѣ инженери, архитекти и други технически лица, които имаха за задача да поематъ редовнитѣ технически служби, азъ изпратихъ и специални лица, които да се занимаватъ изключително съ задачата да организиратъ поправката на напустнатитѣ куцовлашки жилища.

Тѣзи жилища сѫ били намѣрени въ плачевно, разнебитено състояние: съ извадени, задигнати или изпотрошени врати и прозорци, съ разкъртени подове и стени, съ олющена мазилка, съ вдигнати керемиди, а на мѣста и покривни конструкции, а голѣма часть сѫ били съвършено разрушени.

Въ продължение само на нѣколко дни Министерството вече имаше пълна представа за състоянието на всички постройки и възъ основа на това се състави подробенъ планъ за тѣхното бързо ремонтиране. На 23 октомврий миналата година се отпуснаха отъ Министерския съветъ паричнитѣ срѣдства за въпросния ремонтъ, на 26 сѫщия месецъ бѣха получени първитѣ за това аванси и още въ сѫщия день ремонтътъ започна.

Условията, при които се извърши цѣлата работа, бѣха извънредно тежки: преди всичко строителниятъ сезонъ бѣше къмъ своя край, превознитѣ срѣдства бѣха крайно недостатъчни, презъ време на ремонта започна прииждането на преселницитѣ, което смущаваше редовната работа, състоянието на пѫтищата бѣше извънредно лошо, мѣстниятъ пазаръ не бѣше подготвенъ за такава масова работа — голѣмиятъ брой жилища, които трѣбваше за съвсемъ късо време да се поправятъ и пр. и пр.

Отъ всички жилища, оставени отъ куцовласитѣ, оказа се, че могатъ да бѫдатъ ремонтирани около 10 хиляди, а друга часть трѣбваше да бѫдатъ съборени, за да се използуватъ строителнитѣ имъ материали за поправката на другитѣ жилища. Цѣлата работа не можа да се сведе до една система, защото това фактически бѣше невъзможно. Затова работѣше се при всички възможни за даденитѣ условия начини: съ работници отъ селата, събрани въ набързо импровизирани работилници, въ които се сглобяваха и ковѣха врати и прозорци, съ готовъ фалцованъ материалъ, обработенъ въ дъскорѣзницитѣ въ Добричъ, Балчикъ, Каварна, Силистра и Тутраканъ. На други мѣста изъ селата се движеха подвижни работилници съ работници отъ старитѣ предѣли на страната. Тѣзи работилници получаваха материали, обработваха ги и ги поставяха на мѣстото имъ. На трето мѣсто се приготвяха масово столарски работи въ самитѣ градове на Добруджа и близкитѣ градове отсамъ старата граница.

Съ работнически групи се извършиха и всички останали работи по поправката на жилища. Цѣлата работа се извърши подъ ржководството на цѣлия технически персоналъ, който въ това време се намираше въ Южна Добруджа, независимо отъ това за каква непосрѣдствена работа бѣ той изпратенъ. Ремонтътъ на жилищата бѣ една ударна задача и затова всички технически лица бѣха впрегнати въ нея. Законътъ за бюджета, отчетностьта и предприятията, съ своитѣ формалности и срокове, бѣ абсолютно невъзможно да се прилага въ случая, затова тукъ бѣха поставени на пръвъ планъ личната добросъвѣстность, личната отговорность и готовностьта за подвигъ.

По този начинъ на 10 декември миналата година ние имахме напълно приготвени за използуване 9.627 жилища, а въ настоящия моментъ тѣ сѫ вече 10.000.

Г-да народни представители! Тукъ му е мѣстото да ви съобща, че грижитѣ на държавата по отношение на жилищния проблемъ, появилъ се така остро въ селата на Южна Добруджа, не завършва съ извършения ремонтъ на куцовлашкитѣ постройки. Преди всичко, поправенитѣ 10.000 жилища не сѫ достатъчни да побератъ всички преселници. И сега въ нѣкои жилища сѫ настанени по две семейства. Следователно, още съ пукването на пролѣтьта, когато ще се наложи и едно разселване на населението съ огледъ на неговата стопанска дейность, ще се постави неминуемо за разрешение въпросътъ за постройката на необходимитѣ и недостигащи сега жилища. Вънъ отъ това, къмъ сегашнитѣ жилища нѣма почти никакви стопански постройки, които сѫ крайно необходими за провеждане на една земедѣлскостопанска дейтелность, за каквато сѫществуватъ най-благоприятни условия въ обширнитѣ полета на Южна Добруджа.

Г-да народни представители! Съвършено накратко азъ искамъ да се спра върху заетостьта на персонала въ архитектурното отдѣление при министерството, за да се види при какви условия се изнася сега цѣлата работа по високитѣ строежи въ страната ни. За краткость и за яснота ще ви дамъ една сравнителна таблица за извършената работа отъ това отдѣление презъ последнитѣ нѣколко години.

Ето тая таблица. Завеждани и контролирани държавни строежи презъ 1936 г. сме имали 57, на обща стойность 29.070.000 л.; ремонти и преустройства 150, на обща стойность 13.800.000 л. За да не ви отегчавамъ, не ще чета даннитѣ и за последващитѣ години, но ще ви посоча само даннитѣ за последната 1940 г., за да си съставите понятие какъ прогресивно е расла работата на архитектурното отдѣление. Презъ 1940 г. броятъ на новитѣ строежи се увеличава на 375, на обща стойность 405.363.000 л., а броятъ на ремонтитѣ и преустройствата — на 392, на обща стойность 20.000.000 л.

Независимо отъ това, архитектурното отдѣление е ржководило и други строежи, само контролирани държавни, общински и обществени строежи 595 въ 1936 г., на обща стойность 381.569.000 л., а презъ 1940 г. — 720, на обща стойность 506.383.000 л.

Отъ тѣзи цифрови данни съвършено ясно става, че дейностьта на архитектурното отдѣление се е разрастнала извънредно много. Докато презъ 1936 г. то е ржководило, завеждало или контролирало държавни, общински и обществени строежи за една сума отъ около 425.000.000 л., презъ тази година сѫщата сума е достигнала до 931.746.000 л. Въ сѫщия този периодъ отъ време персоналътъ на това отдѣление почти не е увеличенъ.

Презъ 1940 г. 1.487 държавни и общински предприятия сѫ били завеждани само отъ 30 души архитекти и желѣзобетоновитѣ имъ конструкции сѫ били провѣрявани и контролирани отъ 9 души инженери. Това е такова непоносимо претоварване на персонала и такова похабяване на човѣшки материалъ, че неблагоприятното му отражение върху качественостьта и навременностьта въ

изпълнението на работитѣ се вече ясно чувствува. Ето защо, като се вземе предвидъ това и че територията на царството ни се увеличава съ присъединяването на Южна Добруджа, увеличението на броя на персонала се явява като абсолютно необходимо.

За да не повтарямъ излагането на подобни данни за заетостьта и претрупаностьта на персонала и въ другитѣ отдѣления на министерството, азъ считамъ за достатъчно само да подчертая, че и тамъ картината въ това отношение е точно сѫщата, като тая, която току-що ви изложихъ за архитектурното отдѣление.

Г-да народни представители! Освенъ грижитѣ за строежитѣ на високитѣ частни и обществени архитектурни строежи, Главната дирекция на благоустройството е натоварена и съ друга една извънредно важна строителна дейность. Думата е за водоснабдяването и канализацията на нашитѣ населени мѣста.

Значението на водата за задоволяване на всестраннитѣ нужди на човѣшкия животъ е известно на всички ни. „Най-хубавото — това е водата“ — ето нѣколко пълни съ съдържание и истина думи, казани още отъ античния поетъ Пиндаръ. И днесъ, и винаги въ вѣковетѣ, тѣзи думи ще останатъ най-ярки и истински изразители на необходимостьта отъ водата изобщо за живота на живия организъмъ. И ако човѣшкото тѣло се състои отъ 78% вода и 22% други органически и неорганически вещества, то ние можемъ да си представимъ какво значение има за човѣка поддържането на неговия индивидуаленъ воденъ бюджетъ. Опитътъ е показалъ, че ако намалението на водния съставъ на човѣшкия организъмъ премине мѣрката 10%, то смъртьта идва неминуемо.

Но водата има колосално значение и за стопанския животъ на човѣка. Тя прониква най-дълбоко въ всички прояления на неговата стопанска дейность, влияе тъй силно върху развитието на матерчалнитѣ стопански условия, при които той изгражда зданието на общочовѣшката култура и цивилизация, че нищо чудно нѣма въ това, ако голѣма часть отъ неговата дейность е отдадена за приближаването му до водата, или за докарването на последната отъ твърде далечни разстояния до неговата непосрѣдствена близость.

Влияейки силно върху физическата сѫщность на човѣка и върху неговия материаленъ и културенъ напредъкъ, водата сѫщо така се отразява мощно и върху моралнитѣ му сили и качества. Излишно е тукъ да излагамъ, какво е въ това отношение влиянието на водата върху отдѣлнитѣ индивиди. Достатъчно е само да напомня какъ нейното присѫтствие или отсѫтствие действува върху волята, смѣлостьта, характера, чувствата и разположението на човѣшкитѣ общежития, на хората отъ научнитѣ експедиции въ безводни пустинни мѣста, на войницитѣ на намиращи се въ походъ или почивка армии и пр.

Огромното значение на водоснабдяването на населенитѣ мѣста се е създавало въ всички исторически епохи, като се започне отъ дълбоката древность, премине се презъ времето на старата римска империя и се стигне до най-новитѣ времена. Още въ 39 г. следъ Христа Римъ е притежавалъ 9 грандиозни водопроводи, съ обща дължина отъ 435 клм. Водното количество, което се е втичало въ Римъ презъ тѣзи водопроводи, е достигало до 1.500.000 куб. метра въ денонощие при население отъ 1.000.000 души, т. е. по 1.500 литри на день на човѣкъ. Днешниятъ Римъ, който има една водоконсумация отъ 1.000 литри на день на човѣкъ, още не е стигналъ въ това отношение древния Римъ. Римскитѣ водопроводи по своята грандиозность учудватъ не само лаицитѣ, но и специалиститѣ.

Но водоснабдителната техника днесъ е дошла до съвършенство, каквото тя никога не е имала. Народитѣ харчатъ огромни срѣдства, за да осигурятъ на градоветѣ и селата си чиста, хигиенична, безупрѣчна въ всѣко отношение и изобилна вода.

По този пѫть, като народъ, се движимъ и ние. При освобождението си България е нѣмала нито единъ метъръ модеренъ водопроводъ, а сега тя въ това отношение не само не е една отъ последнитѣ държави на европейския континентъ, но е даже задминала много отъ тѣхъ. Ето нѣколко данни за водоснабдителното дѣло въ страната ни, отъ които може да се избади едно поправилно гледище за неговото състояние.

До края на 1940 г. ние сме имали, отъ всичко 79 градове, напълно модерно водоснабдени 60 градове, съ население 1.082.000 души; частично водоснабдени 13 градове, съ население 120.000 души, и неводоснабдени 6 градове съ население около 30.000 души. За селата данитѣ сѫ следнитѣ: отъ 5.618 села напълно водоснабдени сѫ 658 села, съ население 1.018.000 души, частично водоснабдени сѫ 775 села, съ население 880.000 души, и неводоснабдени сѫ 4.184 села, съ население 2.954.000 души.

Тѣзи данни означаватъ, че 87·39% отъ градското ни население е напълно водоснабдено, 10·18% частично водоснабдено и 2·43% още неводоснабдено. При селското население картината е по-неблагоприятна. Тамъ имаме напълно водоснабдени 20·97% отъ населението, частично водоснабдени 8·12% и неводоснабдени 60·91%.

Като вземемъ, обаче, предвидъ, че пълното водоснабдяване на селищата е мѫчно постижимо нѣщо и че обикновено и частичното водоснабдяване може достатъчно да задоволи нуждитѣ на населението, ние идваме до извода, че въ България имаме пълно и частично водоснабдени 73 градове съ 1.208.000 жители и 1.434 села съ 1.898.000 жители, а неводоснабдени, както казахъ преди малко, 6 градове съ около 30.000 жители и 4.184 села съ 2.954.000 жители.

Отъ всички горни цифрови данни може да се извади общото заключение, че въ България, отъ общия брой на жителитѣ ѝ 6.090.000 души, 3.106.000 жители, т. е. 51% отъ цѣлото население, сѫ пълно или частично водоснабдени, а 2.984.000 жители, или 49%, сѫ неводоснабдени.

Г-да народни представители! Тия данни показватъ, че въ областьта на водоснабдяването на нашитѣ градове, а особено на нашитѣ села, има още много да се работи. Но тѣ въ сѫщото време, сравнени съ сѫщитѣ данни за други европейски страни, доказватъ, че у насъ въ това отношение се е твърде и съ голѣмъ устремъ работило, а особено като се има предвидъ, че службата „Водоснабдяване“ е започнала да функционира едва следъ балканската или по-право следъ свѣтовната война.

Работата на бюро „Водоснабдяване“ при отдѣление „Благоустройство“ се е извънредно разраснала. Това се дължи на обстоятелството, че въпросътъ за модерното водоснабдяване на нашитѣ градове и села се е твърде много изостриль. Всички общини се мѫчатъ преди всичко да разрешатъ въпроса за водоснабдяването си. Сѫщото отдѣление ежегодно прави доставки на водопроводни тръбни материали и арматури за по 60-70 милиона лева, които материали се разпредѣлятъ веднага между общинитѣ и се употрѣбяватъ незабавно за строежъ. Презъ 1939 г. бѣха доставени и разпредѣлени между общинитѣ такива материали за 70 милиона лева, презъ 1940 г. се доставиха такива за 87 710.000 л., къмъ края на сѫщата година се привърши спазаряването за още 84.000 000 л. и за презъ 1941 г. се вече организира нова доставка за още около 60-70 милиона лева.

Презъ 1940 г. бюро „Водоснабдяване“, заедно съ своитѣ служби изъ страната, е извършило проучвания за водоснабдяването на 300 населени мѣста и държавни имоти; кантирани сѫ нови водоизточници и сѫ поправени стари сѫществуващи каптажи на около 280 населени мѣста; поправени сѫ чешми, кладенци и пр. въ 100 населени мѣста; изработени сѫ проекти за водоснабдяването на 145 населени мѣста; провѣрени сѫ проекти за водоснабдяването на 122 населени мѣста и държавни имоти; направени сѫ нови и поправени стари водопроводи на около 200 населени мѣста.

Отъ бюджета на министерството сѫ изразходвани за водоснабдителни строежи 6 300.000 л., обаче органитѣ на сѫщото сѫ ръководили и контролирали водоснабдителни предприятия за смѣтка на държавата, възлизащи на стойность 11.195.000 л., за смѣтка на общинитѣ — за 22.657.450 л. и за смѣтка на други обществени институти и учреждения — за 40.996.000 л., или всичко за 74.848.450 л. Тукъ трѣбва да се подчертае, че голѣма часть отъ водоснабдителнитѣ строежи оставатъ безъ нуждната компетентна контрола и безъ ефикасно ръководство само затова, защото малобройниятъ персоналъ по водоснабдяването нѣма физическата възможность да извършва и тази изоставена работа.

Нека сѫщо така да се има предвидъ, че горнитѣ цифри не даватъ истинската стойность на ръководнитѣ и контролиранитѣ отъ органитѣ на министерството водоснабдителни работи, защото тукъ не е включена извършената чрезъ временна трудова повинность работа, възлизаща сама по себе си на около 100.000.000 л., както и стойностьта на употрѣбенитѣ тръбни материали, които отъ редъ години достигатъ срѣдно годишно къмъ 70.000.000 л.

Къмъ последната четвъртина на 1940 г. министерството получи и друга водоснабдителна задача. Това е водоснабдяването на присъединената къмъ майката-родина

Южна Добруджа. Тази область въ водоснабдително отношение е останала извънредно много назадъ Тамъ нищо не е направено въ това отношение. Не само селата, но даже и градоветѣ сж поставени въ много тежко положение. Къмъ разрешението на тази нова и благородна задача се приспѫпи веднага. Преди всичко се регистрираха всички водоизточници, които представляватъ интересъ за водоснабдяването на този край и сѫщевременно се приспѫпи къмъ хидрогеоложкото изследване на терена му. Съ тази задача бѣха натоварени известнитѣ нашъ геологъ проф. д-ръ Ст. Бончевъ и помощникътъ му, геологътъ д-ръ Береговъ, които заедно обиколиха Южна Добруджа и къмъ срѣдата на декември м. г. представиха своя докладъ. Възъ основа на този докладъ ще започнатъ ведната техническитѣ проучвания на тази тъй голѣма и отъ такова жизнено значение за Южна Добруджа проблема.

Г-да народни представители! Новото бюро „Канализация и чистота", както ви е известно, бѣ формирано едва къмъ срѣдата на миналата 1940 г. Въ краткия периодъ на своето сѫществуване то е проявило, въпрѣки малобройния си персоналъ, доста голѣма дейность. Така, държавнитѣ предприятия, които то е ржководило и контролирало, възлизатъ на стойность отъ 4.624.000 л., а тази на общинскитѣ предприятия — на сума 57.558.000 л., или всичко на сума 62 182.000 л.

Освенъ тази работа, това бюро е извършило проучвания за канализацията на 15 населени мѣста, приготвило е 16 нови проекти, извършило е 15 строежи и е прегледало и представило на одобрение 29 канализационни проекти за строежи, които възлизатъ на стойность около 300.000.000 л.

Бюрото „Канализация и чистота" е натоварено съ една съвършено нова за министерството служба, за която изобщо до днесъ не се е мислило. Тази служба е организирането и поддържането чистотата на нашитѣ градове и села. Сега засега тази служба се развива само по инициативата на съответнитѣ общински служби, за съжаление, обаче, като добре и на солидни начала организирани тази служба могатъ да се посочатъ само нѣколко общини. Навсѣкѫде другаде не се отдава нуждното внимание на службата по чистотата, защото, по общо разбиране, тя се отнася каточели до маловажни, нечисти работи.

Всѫщность тя има извънредно голѣмо значение за здравословното състояние на нашето градско и селско население и затова наложително бѣше, тя да се извади отъ хаотичното състояние, въ което сега се намира, като се даде за цѣлата страна едно пълно и системно направление при нейното организиране и като се ржководи и контролира отъ едно единствено мѣсто, а именно отъ централната техническа власть Това още повече се налага поради обстоятелството, че тази служба, като рожба на новото време, твърде бързо се машинизира, модернизира и усложнява.

Г-да народни представители! Една отъ твърде важнитѣ служби на Министерството на благоустройството е тази по планирането, регулирането и нивелирането на нашитѣ населени мѣста. Тѣзи три отдѣла на благоустройствената техника даватъ основата на правилното и целесъобразно изграждане на градоветѣ и селата ни.

Началото на организираното планоснимане, регулиране и нивелиране датира още отъ 1903 г., обаче трѣбва да признаемъ, че то много често е било използвано отъ силни на деня мѣстни герои. Ето защо, покрай текущата работа въ това отношение, налага се, много отъ старитѣ планове въ села и градове отново да се разгледатъ и погрѣшно извършенитѣ регулации да се преработятъ и поправятъ само възъ основа на принципитѣ на градоустройството.

Работата на службата около приложението на регулационнитѣ и нивелационни планове е извънредно голѣма. Засиленията строежъ, който неминуемо е свързанъ съ даването на строителни линии за постройки и огради, планоснимането, регулирането и нивелирането на нови села, откриването на улици въ селата съ утвърдени регулачни планове, поставянето на осови кръстовища и пр., всичко това е претрупало сегашния персоналъ и той не само не смогва да изпълни задачата си правилно, но често пѫти, въпрѣки желанието си, става причина за чувствителни забавяния въ общия ходъ, особено на селскитѣ благоустроявания. Съ огледъ на това и на финансовитѣ възможности на държавата, предвидено е едно малко увеличение на персонала по планирането, регулирането и нивелирането на селата.

Презъ 1941 г. ни предстои планоснимането на 20 села чрезъ тръгъ за държавна смѣтка и на 30 села за смѣтка на общинитѣ, както и нивелирането на 20 села сѫщо за общинска смѣтка. Службитѣ на министерството ще скроятъ регулационнитѣ планове на горнитѣ 50 села и ще проучатъ нивелационнитѣ планове на горнитѣ 20 села. Сѫщитѣ служби, обаче, се занимаватъ и съ прилагането и поддържането на всички изработени досега планове, като извършватъ трасирането и координирането на утвърденитѣ регулации.

Отъ 1903 г. досега службата „Снимки, регулации и нивелации", която преимуществено е работила върху планирането и регулирането на селата, а твърде малко върху нивелациитѣ на сѫщитѣ, е приготвила регулационнитѣ планове на 2.575 села и нивелационнитѣ планове на 87 села. Напълно сж приложили регулационнитѣ си планове, като сж открили всичкитѣ си улици, само 800 села, а останалитѣ 1.714 села извършватъ прилагането на плановетѣ си постепенно.

Споредъ чл. 1, алинея втора, на закона за благоустройството, подлежатъ на планоснимане общо 4.104 села — махалитѣ се изключватъ. Ясно е, че службата „Снимки, регулации и нивелации" има още твърде много работа, особено като се има предвидъ, че останалитѣ за планоснимане, регулиране и нивелиране села, съ пълно право и основание, сж засѣдили твърде много искания си въ това отношение. И това е много естествено, като се знае само, каква пръчка представлява за строежа на жилищни, стопански и общественни постройки липсата на регулационни планове за дадено селище.

Отъ даденитѣ цифрови данни се вижда, че нивелачниятъ планъ у насъ е останалъ много назадъ. Отъ такъвъ сж лишени не само почти всички наши села, но и голѣма часть отъ градоветѣ ни. Нивелачниятъ планъ е една твърде голѣма необходимость при провеждане на общото благоустройство на селата ни, защото безъ него е рискованъ строежътъ, както на самитѣ улици, тъй и на самитѣ жилищни и други високи постройки, а сѫщо така и полагането на водопроводнитѣ, а особено на канализационнитѣ мрежи. Всички вие сте виждали какво значи закъснение въ изработването и прилагането на нивелачния планъ. Често пѫти грамадни масивни сгради биватъ напсипвани до прозорцитѣ си, а на други мѣста тѣ се изкопаватъ до основи, като по този начинъ се компрометиратъ не само самитѣ засегнати постройки, но, предъ очитѣ на непосветенитѣ, и самитѣ технически власти. А главнитѣ причини за това сж липсата на срѣдства и липсата на достатъченъ, технически подготвенъ, кадъръ.

Срѣдното техническо училище у насъ не е въ състояние да подготви необходимия помощенъ технически персоналъ, защото то нѣма нито нуждитѣ за това помѣщения, нито пъкъ достатъчно удобства. Въ всѣки случай то е единственитъ източникъ у насъ за такъвъ кадъръ и затова потрѣбно е да се направи всичко, за да му се създадатъ условия да изпълни тази си твърде належаща задача.

Презъ миналата година увеличихъ броя на ученицитѣ съ 33%, обаче нуждата е толкова голѣма, поради непрестанното нарастване на работата по благоустроявването на нашитѣ населени мѣста, че това увеличение се явява крайно недостатъчно. Въ всѣки случай въ това отношение трѣбва да се направи нѣщо по-решително, защото въ непродължително време ще бѫдемъ надскочени нѣколкократно отъ действителната нужда.

Г-да народни представители! Една млада служба въ Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството е тази, върху която лежи проблемата за градоустройството на нашитѣ населени мѣста. За насъ тази проблема е, може да се каже, твърде нова, макаръ нейното усилено приложение да се е наложило въ западноевропейскитѣ страни, особено веднага следъ свѣтовната война.

Развитието на нашитѣ градове и села е тѣсно свързано съ стопанското раздвижване на страната ни, съ индустриализацията на градоветѣ ни и съ трансформацията на земедѣлското производство. Нашето стопанство стана стоково и то се свързва неразривно съ европейскитѣ пазари. Нашиятъ селянинъ има вече съвършено другъ менталитетъ. Той не е само грубъ производитель на земедѣлски продукти, а живо се интересува и отъ възможноститѣ и начинитѣ на тѣхния износъ и пласментъ. Създаденията по този начинъ материаленъ и културенъ досегъ съ културния европеецъ измѣни у нашенеца разбиранията за обществена и лична хигиена, за трудови и жилищни условия.

Тѣзи нови разбирания за формата и съдържанието на съвременния животъ, измѣниха коренно разбиранията на нашия народъ за домашния му битъ, за вида на жилището и неговия дворъ, за улицитѣ, площадитѣ, общественитѣ строежи въ селището му и изобщо за общата структура на последното.

Въ своето общо културно развитие ние не можехме да се развиваме успоредно съ развитието на другитѣ народи, но у насъ имаше достатъчно заложби и голѣмо желание не само да стигнемъ по-напредналитѣ отъ насъ, но даже и да ги задминемъ. Затова нашето развитие вървѣше много бързо, почти стихийно, но безпланово, съпроводено съ много обществени злини и неправди, произлизащи отъ господството на частнитѣ или групови интереси, които биваха поставяни много често на преденъ планъ предъ обществените интереси.

Така се сложи и създаването и провеждането на техническото благоустройство на нашитѣ градове и села. То стана също така стихийно, безпланово по начало, поставено ужъ на почвата на обществения интересъ, обаче въ повечето случаи завършено съ огледъ на грубитѣ материални интереси на отдѣлни личности или на гия, които сж били близко до властьта, имащи смѣлостьта да я използуватъ за свои лични интереси.

До не преди много време регулационитѣ планове на нашитѣ населени мѣста представляваха по-скоро едно узаконяване на старитѣ улични очертания, съ едно оправяне само на уличнитѣ строителни линии Вървѣло се е винаги по линията на най-малкото съпротивление. Почти никога не сж вземани подъ внимание нито изискванията поне за една ясна и системна улична комуникационна мрежа, нито повеленията на конфигурацията на терена, нито съотношението на уличната площь къмъ общата застроителна площь, нито пъстротата на застрояванията въ връзка съ нуждата отъ зелени плоскости, нито общата хигиенична нужда на населеното мѣсто въ връзка съ опредѣлянето на индустриални квартали, нито общата архитектонична естетика на селището и т. н. и т. н.

Хаосътъ въ устройството на нашитѣ градове стана особено голѣмъ, когато следъ войнитѣ нещастнитѣ бѣжански маси се струпаха на главата на държавата и общинитѣ, и увеличената жилищна нужда и обща мизерия докараха до разграбването на маса общински земи, върху които започнаха да никнатъ като гѫби, безъ планъ, безъ техническо ржководство, неугледни кжщички, които бѣха всичко друго, но не и кжщи за живѣене.

На това безсистемно устрояване на нашитѣ градове, безспорно, трѣбваше да се тури край, защото то допринасяше твърде много и за физическото израждане и за социалното деградиране на широкитѣ обществени слоеве. Трѣбваше да се тръгне по пѫтя на разумното, целесъобразното и планомѣрно благоустрояване на нашитѣ градове и села, на тѣхнитѣ улици и площади, на общественитѣ и частни строежи.

Г-да народни представители! По въпроса за електрификацията на страната ни азъ имахъ случая да се спра подробно при дебатирането по приетия отъ васъ законъ за учредяването на Дирекция за електрификацията на Северна България, за да нѣма нужда сега отново да се разпростирамъ върху него.

Безспоренъ фактъ е, че днесъ за българския народъ едно отъ най-голѣмитѣ стопански въжделения е електрификационното и индустриалното изграждане на страната ни. Въ него той вижда уповаването за единъ по-удобенъ, по-културенъ и по-доходоносенъ животъ както на общежитието, така и на отдѣлната личность. Електрическата енергия дава най-лесната възможность за реализирането на редъ благоустройствени мѣроприятия.

Електрическото, обществено и частно освѣтление на нашитѣ населени мѣста — градове и села — водоснабдяването, отводняването, напояването, електрифицирането на селското стопанство, занаятитѣ и индустрията и пр. още далечъ не сж използували онния възможности, които нашата страна ни предлага. Количеството на електрическата енергия, която се пласира въ дадена държва, е вѣрно и правилно указание за нейната стопанска мощь. Тъкмо затова навсѣкѫде въ културнитѣ и напреднали страни се стремятъ не само да използуватъ наличнитѣ си силови източници, но и да електрифицирятъ безостатъчно народното си стопанство. Ние, за голѣмо съжаление, едва напоследъкъ се пробудихме отъ дълбокия си сънь въ това отношение и затова се намираме едвали не въ опашката на свѣтовната таблица за консумация на електрическата енергия.

Всичко това, обаче, не бива да ни отчайва, а напротивъ, трѣбва да ни импулсира за все по-голѣма и по-усилена работа въ областьта на нашето електрифициране, още повече, че, освенъ огромната стопанска нужда въ българския народъ е налице и психологическата предпоставка за това творчество. Днесъ вече не е нужно никого да убеждаваме за нуждата отъ електрическата енергия, а сме принудени да отлагаме, по неволя, многобройнитѣ искания за електроснабдяване на селищата ни, предвидъ на това, че нѣмаме възможность да задоволимъ тази напълно осъзната нужда.

Въпрѣки тежкитѣ условия, при които правителството се намира, то все пакъ прави всичко възможно за нашето електроизграждане. То даде пълната си подкрепа за доставката на новия голѣмъ турбоагрегатъ отъ около 10 000 к. с. и за монтирането му въ централата на мини „Перникъ“ при гара Раковски, пристѫпи къмъ строежа на далекопроводитѣ Пловдивъ—Мариино, Стара-Загора — Казанлъкъ — Габрово, Габрово — Търново — Горна-Орѣховица, изработи се чрезъ конкурсъ проектътъ за електроснабдяването на Североизточна България, която въ електрификационно отношение е поставена най-зле, отдаде се на предприемачъ и е въ строежъ далекопроводътъ за Бѣлославинския и Орѣховския край съ крайна цель електроснабдяването на помпената станция Островъ, обяви се конкурсъ за изработване генералния проектъ за електрификацията на България, установиха се окончателно, чрезъ редъ конференции между министерството, Софийската община, акционерно дружество „Гранитоидъ“, Белгийското дружество и мини „Перникъ“, излишнитѣ електросилови количества, които могатъ да се прехвърлятъ отъ Софийската електрификационна область въ Северна България, учреди се Дирекция за електроснабдяването на Северна България, която, по моитѣ лични преценки, непремѣнно съ пукването на пролѣтьта ще започне строителнитѣ работи за електрификацията на Северна България, достави се около 525 тона електролитна медна жица, която се разпредѣли между нуждаещитѣ се предприятия и пр. и пр.

Да изброявамъ тукъ цѣлата дейность на Министерството въ областьта на електрификацията, ще ми отнеме твърде много време, пъкъ считамъ, че това не е и потрѣбно, защото вие виждате на всѣка крачка тази дейность. Въ всѣки случай тя ще продължи усилено, защото само чрезъ електрификацията на нашия всестраненъ животъ ние ще дадемъ по-силенъ тласъкъ на напредъка на родината ни.

Г-да народни представители! Трѣбва да кажа нѣколко думи за временната трудоза повинность, преди да приключа съ защитата на бюджетопроекта на Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството. На 14 юний 1940 г. навършиха точно 20 години отъ учредяването на трудовата повинность въ страната. Тя послужи за образецъ въ много други висококултурни държави, които я възприеха именно отъ насъ.

Целитѣ, които си постави трудовата повинность, сж: първо, да организира и използува обществените трудови сили на страната за повдигане благосъстоянието на народа; второ, да развива въ гражданитѣ, независимо отъ тѣхното обществено положение и имотно състояние, любовь къмъ обществените работи и физическия трудъ; трето, да повдигне моралното и икономическото състояние на народа, като култивира въ гражданитѣ съзнанието за задълженията имъ къмъ себе си и обществото и като ги приучи къмъ рационални методи на работа.

Преминала презъ редъ перипетии на своето развитие, днесъ не само редовната, но и временната трудова повинность сж стѫпили здраво на краката си. Чувствува се единъ голѣмъ стремежъ къмъ рационално оползотворяване на временната трудова повинность и къмъ нейното силно импулсиране.

Работитѣ се извършватъ по строго опредѣлени нѣколкогодишни планове, подъ ржководството на компетентни технически лица: инженери, агрономи, лесничеи и др. Така временната трудова повинность се издигна до положението на единъ решаващъ факторъ за подобрението на материалната мощь на нашия народъ.

Стойностьта на извършенитѣ отъ временнитѣ трудоповинничари работи, изчислена отъ съответни специалисти, както и приходитѣ на общинитѣ и държавата отъ откупуването на временната трудова повинность за годинитѣ 1935-1939, се вижда отъ следната таблица:

Първо. Стойностьта на извършенитѣ работи за 1935 г. е била кржгло 212.000.000 л., за 1936 г. — 224.000.000 л., за 1937 г. — 227.000.000 л., за 1938 г. — 231.000.000 л. и за 1939 г. — 203.000.000 л.

Второ. Доходътъ на държавата отъ откупи презъ 1935 г. е билъ кржгло 8.000.000 л., презъ 1936 г. — 10.000.000 л., презъ 1937 г. — 15.000.000 л., презъ 1938 г. — 19.000.000 л. и презъ 1939 г. — 23.000.000 л.

Трето. Доходътъ на общинитѣ отъ откупи е билъ презъ 1935 г. кржгло 20.000.000 л., презъ 1936 г. — 23.000.000 л., презъ 1937 г. — 29.000.000 л., презъ 1938 г. — 39.000.000 л. и презъ 1939 г. — 54.000.000 л.

Общо за петтѣ години стойностьта на изъвършенитѣ работи възлиза на 1.099.176 977 л., доходътъ на държавата отъ откупа — на 78.635.679 л., а доходътъ на общинитѣ отъ сѫщия откупъ — на 176.573.081 л.; или всичко 1.354.384 733 л.

Отъ тази таблица се вижда, че стойностьта на отработеното въ натура започва вече да се намалява, а доходитѣ отъ откупи въ полза на държавата и общинитѣ започватъ да се увеличаватъ, но не особено много. На какво се дължи това?

Презъ 1938 г. законътъ за временната трудова повинность претърпява едно измѣнение въ смисълъ, че откупътъ отъ 300 л. на лице се намалява на 120 л. за лица съ годишенъ доходъ подъ 18.000 л. Това обстоятелство веднага се отразява неблагоприятно върху количеството на работата, тъй като трудоповинничаритѣ се откупуватъ съ 12 л. надница, а надничари и работници съ 12 л. надница никѫде не могатъ да се намѣрятъ.

Поради това, въпрѣки че броятъ на временнотрудоповинничаритѣ остава единъ и сѫщъ въ периода отъ 1935-1939 г. включително, броятъ на отработилитѣ трудовата си повинность чувствително намалява, този на откупилитѣ се извънредно много се увеличава, а броятъ на нередовнитѣ остава пакъ единъ и сѫщъ. Значи, явно е, че откупилитѣ се се увеличаватъ за смѣтка на отработилитѣ повинностьта си. Това се вижда много нагледно отъ следната таблица:

Год.	Всичко подлежащи	Отработили	Освободени	Откупени	Нередовни
1935	1.086.482	689.000	108.740	80.738	208 004
1936	1.116.318	686.202	104.662	96 643	228 811
1937	1.147 500	681.498	119.518	127.523	218 961
1938	1.151 956	598.410	114.823	227 032	211.691
1939	1 103 021	509.586	102.241	280 102	211 092

Това е накарало бившото правителство да изработи единъ законопроектъ, съ който се връща отново къмъ старото положение, който, обаче, не е успѣлъ да влѣзе за разглеждане въ бившото Народно събрание. Дали трѣбва да се върнемъ отново къмъ този законопроектъ е предметъ на обсѫждане. Този въпросъ ще бѫде въ близко време окончателно разрешенъ.

Г-да народни представители! Една отъ задачитѣ на управлението на временната трудова повинность е организирането презъ строителния сезонъ на работнитѣ групи при Главната дирекция на строежитѣ.

Опитътъ е доказалъ, че тѣзи работни групи на нѣкои мѣста сѫ дали добри резултати, а на други — незадоволителни. Може би последното се е дължало на обстоятелството, че опредѣлената работническа надница е била недостатъчна да привлича на работа по-здрави физически и по-трудолюбиви работници. Надницата се е движила отъ 30 л. презъ 1935 г. и е достигнала до 40 л. презъ 1939 г.

Презъ миналата 1940 г. работнитѣ групи се поставиха при по-друга трудова организация. Преди всичко въведе се основна надница отъ 50 л. при точно установени количествени норми за извършената работа. Тѣзи норми съответствуватъ на дееспособностьта на единъ средenъ физически работникъ. Дава се, обаче, възможность на тия, които проявятъ по-голѣма продуктивность, да получатъ по-голѣма надница. Така въ работнитѣ групи ще бѫдатъ събрани само трудолюбиви работници, които иматъ ясното съзнание за трудова дисциплина и за трудова етика, но не и тѣзи, които сѫ родени лентяи и търсятъ мѣсто само за прехрана.

Презъ миналогодишния работенъ сезонъ се формираха въ зависимость отъ срѣдствата, които се опредѣлиха отъ бюджета за Главната дирекция на строежитѣ, около 81 работни групи. Въ тѣзи 81 работни групи бѣха ангажирани около 14 хиляди души, въпрѣки че щатътъ предвиждаше около 20 хиляди души. Сумата, която се изразходва за тѣхъ, е около 100 милиона лева.

Чрезъ работнитѣ групи се постигна не само материаленъ успѣхъ, но и, което е по-важното, чрезъ тѣхъ се цели и разрешаването до голѣма степень на голѣмия социаленъ въпросъ за безработицата. Чрезъ тѣхъ се създава работа и се дава прехрана на хиляди български работници, които освенъ това, при сѫществуващия режимъ въ бивачния животъ на работнитѣ групи се проникватъ отъ високъ български духъ и по-възвишенъ моралъ, свикватъ съ по-строгъ редъ и трудова дисциплина, както и съ по-добъръ, по човѣшки животъ.

Г-да народни представители! Въ бюджетопроекта на Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството се предвижда учредяването на едно ново отдѣление. Това е отдѣлението за общински технически служби. Бившитѣ окржжни съвети и постояннитѣ комисии при тѣхъ се закриха, поради голѣмата партизанщина, която ги бѣше обхванала всецѣло. Постояннитѣ комисии, обаче, имаха и много полезотворни задачи, които въ продължение на десетки години тѣ изпълняваха съ достойнство. На тѣхъ се дължи построяването на много водопроводи, училища, общински и здравни домове, ветеринарни лѣчебници и др. по много села и градове.

Загубата отъ закриването на постояннитѣ комисии, за благоустройството на населенитѣ мѣста, и сега се чувствува. Това може би и наложи създаването на сегашнитѣ областни съвети, съгласно чл. 15 отъ наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на закона за администрацията и полицията. Сегашнитѣ областни съвети, обаче, сѫ създадени само отъ длъжностни лица и служатъ повече за сътрудничене между отдѣлнитѣ областни държавни служби и общинскитѣ такива.

Съ тѣзи си мисли не се явявамъ въ защита и не изказвамъ мнението си относително възстановяването на постояннитѣ комисии. Азъ констатирамъ само, че следъ тѣхното закриване благоустройството на общинитѣ остана да се развива само и безъ да има за него едно общо техническо ржководство. Вѣрно е, че държавнитѣ технически служби поеха грижата и за общинскитѣ строежи, но тѣ и безъ това бѣха толкова много претрупани съ проектиране и ржководство на държавни сгради, водопроводи и канализационни съоржжения въ всички държавни имоти и пр., та и въпросъ не можеше да става да поематъ истински грижата и за общинскитѣ строежи. Оставени общинитѣ безъ технически съветници и контролъ, разбира се, трѣбваше да прибѣгнатъ къмъ съветитѣ на частнопрактикуващи инженери и архитекти. На много мѣста такива инженери и архитекти изпълняваха задълженията си много добре, но все пакъ тѣзи съвети се използуваха само за отдѣлни по-голѣми строежи.

Липсата на навременъ, добросъвѣстенъ и отговоренъ технически контролъ е причината за събаряването на доста общински сгради. Като типични случаи могатъ да се посочатъ училището и гимнастическиятъ салонъ въ с. Новачене — Никополско (убитъ единъ работникъ и нѣколко тежко ранени), училищата въ с. Дорково, Пазарджишко, и с. Александрово, Видинско.

Общинскитѣ строежи не сѫ малко. Презъ 1940 г. сѫ изразходвани за училища, здравни домове, бани, стопански сгради и пр. около 300 милиона лева, за водопроводи и канализации около 200 милиона лева. Но не сѫ само тѣзи строежитѣ на общинитѣ. Застилатъ се улици, поставятъ се бордюри и пр. За всичко това се харчатъ сѫщо милиони общински срѣдства.

Строежитѣ и благоустройственитѣ работи, които се правятъ съ временната трудова повинность, се извършватъ сѫщо безъ техническа контрола. Всичката тази неорганизирана и безконтролна работа въ общинитѣ създава милиони загуби за тѣхъ.

Българската община е малка и за дълго още не ще може въ всѣка община да се уреди всестранна общинска техническа служба. Тукъ не става въпросъ за голѣмитѣ градски общини, като София, Пловдивъ, Варна и др., но даже и въ тѣхъ техническитѣ служби работятъ разпокъсано и всѣка сама за себе си.

Вземайки всички гореизброени съображения, въ бюджета на Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството за 1941 г. се създава отдѣление „Общински технически служби". Това отдѣление ще има единъ щатъ отъ всичко 33 души въ София и провинцията, отъ които 30 души техници и 3 души административни служители.

Нека се има предвидъ, че при сѫществуването на постояннитѣ комисии общинитѣ се обслужваха отъ 21 архитекти, 32 инженери по водоснабдяването и 30 инженери по планоснемането, вънъ отъ съответния помощенъ персоналъ, като техници, чертожници и пр.

Съгласно чл. 11 отъ закона за бюджета на държавата за 1936 г., за услугитѣ, които Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството прави на частнитѣ стопани въ общинитѣ, които нѣматъ своя общинска техническа служба, събира известни такси. Тѣзи такси ще се употрѣбятъ за издръжка на персонала при министерството, който ще обслужва общинитѣ. Даже въ новия законопроектъ за благоустройството се предвижда тѣзи такси да се използуватъ изключително за нуждитѣ на общинитѣ — за технически персоналъ и подпомагане строежитѣ на финансово затрудненитѣ общини.

На отдѣлението „Общински технически служби" ще се възложи главно грижата за всестранното благоустрояване на българското село и на малкитѣ градчета. По отношение

голѣмитѣ градове, които иматъ уредени технически служби, Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството чрезъ отдѣлението „Общински технически служби“ ще упражнява само контролъ, който ще се състои главно въ това — техническиятъ опитъ отъ една община да се използува въ други общини.

Макаръ и накратко изложени, изтъкнатитѣ съображения даватъ представа, каква голѣма роля има да играе отдѣлението „Общински технически служби“ при Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството изобщо за благоустрояването на нашитѣ градчета и села.

Г-да народни представители! Азъ мисля, че съмъ успѣлъ до известна степенъ да изтъкна предъ васъ моето основно схващане по бюджета на повѣреното ми министерство. На последното предстои една голѣма и отговорна административна, техническоконтролна и строителна работа. Увѣренъ съмъ, че персоналътъ, който е крайно недостатъченъ да извърши тази работа, ще положи и презъ тази година особени и извънредни усилия, за да може достойно да разреши задачитѣ, които министерството му възлага.

Отъ своя страна азъ изказвамъ горещото си пожелание, колкото се може по-скоро да настѫпятъ условията, които ще създадатъ хармонията между техникостроителнитѣ нужди на родината ни и материалнитѣ възможности за тѣхното реализиране. Съ това си пожелание азъ ви моля да гласувате предлагания ви бюджетопроектъ на Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството. (Продължителни ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Думата има народниятъ представитель г-нъ Ангелъ Сивиновъ.

Ангелъ Сивиновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Въ току-що завършената речь на г-на министра на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството самиятъ той направи една констатация, че предложенията за одобрение бюджетопроектъ за 1941 г. далечъ не може да задоволи нуждитѣ, които зѣятъ долу, пъкъ даже и нуждитѣ, които народното представителство, а може би и самиятъ министръръ сѫ се надѣвали да бѫдатъ задоволени съ този бюджетъ. Азъ напълно споделямъ възгледа на г-на министра, че кредититѣ, които му сѫ дадени за известни обществени строежи, наложени отъ голѣми и крайно належащи нужди на нашето село и на нашия градъ, сѫ недостатъчни, за да може той да се похвали съ една завършена работа. Ето тѣзи признания ме освобождаватъ отъ задължението да кажа, че малката критика, която ще направя по тоя бюджетъ, не се отнася лично до г-на министра. Азъ бързамъ да заявя, че ако има нѣкакви недостатъци въ тоя бюджетопроектъ, тѣ трѣбва да се отдадатъ на една не толкова лична политика на министра на благоустройството, колкото на самото правителство, което може да намѣри оправдание защо не е успѣло да задоволи нуждитѣ, които се цели съ бюджета на Министерството на благоустройството да се задоволятъ.

Всѣка година министъръ Василевъ ни дава единъ цѣлостенъ отчетъ за извършената работа отъ Министерството на благоустройството, изпъстренъ съ доста данни, отчетъ, който ни сочи, че министерството, съ своитѣ поддѣления, съ своята организация и подготовка се е помѫчило да разреши задачитѣ по отношение благоустройството на нашитѣ села и градове, но че неизпълнението въ цѣлость на тия задачи се дължи изключително на липсата на срѣдства. Като става дума за срѣдства, трѣбва да признаемъ, че бюджетътъ на това министерство, оправдано или неоправдано, всѣкога каточели е оставянъ на заденъ планъ. Въ миналото, презъ партийнитѣ управления, това министерство се смѣташе едно отъ „беднитѣ“ едно отъ така наречените „постни“ министерства. Нѣмаше много охотни кандидати за министри на това министерство. Не се считаше, че се прави една важна, сѫществена и полезна политика отъ това министерство, и всѣкога разглеждането на неговия бюджетъ е ставало съ известно снизхождение, за да не кажа пренебрежение. При новото време съ неговитѣ социални тенденции, когато всѣки бюджетъ трѣбва да отговаря напълно на нуждитѣ на българския народъ, особено на българското село, азъ считамъ, че бюджетътъ на Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството е единъ важенъ бюджетъ и къмъ него трѣбва да се отнасяме съ всичката сериозность. И ако има нѣщо, което трѣбва да се отбележи като недостатъкъ на този бюджетъ, то не е въ организацията и подготовката на самото министерство, която азъ приемамъ, че е доведена до голѣмо съвършенство, а въ това, че не се даватъ достатъчно срѣдства, за да може да се разреши една отъ най-социалнитѣ, една отъ най-палещитѣ, една отъ най-належащитѣ нужди за българското село. Азъ слушахъ даннитѣ на г-на министра съ свито сърдце. При голѣмия напънъ на новото време, ние трѣбва да търсимъ не само да успокоимъ селото, но и да го обнадеждимъ, да го привържемъ съ повече вѣра къмъ държавата. Направеното отъ техническо гледище е твърде много, но когато го гледаме долу въ самитѣ села, ние виждаме колко то е малко. Вземете планирането на селата, вземете водоснабдяването на селата, вземете пѫтищата въ селата. Усилия се правятъ, срѣдства се харчатъ, нашата техническа власть се измѫчва, но въ края на краищата ние не констатираме никакви голѣми резултати, които да обнадеждятъ селото, че най-после и къмъ него сѫ отправени погледитѣ на властьта, на държавата, които то чувствува, които спъватъ неговото икономическо издигане, и които най-вече пръчатъ да имаме едно напълно запазено народно здраве. Какво бихме направили за оздравяването на нашето село, кѫдето тифътъ се шири безспирно, кѫдето маларията се разпространява въ широки размѣри, когато ние гласуваме въ бюджета на Министерството на благоустройството само 20 милиона лева за водоснабдяването на 4.180 села. Отъ тия 20 милиона лева 4 милиона лева сѫ за техническата администрация, безъ която не може и на която все трѣбва да се уповаваме при едно модерно водоснабдяване; 1 милионъ лева сѫ за веществени разходи; 5 милиона лева сѫ за помощи на общинитѣ и за водоснабдяването на 4.180 села оставатъ нѣкакви си 10 милиона лева. Очевидно е, г-да народни представители, че за запазването на народното здраве, което е националенъ капиталъ, чрезъ бюджета на Министерството на благоустройството не правимъ нищо. За тая печална констатация, която остава тѫжно впечатление у всѣкиго, азъ не искамъ да виня г-на министра на благоустройството, който вѣроятно е искалъ, но не сѫ му дадени достатъчно кредити.

Азъ искамъ да спра вниманието на Почитаемото народно представителство върху кредита за нови строежи. Азъ съмъ изненаданъ отъ едно изявление, което днесъ направи министръръ-председателътъ предъ една делегация отъ Асеновградъ, която дойде да изяви една страшно крещяща нужда. 900 момчета въ Асеновградъ учатъ въ едно здание, наречено гимназия, строено за основно училище презъ 1883 г. Въ 8 стаи учатъ 22 паралелки! Какъ може това здание да се нарече помѣщение за образование и за физическо възпитание на нашата младежь! Азъ не знамъ какъ трѣбва да характеризирамъ този фактъ. И се удивлявамъ, че г-нъ министръръ-председателътъ съ спокойствие заяви, че той нѣма срѣдства, за да даде 2-3 милиона лева да се направи гимназия въ Асеновградъ при положение, че общината дава 15.000 кв. метра мѣсто въ центъра на града — най-оздравеното мѣсто — че дава 1.000 кубика дървенъ материалъ за строежъ, дава 1.000 кубика камъни, дава 1.000 кубика чакълъ и 100.000 килограма варь.

Г-да народни представители! Това е единъ печаленъ фактъ. И когато ние питаме, защо не се удовлетворяватъ тия нужди — което нѣщо дразни, което не насърдчава, което не успокоява, което не вдъхва надежда долу въ народа — намъ се отговаря: дайте да увеличимъ данъцитѣ, за да имаме срѣдства да направимъ гимназии навсѣкѫде.

Тоя отговоръ не е пъленъ и не е достатъченъ. Азъ бихъ върналъ тоя отговоръ на други и по другъ пѫть. Азъ искамъ да изтъкна, че така нѣщата не се разрешаватъ. Миналата година ние сключихме единъ заемъ отъ 150 милиона лева за строежъ на гимназии. И когато на насъ се казва, че ние можемъ да потраемъ още годинадве, както сме траяли толкозъ години, и въ тоя кокошарникъ да измѫчваме 900 селски деца, азъ мога да върна въпроса на г-на министръръ-председателя — съжалявамъ, че го нѣма сега тукъ: не можеше ли да се почака малко съ постройката на сградата за Народната библиотека въ София, за която сѫ ангажирани сега около 30 милиона лева, строежътъ й ще струва 60 милиона лева, за да може да се построи сграда за гимназията въ Асеновградъ и да се отърватъ отъ болести и отъ мѫки и страдания 900 селски деца? Ето кѫде азъ не намирамъ разумъ въ политиката. Трѣбва да се разходватъ малкото срѣдства, съ които разполагаме, полезно и разумно, за да подчертаемъ една грижа къмъ българското село.

Г-да народни представители! Въ бюджета на Министерството на благоустройството сѫ предвидени 105 милиона лева за нови строежи. Азъ се обнадеждихъ, че отъ тѣзи 105 милиона лева ще могатъ да се отдѣлятъ поне 2—3 милиона лева, за да се удовлетвори тази нужда на Асеновградската околия. Който отъ васъ отиде въ Асенов-

градъ, нека бѫде така добъръ да се отбие да види какво представлява зданието, въ което се помѣщава гимназията.

Г-нъ министъръ-председателътъ ни казва: „Цѣлиятъ кредитъ, който е предвиденъ въ този параграфъ, отъ 105 милиона лева, е ангажиранъ отъ миналата година, постройкитѣ сѫ започнали и не мога да отдѣля отъ него нито стотинка. Г-да народни представители! Азъ мисля — може да грѣша, г-нъ министърътъ ще каже, вѣрвамъ на него — че ние, които даваме въ разположение на г-на министра на благоустройството тия 105 милиона лева, трѣбва да знаемъ дали не сѫ ангажирани за постройка по пѫтища неизвестни на насъ, за нужди, които ние не сме проконтролирали, или сѫ предназначени за постройки, за които има планъ, съ подреждане и степенуване на нуждитѣ, планъ най-полезенъ, който, ако не бѫде разгледанъ и приетъ отъ насъ, то поне ще ни бѫде съобщенъ, за да се види, че нуждитѣ сѫ правилно степенувани, за да нѣмаме случай, като този въ Асеновградъ.

По тоя бюджетъ не сѫ предвидени кредити за пѫтища, защото кредититѣ за тая цель сѫ предвидени въ бюджета на Дирекцията за строежитѣ. Но за да не вземамъ думата и по него, азъ искамъ сега да направя само една констатация, като се надѣвамъ, че г-нъ министърътъ на благоустройството ще си вземе бележка отъ нея. Азъ трѣбва да кажа, че и въ това отношение, колкото и много срѣдства да се харчатъ, не се задоволяватъ цѣлостно нуждитѣ. Трѣбва и нуждитѣ по направа на пѫтища тоже да се степенуватъ съ огледъ на повдигането икономическото състояние на дадени стопански краища, съ огледъ свързването имъ съ околийския центъръ, а не да хвърляме срѣдства за пѫтища, чиято направа може да се отложи.

Напримѣръ, още отъ 1922 г. се работи пѫтьтъ Югово-Манастиръ, който води за Родопитѣ. До окончателното довършване на този пѫть трѣбва да се работи, предполагамъ, още толкова време, колкото е работено досега, за да могатъ да се свържатъ нѣколко десетки хиляди жители тамъ, които живѣятъ при страшно лошо положение, които ваятъ поминака си съ мѫки, граничещи съ адскитѣ, които гледатъ предъ очитѣ си богатствата на държавата въ пространни гори и пасбища, но не могатъ да ги експлоатиратъ, защото нѣма една пѫтека, по която да свалятъ материала отъ горитѣ. Направата на тоя пѫть има голѣмо икономическо значение. Той ще освободи десетки села отъ икономически гнетъ, отъ гладъ, бихъ казалъ.

Той трѣбва да се направи часъ по-скоро. Съ неговата направа ще се увеличатъ приходитѣ на държавата отъ горитѣ тамъ, въ които отъ столѣтия не е влизала брадва и не могатъ да се експлоатиратъ по простата причина, че нѣма какъ да се сваля материалътъ. Населението отъ околнитѣ родопски села, които попадатъ въ моята колегия — смѣтамъ, че населението и въ колегиитѣ на много наши колеги тукъ работи така — натоварватъ едно муле съ дъски, превозватъ ги 70 клм. отъ Манастиръ до Асеновградъ, губятъ три дена за отиване и връщане и за тоя трудъ получаватъ само 45 л. надница! Имате ли представа, г-да, за единъ човѣкъ и за едно муле, изминали 140 клм. пѫть, тия 45 л. какво благосъстояние представляватъ въ тоя край?

Азъ ви моля да не се оставя впечатление въ населението отъ този родопски край, че то не живѣе въ България, че то като-че-ли е извършило нѣкакво тежко престѫпление, та сме го пратили тамъ да излежава едно тежко наказание. Трѣбва пѫтьтъ Югово-Манастиръ да се направи часъ по-скоро, било чрезъ отдаване на предприемачъ, било по другъ начинъ, но въ никой случай не съ трудова група, защото досега десетки години чепкатъ по нѣколко стотина метра и все още пѫтьтъ не е направенъ. Затова хората тамъ, за съжаление, почватъ да приказватъ съ подбивъ къмъ иначе способната за творчески дѣла наша техническа власть.

Азъ съжалявамъ, когато слушамъ да се говорятъ такива приказки. Ние имаме една техническа администрация, която стои на своята висота, която даде доказателства, че може да строи и да твори, и не бива да я излагаме съ такива палиативни мѣрки: да строимъ единъ важенъ икономически пѫть, който минава презъ планари, съ 200 души случайно събрани тамъ хора, безъ особенъ надзоръ и безъ особени резултати. Ако ще се строи този пѫть, като необходимъ стопански пѫть, да се строи съ всичкитѣ срѣдства на техниката, бързо и контролирано, за да се почувствува, че държавата полага грижа и създава условия за повдигане поминъка на нашето селско население.

Две думи и по въпроса за планирането на селата. Може съответната служба да преценява, че върши много нѣщо при сегашното състояние на нѣщата и при срѣдствата, които има. Азъ трѣбва да направя констатацията, че по въпроса за планирането на селата дейностьта на министерството не е никакъ голѣма, за да не кажа никаква. Не вмѣнявамъ това като вина на техническата администрация. Отдавамъ го на липсата на срѣдства, на липсата може би и на организация. По цѣли месеци, да не кажа години, снети планове стоятъ въ министерството, безъ да се връщатъ въ селата. Поради липсата на достатъченъ персоналъ съ години продължава планирането на едно село. А законътъ забранява строежа въ селата безъ планове. Въ това отношение ние сме постоянно подъ укоритѣ на нашитѣ избиратели. Хората желаятъ да строятъ, но нѣма власть, която да имъ разреши, защото планътъ не е утвърденъ или не е завършенъ. За утвърждаването и завършването на плановетѣ се искатъ десетилѣтия.

Г-да народни представители! Азъ още въ началото направихъ уговорка, че това е една политика, която не вдъхва много вѣра, не събужда много надежди въ българския народъ. Новото време изисква, погледитѣ ни да не бѫдатъ обърнати само къмъ София, кѫдето се хвърлятъ милиони за нови ненавременни, може би излишни сгради, а да ги отправимъ долу къмъ селата, кѫдето има една особена психика, поради което ние трѣбва да полагаме неимовѣрно голѣми усилия, за да създадемъ и поддържаме спокойствие.

Политика само за София не се прави. Политика трѣбва да се прави долу, въ недрата на българския народъ — тоя народъ, който утре ще напълни окопитѣ и ще брани границитѣ; тоя народъ, на плещитѣ на който се крепи цѣлата държава. София не е пазила България и нѣма да пази България. Знаемъ коя е София. Нека известни сгради въ София, макаръ и необходими отъ културно или благоустройствено гледище, да се изоставятъ малко по-назадъ, да не ангажираме срѣдствата на заема за училища за постройка на сгради за библиотеки и министерства, а да решаваме въпроси като този въ Асеновградъ, защото прави тѫжно впечатление, създава скрѣбна гледка, когато въ сѫщото време оставяме 900 крѣхки души да се изтезаватъ въ 8 класни стаи, въ едни помѣщения, кѫдето нашитѣ ветеринари не биха пустнали да живѣе даже добитъкъ.

Азъ моля г-на министра да се вслуша въ тѣзи констатации. Съ това не искамъ да отрека неговата кадърность и способность, нито организацията на министерството му, но той ще трѣбва да положи усилия, въ самия Министерски съветъ да бѫдатъ задоволени тѣзи нужди за да не оставяме впечатление, че България е София, че всичко се прави за голѣмитѣ градове, особено за София, а нищо не се дава за селата.

Азъ бихъ направилъ още редица други констатации, особено по водоснабдяването на българското село. Трѣбва да избавимъ тоя народъ долу отъ страшнитѣ болести тифусъ и малария. Азъ ще напустна трибуната съ спокойствие, като ви съобща съ радость и задоволство че при разискванията въ бюджетарната комисия по тѣзи въпроси, които азъ набързо набелязахъ тукъ — защото 15-тѣ минути сѫ твърде малко време да може да се разкритикува единъ такъвъ важенъ бюджетъ, какъвто е бюджетътъ на Министерството на благоустройството — нашиятъ уважаванъ министъръ на финанситѣ, трогнатъ може би отъ състоянието на нѣщата, направи една декларация, която успокои присѫтствуващитѣ въ комисията стотина народни представители: „Отъ идущата година азъ обезпечавамъ за българското село годишно по 150 милиона лева за водоснабдяване“. Азъ благодаря на г-на министра на финанситѣ за тая му декларация и очаквамъ той да я изпълни, за да спасимъ българското село отъ миязмитѣ, отъ тифуса и другитѣ опасни болести. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои народни представители)

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представитель г-нъ Иванъ Гърковъ. Нѣма го.

Има думата народниятъ представитель г-нъ Спасъ Ганевъ.

Спасъ Ганевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Времето, съ което разполагамъ, е кратко, и не бихъ могълъ да се впустна по-надълго и по-надълбоко по въпроситѣ, които сѫ свързани съ благоустройството въобще. Това — отъ една страна. Отъ друга страна, като имамъ предвидъ, че предстои да се разглежда бюджетътъ на Дирекцията на строежитѣ, кѫдето сѫщо има да се разгледатъ много въпроси, свързани съ благоустройството, азъ ще се ограничa само съ нѣкои бележки по въпроситѣ, които се докосватъ специално съ бюджета на Министерството на благоустройството.

Винаги съмъ считалъ — казвалъ съмъ това и другъ пѫть, ще го повторя и днесъ — че благоустройство значи преди всичко народно здраве, значи култура. И за мене тѣзи два въпроса, тѣзи два отдѣла, къмъ които народното представителство винаги е проявявало голѣмъ интересъ, сѫ недѣлими, сѫ взаимно допълващи се. Тѣ сѫ не само взаимно допълващи се, но грижитѣ за благоустройството трѣбва даже да предхождатъ грижитѣ за народното здраве, ако искаме действително тѣзи грижи да бѫдатъ осмислени.

Азъ и другъ пѫть съмъ казвалъ — вѣрвамъ и вие ще се съгласите съ мене — че е немислимо каквито и да било грижи за народното здраве да подпомогнатъ населението въ неговитѣ широки маси, дотогава докогато населението е оставено да живѣе въ прихлупени кѫщи, дотогава докогато населението е принудено да гази калта на своитѣ улици и да я пренася въ своитѣ легла, дотогава докогато децата, бѫдещето на народа ни, сѫ принудени да учатъ въ схлупени училища, дотогава докогато населението ще пие мѫтната вода на случайно изкопани и нехигиенични кладенци — и много, и много още други въпроси, които сѫ поставени като задачи за разрешение отъ Министерството на благоустройството. Тѣзи задачи трѣбва да бѫдатъ разрешени и паралелно съ тѣхъ да идватъ и другитѣ грижи.

И затуй азъ считамъ — вѣрвамъ и вие ще се съгласите съ мене — че, за да имаме народно здраве въ действителность, необходимо е въ страната ни да има благоустройство въ неговия общъ смисълъ и въ пълна цѣлость, необходимо е да се повдигне и доходътъ на населението. Не станатъ ли тѣзи две работи, всички други грижи ще лѣкузатъ временно бедата, но нѣма да създадатъ здраво поколѣние. Ако щемъ въ всѣко село не единъ — пет лѣкари да туримъ, ако щемъ въ всѣко село не килограмъ—сто килограма хининъ или други лѣкарства да струпаме, предусловието за народното здраве е благоустройството и повдигането дохода на населението. Съ втория въпросъ — повдигане дохода на населението — азъ нѣма да се занимавамъ, защото той не е предметъ на разглеждане днесъ. Остава да ви занимая само съ нѣколко думи, въ видъ на малки бележки, съ първия въпросъ, и то въ кръга на малкото време, съ което разполагамъ — благоустройството.

Заключавамъ по казаното досега: искаме ли народно здраве, ще трѣбва да жертвуваме за благоустройство, ако не двойно, то поне единъ пѫть и половина пѫти повече отъ това, което жертвуваме за лѣкари, за акушерки, за лѣкарства, за здравни домове, въобще за грижи по народното здраве.

Азъ мисля, че отчасти настоящиятъ бюджетъ, както и миналитѣ бюджети, отговаря на тѣзи условия. Може би въ единъ пунктъ срѣдствата изглеждатъ слабички — което се засегна и отъ преждеговорившия — по водоснабдяването. Не трѣбва, обаче, да забравяме, че държавата не е избѣгнала да прояви своитѣ грижи къмъ селищата, които иматъ нужда отъ водоснабдяване, като съ специаленъ законъ е дала възможность за едно леко и съ разсрочка доставяне на необходимитѣ трѫбни материали за водоснабдяване на селищата. И благодарение на тѣзи мѣрки, които взема държавата, които не се виждатъ въ бюджета, но трѣбва да се знаятъ, когато се разисква този въпросъ, ние имаме вече много селища водоснабдени. Остава може би открить въпросътъ за оныя селища, които не могатъ да понесатъ тѣзи тежести и при голѣмата разсрочка отъ 5 години, и затова ще трѣбва да бѫдатъ подпомогнати отъ държавата.

Съ други думи, считамъ, че по водоснабдяването е направена една доста голѣма крачка. Може би сѫ необходими известни корекции и специално нѣкои помощи. Не разбирамъ помощи, когато имаме 1.000.000 л., да раздаваме тукъ 2.000 л., тамъ 3.000 л., но помощи раздадени планомѣрно или въ края на краищата помощи, които ще трѣбва да бѫдатъ върнати не въ 5 години, а въ 10, 15, 20 години, за да имаме предпоставката за едно бѫдещо правилно разрешаване на въпроса за водоснабдяването. Разбира се, малко неправилно е да се мисли, че днесъ можемъ по-засилено да отидемъ къмъ водоснабдяване, по простата причина, че всички материали, които сѫ необходими за водоснабдяването, сѫ твърде много скѫпи, за да искаме непремѣнно въ тѣзи една-две години да разрешимъ въпроса. Защото днесъ съ сѫщитѣ пари едва можемъ да доставимъ половината отъ това, което можехме да доставимъ преди две години. Въпросътъ е належащъ, но не е неотложимъ. За да не бѫде той форсиранъ много, можемъ да го отложимъ поне съ една-две години, когато всички нѣкакси искаме да вѣрваме, че свѣтътъ ще излѣзе отъ това положение, въ което се намира днесъ, така че ще можемъ съ по-малки суми да се справимъ съ голѣмитѣ и належащи задачи.

Спирамъ се на единъ малъкъ въпросъ, по който стана дума и въ бюджетарната комисия — малъкъ на видъ, но дълбоко засѣгащъ нашия техникъ, нашия инженеръ, архитектъ и строитель. И тукъ, и въ обществото често се заговорва: „Архитектитѣ така сгрешили, инженеритѣ така сгрѣшили, това направили, онова направили“, и сме наклонни чуть ли не да кажемъ, че тѣ въобще нищо не сѫ направили.

Не бива да обобщаваме отдѣлнитѣ случаи и да ги приписваме на цѣлото съсловие, на цѣлата корпорация, която все пакъ е направила твърде много за своята страна. Азъ не отричамъ, че въ тѣхната дейность има отдѣлни случаи, когато тѣ сѫ направили грѣшки, направили сѫ и престѫпления. Тамъ — азъ казвамъ — властьта ще трѣбва не да държи меката рѫкавица, а да бѫде взискателна и да поставя всѣкиго на мѣстото. И азъ мисля че въ последно време пакъ започва да се търси твърдата рѫкавица, която бѣше твърде омразна, когато стоеше на моята рѫка, защото съ мили приказки и съ реверанси не се поставятъ хората на мѣстото имъ. Винаги ще има хора, които не ще искатъ да изпълняватъ своя дългъ, и тѣхъ ще трѣбва да държимъ твърде строго, та или да изпълняватъ своя дългъ тъй, както трѣбва, или, ако не, имаме всичкото право да ги лишимъ отъ възможноститѣ да се проявяватъ и да работятъ въ бѫдеще като техници и строители.

Великиятъ водачъ на германския Райхъ въ речьта си предъ работницитѣ даде най-голѣмата възхвала на своитѣ инженери, химици и техници въобще, които сѫ дали твърде много за днешната мощь на Германия. Ако ние не можемъ да кажемъ това за нашитѣ техници, най-малко можемъ да кажемъ, че тѣ еднакво добре изпълняватъ своя дългъ, както всички други българи, защото и тѣ сѫ тѣсто отъ тѣстото на цѣлия български народъ.

Безъ да хвърлямъ упрѣкъ на чужди строители и на чужди инженери, въ чиито познания и опитность не само не се съмнявамъ, но съмъ и тѣхенъ голѣмъ почитатель, защото тѣ работятъ при голѣми и много възможности, азъ бихъ отбелязалъ, че туй, което има въ Западна Европа — срутвания на цѣли блокове, нѣща, които, ако не сѫ известни на широката публика, сѫ твърде добре известни на техницитѣ — за щастие, още не се е случило у насъ. Това е естеството на работата. И въ туй отношение азъ съмъ твърде много благодаренъ на бившия министъръ на благоустройството г-нъ Славейко Василевъ, който вчера въ бюджетарната комисия засегна въпроса на тая база. Нека не виждаме всичко, което става у насъ, черно и страшно, и че става само у насъ. И все пакъ помислете, г-да народни представители: и тази сграда, кѫдето заседаваме, и сградитѣ навънъ, кѫдето ходимъ, и линиитѣ, по които пѫтуваме, и шосетата, по които се движимъ, и църквитѣ, въ които се молимъ, и училищата, въ които се учимъ — всичко това е дѣло на българския техникъ и на българския строитель. (Рѫкоплѣскания)

Днесъ времената не ни даватъ възможность да видимъ голѣмитѣ проявления въ това отношение, защото нашиятъ умъ, нашитѣ чувства, нашитѣ мисли сѫ насочени къмъ съвсемъ други работи. Днесъ насъ ни интересува въпросътъ за сигурностьта на страната ни, за това, какво ще бѫде нейното международно положение въ утрешния день. Но помислете си, че преди 20-30 години, както виждаме всѣки день отъ явяващитѣ се снимки по вестницитѣ, ние имахме кирпичени сгради, имахме схлупени кѫщурки даже въ нашата столица, която сега е тъй кокетна, а днесъ имаме издигнати паметници. Не засѣгамъ сега въпроса, дали сѫ били необходими или не — това е другъ въпросъ, който можемъ да разгледаме отдѣлно и по който можемъ да имаме различни становища — но днесъ у насъ се издигатъ редъ паметници. Само въ последнитѣ две години въ София бѣха завършени сѫдебната палата и сградата на Българската народна банка, въ които, може да се каже, 99% е български трудъ. Българското занаятчийство, българското строителство изградиха паметници на нашитѣ възможности и на нашата култура днесъ, които ще останатъ въ вѣковетѣ — дѣло на българския майсторъ, на българския работникъ, на българския строитель и на българския архитектъ и инженеръ. (Рѫкоплѣскания) Не бива ли да бѫдемъ доволни отъ това?

Много пѫти се е казвало, че българскиятъ техникъ ималъ нѣкакви свои лични смѣтки въ работата си. Естествено, всѣки работи, за да печели. Но азъ ще повторя една изтъркана вече истина, която може би за лишенъ пѫть ще чуете отъ моитѣ уста: малко сѫ, за да не кажа

никакъ, българскитѣ техници, които сѫ работили като техници, не като търговци, защото има и техници, които сѫ търговци и проявяватъ една чисто търговска дейность; малко сѫ българскитѣ строители и предприемачи, за да не кажа никакъ, които да сѫ запазили нѣщо при своята смъртъ, или да сѫ оставили нѣщо следъ своята смъртъ. Азъ бихъ желалъ, ако нѣкой знае такива, да ги каже. Азъ не ги виждамъ. Всички почти сѫ стигали до нѣкѫде, но дохожда една работа, дохожда едно предприятие по-голѣмо, всичко спечелено дотогава рухва и беднякътъ българинъ, какъвто си е въобще, го виждаме да умира пакъ беденъ, въпрѣки че почти презъ цѣлата половина отъ неговия животъ ние сме му завиждали и сме смѣтали, че той е кой знае какъвъ богаташъ. Но и тамъ, ако отъ отдѣлни единици има проявления лоши и противни на обществения интересъ — такива винаги можемъ да срещнемъ — има власть, има възможности да бѫдатъ тѣ поставени на мѣстото си. Останалитѣ, обаче, български строители и български техници, както изобщо българскиятъ работникъ, заслужаватъ нашата адмирация, защото днесъ и най-тежкитѣ, и най-скѫпитѣ централи въ България, за които по-рано винаги идваха чужденци да ги монтиратъ, тѣй като ние не можехме и да помислимъ, че можемъ да поставимъ и една бурмичка въ тѣхъ, се монтиратъ, поставятъ въ действие, контролиратъ и ржководятъ отъ българския техникъ, съ съдействието на българския специалистъ работникъ и монтьоръ.

Засѣгамъ единъ малъкъ въпросъ, и по-нататъкъ ще се ограничa само въ малки и дребни въпроси, защото не бихъ могълъ да намѣря друго мѣсто, за да ги изнеса. Въ мотивитѣ къмъ единъ отъ законопроектитѣ, които по-рано приехме — ак не се лъжа, въ мотивитѣ къмъ законопроекта за опростотворяване на прѣкитѣ данъци — се казваше, че напоследъкъ не се явявали предприемачи и че се налагали нѣкои промѣни въ начина на извършването на предприятията. Така горе-долу се говорѣше тамъ. Азъ не искамъ да се спирамъ на това, дали се налагатъ промѣни или не, дали трѣбва да работимъ съ предприемачи или не, но искамъ да посоча причината, поради която не се явяватъ предприемачи въ нашитѣ търгове за строителство. Когато говорихъ по бюджета, азъ само засегнахъ тая причина; сега ще се спра на нея съ нѣколко думи повече.

Защо става това? Затуй защото, когато съ редицата постановления на Министерския съветъ се опредѣлятъ ценитѣ на материалитѣ, нормиратъ се и се промѣнятъ въ зависимость отъ това какъ тѣ сѫ пристигнали у насъ, и когато се измѣнятъ надницитѣ и се повишаватъ съ 15—20%, търговецътъ, индустриалецътъ — много право — прави съответната калкулация и получава една нова цена, по която продава, а предприемачътъ не може да направи това. Предприемачътъ се е ангажиралъ при едно положение, при което може да работи дотогава, докогато нѣма промѣна въ него. Но въ течение на изпълнение на предприятието, което трае обикновено най-малко 7—8 месеца, имаме хиляди и хиляди промѣни При нормално време той бѣше дълженъ да носи риска при поскѫпването до 25%, което при нормални времена не можеше да дойде така лесно и почти не идваше — играеше само съ нѣколко процента. Сега много лесно съ едно административно нареждане или съ една промѣна на нѣкои отъ ценитѣ, напримѣръ, на желѣзото, се стига до 20—24% поскѫпване, а предприемачътъ не може да получи оная печалба, която би трѣбвало да получи и която получава търговецътъ. Това кара предприемача да се въздържа отъ явяване на търговетѣ.

Отъ друга страна, и особенитѣ условия, въ които той работи, трѣбва да се иматъ предвидъ, особено постоянното движение на хората, което се налага отъ интереса и нуждитѣ на държавата — едни отиватъ въ една посока, други биватъ освободени. Всичкото това разстройва предприятието, което по вида на организацията си добива повече образъ на индустриално предприятие. Естествено, при това положение хората не се решаватъ да се натоварятъ съ рисковетѣ и изненадитѣ, които могатъ да имъ донесатъ следващата една или две години, колкото ще трае предприятието. Налага се въ това отношение да се намѣри формулата, да се намѣри начинътъ — разбира се, умѣстенъ, добре подбранъ — за да не се стигне къмъ облагодетелствуване на известни хора, за да може да се зачитатъ поскѫпванията, които сѫ наложени отъ положението на работитѣ днесъ, отъ повдигнатитѣ надници и т. н.

Другъ единъ въпросъ. Говори се за желѣзото. Твърде много загубихме. Азъ нѣма да се спирамъ върху желѣзото. Нѣма да се връщамъ сега на руското желѣзо. Имаме го. Но азъ на нѣколко пѫти — този е трети пѫть — се обръщахъ къмъ г-на министра на търговията, който сега отсѫтствува, да намѣри начинъ да се направи една проверка на цената на най-главния артикулъ, който се употрѣбява въ строежитѣ — циментътъ — за да разберемъ кѫде точно сме. Защото циментътъ е необходимъ не само за строежитѣ, а е необходимъ и на нашето село въ твърде много отношения и особено за тъй много желаното отъ г-на министра на земедѣлието построяване и разпространяване на модернитѣ торища въ селата. Този въпросъ би трѣбвало да се разреши, защото мисля — азъ само мисля и предполагамъ — че цената не само нѣма да се качи нагоре, но ще слѣзе малко надолу. Не е време сега да се мотивирамъ, нито да изнасямъ данни — ако стане нѫкога, азъ ще ги дамъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Спасъ Ганевъ: Ще трѣбва да прекѫсна, безъ да засегна нѣколко отъ въпроситѣ, които мислѣхъ, че ще мога въ краткото време да засегна, и които мисля, че представляватъ интересъ, както за правителството, така и за Народното събрание. Твърде мѫчно е да се завърши онова, което е отрѣзано съ ножица.

Азъ мисля, че въ бюджета на Министерството на благоустройството ще трѣбва да се направятъ известни промѣни — които, ако днесъ не станатъ, ще трѣбва да се направятъ въ бѫдеще — по уреждането на известни служби. Азъ считамъ, че нѣкои служби, които се създадоха, колкото да бѣше мотивировката имъ тукъ добра, не сѫ необходими и можеха да бѫдатъ замѣстени съ други, защото ще създаде само една неуредица или лична препирня.

Апелирамъ сѫщо, при подбора на хората да се търси не познанството, за да не става нужда да се смѣнятъ вѣчни длъжностни лица едва току-що стѫпили въ длъжность. Да се намѣри начинъ да се почувствува, че оценката на хората става по тѣхната работа. Да имъ се даде да почувствуватъ, че тѣхъ не ги застрашава нищо, освенъ ако тѣ сами съ своята дейность не се застрашатъ.

Отбелязвайки думитѣ на г-на министра на финанситѣ, че трѣбватъ грижи за нашитѣ чиновници, и азъ казвамъ, че трѣбва чиновничеството да се проникне отъ съзнание за дълга си и да даде доказателства, че онова, което вършатъ 120 хиляди чиновници, могатъ да го извършатъ 80 хиляди. Азъ напълно поддържамъ г-на министра на финанситѣ въ това отношение, защото днесъ, когато е дошло времето, всѣки българинъ да напълне своитѣ дали и да не мисли откога докога работи, когато часовникътъ не трѣбва да играе роля при изпълняването на дълга, ние можемъ да стигнемъ до едно намаление броя на чиновницитѣ. Ако ли пъкъ не постигнемъ това, то поне можемъ да спремъ тамъ, гдето сме, и да поискаме по-голѣмо напрежение отъ нашитѣ чиновници, така както го искаме и както всѣки день апелираме къмъ цѣлия български народъ да се напрегнѣлъ, за да можелъ да понесе тежкитѣ времена, които преживява.

Но ние, народнитѣ представители, това не можемъ да направимъ. Ние можемъ да направимъ само констатацията. А правителството не трѣбва да прави само констатации, но да действува и да постигне това, което казва на насъ. Азъ казвамъ и апелирамъ: ако не можемъ да постигнемъ това — 80 хиляди чиновници да работятъ колкото за 120 хиляди — нека се помѫчимъ, въ интереса на страната ни, да заставимъ 120-тѣ хиляди чиновници да работятъ като 120 хиляди. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представитель г-нъ д-ръ Иванъ Вазовъ.

Д-ръ Иванъ Вазовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Следъ обширното изложение, което г-нъ министърътъ на благоустройството имà добрината да ви направи върху миналата и бѫдещата дейность на повѣреното му министерство, и съ огледъ на краткото време, съ което разполагамъ, искамъ да спра вниманието ви само върху нѣколко п рливи въпроси отъ благоустройствената политика на нашата страна, които дълго време чакатъ своето разрешение, но които и до днесъ не сѫ го намѣрили.

Г-да народни представители! Азъ не съмъ отъ онѣзи, които по начало отричатъ всичко, защото, както казва старата нѣмска поговорка, тамъ, гдето има много свѣтлина, има и много сѣнка. Достатъчно е да хвърлимъ само единъ погледъ назадъ върху изминатия отъ нашата държава пѫть отъ освобождението до днесъ, за да констатираме, че въпрѣки всички сътресения, които преживѣхме, въпрѣки тежкитѣ, усилнитѣ времена, които преживѣхме и

преживяваме, въпрѣки изтощителнитѣ войни, които водихме и въ които бѣха ангажирани материалнитѣ и морални сили на нашия народъ, въпрѣки бедностьта на нашия народъ, ние, както въ много други отношения, и въ благоустройствено отношение направихме една чувствителна крачка напредъ, зарегистрирахме единъ голѣмъ прогресъ.

Отъ една бедна, изостанала въ всѣко отношение турска провинция, въ продължение само на 62 години ние успѣхме съ много усилия и съ много трудъ да създадемъ днешна България. И днесъ, г-да народни представители можемъ да споримъ относно целесъобразностьта на известни обществени строежи, можемъ да споримъ относно тѣхната навременность, съ оглед на нуждитѣ и срѣдствата, съ които разполагаме. Ние не можемъ, обаче, да не признаемъ голѣмия подемъ и голѣмитѣ постижения въ областьта на обществения строежъ, зарегистриранъ особено презъ послѣднитѣ години, които бихме могли да наречемъ, както нѣкои справедливо ги нарекоха, години на подемъ и творчество.

Онова, което се направи въ областьта на обществения строежъ, е материаленъ изразъ на творческитѣ сили на нашия народъ, гордость за българската техника и за българския техникъ. Нека бѫдемъ справедливи и признаемъ, че до сега много е направено въ благоустройствено отношение, но нека сѫщо тъй да бѫдемъ справедливи и добросъвѣстни и кажемъ, че още много има да се строи особено въ българското село, този неизчерпаемъ и вѣченъ изворъ на жизненитѣ сили на нашия народъ, за да бѫдемъ една напълно благоустроена страна. И днесъ българскитѣ селяни тъпчатъ калъта, както въ миналото И днесъ по-голѣма часть отъ тѣхъ живѣятъ при крайно нехигиенични условия. И до днесъ въ много села — говоря за нашия край — регулационнитѣ планове не сѫ готови, защото изготвянето на плановетѣ чрезъ срѣдствата на кооперативното планоснимане, чрезъ фонда, не даде резултати. Това ставаше много бавно и затова много общини се принудиха да прибѣгнатъ къмъ частни лица специалисти, които извършиха тѣзи планове срещу заплащане. А известно е, че безъ регулационни планове не е възможна каквато и да било благоустройствена политика въ нашитѣ села.

Единъ въпросъ отъ извънредно важно и жизнено значение за нашето село, безспорно, е въпросътъ за неговото водоснабдяване. Азъ не ще отрека, че въ това отношение е направено много, не ще отрека, че въ това направление е работено въ едъръ масщабъ; ние имаме постижение, каквото е водоснабдяването на Дели-Ормана — едно епохално дѣло. Но сѫщо така трѣбва да признаемъ, че въ много още български села населението черпи необходимата му вода за пиене отъ сѫщитѣ източници, отъ които сѫ черпили дѣди и прадѣди — отъ кладенци и зле каптирани извори, които сѫ били и представляватъ винаги голѣма опасность за здравето на нашето население.

Въ миналото съ водоснабдяването се занимаваха окржжнитѣ постоянни комисии. Тѣ изразходваха ежегодно повече отъ 70 милиона лева. Днесъ, за голѣмо съжаление, този голѣмъ, кардиналенъ въпросъ за здравето на нашето село е оставенъ да бѫде разрешенъ отъ общинитѣ, които биха могли да бѫдатъ подпомогнати чрезъ заеми. Все пакъ този начинъ е добъръ, особено за беднитѣ и за малкитѣ селища.

Не по-добро е положението и на канализацията на рѣкитѣ въ нашата страна. Рѣкитѣ, вмѣсто да бѫдатъ изворъ на благосъстояние за нашия народъ, сѫ били винаги напасть за него. Не ще говоря за другаде, ще се спра само върху нашия край — хубавото старозагорско поле. Презъ него протичатъ отъ северъ на югъ три голѣми рѣки които ежегодно, отвреме-навреме, прииждатъ, прехвърлятъ брѣговетѣ, заливатъ голѣми пространства обработваеми земи и, следъ като направятъ голѣми щети, следъ като унищожатъ труда на българския селянинъ отново се прибиратъ въ своитѣ корита, за да се повтори следъ кратко време тая вѣчна пѣсень на унищожението. И това е било въ миналото, това е и въ настоящето.

Необходимо нуждно е да се вематъ бързи, енергични мѣрки за корекция на рѣкитѣ, като знаемъ, че всички срѣдства, които ще се вложатъ за корекцията имъ, много скоро ще бѫдатъ възвърнати на нашето народно стопанство чрезъ ония земи, които ние ще спасимъ. Чрезъ корекцията ние ще спасимъ плодоветѣ на българската земя. Това е нашъ дългъ, особено днесъ, когато говоримъ, че трѣбва съ всички усилия, съ всички срѣдства да повдигнемъ поминъка на нашия народъ.

Азъ мисля, че въ това отношение могатъ да бѫдатъ отъ голѣмо значение воднитѣ синдикати. Тѣ не трѣбва да се задоволяватъ само съ водоснабдяването, но трѣбва да се занимаятъ и съ корекцията на рѣкитѣ, като въ туй отношение бѫдатъ активизирани. За голѣмо съжаление, трѣбва да констатирамъ, че до днесъ отъ ония отговорни мѣста, отъ ония отговорни власти, които трѣбва да поставятъ този въпросъ на разрешение, не сѫ били взети нуждитѣ мѣрки.

Последниятъ въпросъ, г-да народни представители, върху който искамъ да спра вашето внимание, е въпросътъ за строежа на пѫтища въ страната ни. Трѣбва да бѫдемъ добросъвѣстни и да признаемъ, че съ наредбата законъ за пѫтищата отъ 1934 г. се даде голѣмъ тласъкъ на строежа, особено на главнитѣ пѫтища въ нашата страна. Днесъ тѣхното състояние далечъ не е онова, което бѣше въ миналото. Това ние всички виждаме. Обаче, за голѣмо съжаление, онова, което можемъ да кажемъ за главнитѣ пѫтища, не можемъ да го кажемъ и за третокласнитѣ пѫтища — ония, които свързватъ селата съ тѣхнитѣ административни, стопански и културни центрове. Не можемъ да го кажемъ сѫщо така и за черничитѣ пѫтища, които сѫ вънъ отъ обсега на закона за пѫтищата. Достатъчно е да хвърлимъ само единъ погледъ върху картата на България, за да констатираме, че и днесъ има много селища, които не сѫ свързани съ удобни пѫтища съ тѣхнитѣ културни и административни центрове. Имаме селища, които въ продължение може би на повече отъ 6 месеца презъ годината сѫ лишени отъ възможность да бѫдатъ свързани съ по-голѣмитѣ центрове, поради липсата на удобни съобщителни срѣдства, тъй като не само колитѣ не могатъ да вървятъ, но дори често пѫти и пешеходцитѣ не могатъ да вървятъ, защото трѣбва да газятъ калъ до колѣне. Азъ не знамъ какъ е въ другитѣ области — може би тамъ положението да е по-добро — но въ нашата область има много голѣми села, които и до днесъ още нѣматъ удобни пѫтища.

Не искамъ да бѫда несправедливъ. Ще кажа: има много почнати пѫтища, но както сѫ почнати, тъй сѫ и изоставени. Следъ намаляването размѣра на общинската трудова повинность, всичко онова, което бѣше почнато поранено си остана въ туй положение. И понеже, съгласно закона за пѫтищата, се отдѣлиха годишно срѣдства за направа само на 200 километра третокласни пѫтища, всичко туй рухна, и ако не се вематъ мѣрки, всичкитѣ трудъ, всичкитѣ срѣдства ще отидатъ на халосъ.

Вѣрно е, и азъ не ще отрека голѣмото стопанско и военно значение на главнитѣ пѫтища. Тѣ сѫ ония голѣми артерии, презъ които пулсира стопанскиятъ животъ на страната. Всичко това е вѣрно. Азъ не ще отрека, че нѣма достатъчно срѣдства да се строятъ пѫтища въ по-едъръ масщабъ. Но все пакъ азъ считамъ, че не е най-добъръ пѫтьтъ за строежи, който е избранъ, за да можемъ действително въ едно кратко време да построимъ ония пѫтища, които сѫ необходими отъ стопанско и отъ военно гледище. Налага се да се сключи единъ голѣмъ заемъ, чрезъ който да могатъ да бѫдатъ задоволени тѣзи нужди, като поне въ най-скоро време постигнемъ онова, което си е поставилъ като задача нѣкога законодательтъ: да свържемъ всѣки населенъ пунктъ съ удобенъ пѫть съ неговия културенъ, стопански и административенъ центъръ. Г-да народни представители! Въ нашата область голѣми села, като гара Гълѫбово, като гара Михайлово, и до днесъ нѣматъ пѫть, по който да дойдатъ въ гр. Стара-Загора. Паднатъ ли есеннитѣ дъждове, тѣ се откѫсватъ отъ града и жителитѣ имъ могатъ само чрезъ заобикаляне или по желѣзницата да додатъ въ Стара-Загора, но съ кола или пеша това е невъзможно.

Съ тия нѣколко бележки, които направихъ, и съ надеждата, че г-нъ министърътъ на благоустройството ще отдѣли повече срѣдства презъ настоящата година за благоустройството на нашитѣ села и за направата на третокласнитѣ пѫтища, азъ заявявамъ, че ще гласувамъ предложения ни бюджетопроектъ. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Разискванията сѫ приключени.

Пристѫпваме къмъ гласуване на бюджетопроекта параграфъ по параграфъ.

Има думата г-нъ докладчикътъ.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: Г-да народни представители! Ще ви докладвамъ нѣкои малки измѣнения, които бюджетарната комисия направи въ бюджетопроекта на Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството въ връзка съ правилното от-

правление на службитѣ и по-доброто изпълнение на задачитѣ, които се възлагатъ на това министерство, и ви моля да ги приемете. (Чете)

„БЮДЖЕТЪ
за разходитѣ на Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството.

Централно управление на министерството и Главната дирекция на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството.

Глава I.

§ 1. Заплати и други възнаграждения на личния съставъ. (Вижъ обяснителната таблица) — 52.001.000 л.“

Комисията увеличи кредита по § 1 на 52.871.000 л.

Въ обяснителната таблица се направиха следнитѣ промѣни.

На стр. 12, въ „3. Станция за изпитване на материалитѣ“, вмѣсто „завеждащъ станцията — старши инженеръ — строителенъ инженеръ“, става „завеждащъ станцията — бригаденъ инженеръ — строителенъ инженеръ“. Месечната му заплата се увеличава отъ 4.550 на 5.840 л.

На стр. 13, въ „Бюро 2. Проектиране и строежъ“, следъ 4 старши архитекти се поставя „1 художникъ-декораторъ“ съ месечна заплата 4.550 л.

Въ „II отдѣлъ. Благоустройство“, въ „Бюро 3. Градоустройство“, вмѣсто единъ архитектъ стават двама.

На стр. 15, въ „V. Отдѣлъ временна трудова повинность“, следъ „Главенъ инспекторъ — трудовъ офицеръ“, се заличаватъ думитѣ „или инженеръ или архитектъ“.

Следъ „Началникъ отдѣление проучване и личенъ съставъ — трудовъ офицеръ“ се заличаватъ думитѣ „или инженеръ“.

Въ „Б. Външни служби. I. Държавно срѣдно техническо училище „Царь Борисъ III“ въ София“, редовнитѣ гимназиални учители отъ 10 стават 9, думитѣ „отъ които 1 лѣкарь“ се заличаватъ. Редовнитѣ учители — инженери и архитекти отъ 4 стават 5 и се прибавятъ думитѣ „и 1 лѣкарь“

На стр. 18, въ „3. Областно инженерство — Пловдивъ“, въ „Служба 1. Архитектурна“, следъ завеждащъ службата — архитектъ“ се прибавя „1 старши архитектъ“ съ месечна заплата 4.550 л. Архитектитѣ отъ трима стават двама.

На стр. 22, следъ „8. Кюстендилъ“, се прибавя щатъ на нова служба:

„Служба 2. Водоснабдяване и канализация.

1 Районенъ инженеръ	4.940	59.280	59.280 л.
1 Старши строителенъ техникъ	2.680	32.160	32.160 „
1 Монтьоръ	1.940	23.280	23.280 „
1 Чертежникъ	1.940	23.280	23.280 „
2 Надзиратели	1.810	21.720	43.440 „
6	Всичко		181.440 л.“

Въ „6. Областно инженерство — Ст. Загора, А. Къмъ областно инженерство“, въ „Служба 3“, срещу „Завеждащъ службата“, годишната заплата 52.280 л. се поправя на 59.280 л. — печатна грѣшка.

Въ „Служба 4. Автомобилни съобщения“, следъ „машинни техници“ се прибавя „и механици“.

На стр. 24, въ „Б Къмъ околийскитѣ инженерства, 2. Варна. Служба 1. Архитектурна“, вмѣсто „Старши архитектъ“ става „Архитектъ“ съ месечна заплата 4.140 л.

На страница 26, въ „III. Временна трудова повинность“, заплатитѣ на „5 контрольори за София — трудови офицери“, вмѣсто 2.550 л., стават 2.750 л. месечно; заплатитѣ на „57 контрольори — трудови офицери“, вмѣсто 2.550 л., стават 2.750 л. месечно; заплатитѣ на „16 контрольори, строителни техници — трудови офицери“, вмѣсто 2.550 л., стават 2.750 л. месечно; заплатитѣ на „32 помощникъ-началници — трудови оефицери“, вмѣсто 2.550 л., стават 2.750 л. месечно и заплатитѣ на „18 помощникъ-началници (запасни офицери, предимно техници)“, вмѣсто 2.550 л., стават 2.750 л. месечно

Всичко броятъ на служителитѣ, вмѣсто 848 души, става 854 души.

На сѫщата страница, въ „По щатъ обявенъ съ заповѣдь отъ г-на министра“, броятъ на „А. Строителни инженери или архитекти къмъ архитектурнитѣ служби за конструкциитѣ“, вмѣсто 5, става 7, и кредитътъ за заплатитѣ имъ, вмѣсто 248.400 л., става 347.760 л. Броятъ на служителитѣ отъ 1.215 става на 1.225 души.

На стр. 27, въ „Безотчетни пѫтни и дневни пари“, точка 2: „По 900 л. месечно на двама души“ и пр. става: „По 1.200 л. месечно на двама души“ и пр., а общиятъ кредитъ отъ 21.600 л. се увеличава на 28.800 л.; точка 3: „По 600 л. месечно на 10 души“ и пр. става: „По 900 л. месечно на 9 души“ и пр., а общиятъ кредитъ отъ 72.000 л. се увеличава на 97.200 л.; точка 4: „По 500 л. месечно на 9 души“ и пр. става: „По 750 л. месечно на 8 души“ и пр., а общиятъ кредитъ отъ 54.000 л. се увеличава на 72.000 л.; точка 5: „По 400 л. месечно на 117 души, 81 контрольори и 36 помощникъ-началници“ и пр. става: „По 600 л. месечно на 110 души, 78 контрольори и 32 помощникъ-началници“ и пр., а общиятъ кредитъ отъ 561.000 л. се увеличава на 792.000 л.; точка 6: „По 150 л. месечно на 72 души, 18 помощникъ-началници на групи, 36 началници ядра и 18 шофьори“ и пр. става: „По 300 л. месечно на 70 души, 18 помощникъ-началници на групи, 36 началници ядра и 16 шофьори“ и пр., а общиятъ кредитъ отъ 129.600 л. се увеличава на 252.000 л.

Дветѣ алинеи следъ точка 6 се заличаватъ. Точка 8 става точка 7, точка 9 става точка 8 и точка 10 става точка 9. Общиятъ брой на служителитѣ отъ 1.215 души става на 1.225 души, и кредитътъ отъ 3.198.000 л. се увеличава на 3.601 200 л.

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: По този параграфъ, г-да народни представители, сѫ постѫпили следнитѣ предложения.

Писмено предложение отъ г-нъ Спасъ Мариновъ: (Чете)

„На стр. 17 отъ бюджетопроекта на Министерството на благоустройството, къмъ околийското инженерство, гр. Видинъ, да се предвиди нова „Служба 2. Регулации“, съ 1 районенъ инженеръ съ месечна заплата 4.940 л. или годишно 59.280 л. и 1 чертежникъ съ месечна заплата 1.940 л. или годишно 23.280 л.“

Значи, тая „Служба 2. Регулации“ ще стане съ персоналъ: 1 районенъ инженеръ, 1 чертежникъ и 2 трасировачи-техници. А следната „Служба 2. Водоснабдяване и канализация“, на стр. 18, ще стане „Служба 3. Водоснабдяване и канализация“.

Съ това предложение сѫ съгласни както г-нъ министърътъ на финанситѣ, така и г-нъ министърътъ на благоустройството.

Велизаръ Багаровъ и други: Обаче ние не сме съгласни! Трѣбва да правимъ икономии!

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване това предложение.

Които г-да народни представители приематъ това предложение на г-нъ Спасъ Мариновъ, моля, да вдигнатъ рѫка. Малцинство, Събранието не приема. (Оживление)

Постѫпило е сѫщо писмено предложение отъ г-на докладчика арх. Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„На стр. 26, въ „По щатъ обявенъ съ заповѣдь отъ г-на министра“ — месечната заплата на „7. А. Строителни инженери“ и т. н., вмѣсто 4.140 л., да бѫде увеличена на 4.550 л.; на стр. 27, въ текста на буква „в“, най-долу, да се премахнатъ думитѣ „срѣдни техници“.

Съ това предложение сѫ съгласни както г-нъ министърътъ на благоустройството, така и г-нъ министърътъ на финансигѣ.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: Г-да народни представители! Да се мотивирамъ, защо искамъ това измѣнение.

Въ изложението си, което г-нъ министърътъ на благоустройството направи предъ насъ въ връзка съ бюджета на Министерството на благоустройството, бѣше подчертано съ дебели линии, че вследствие засиления общински строежъ въ селата, по липса на достатъчно контролни технически органи, тия строежи страдатъ въ качествено отношение и дадоха нѣколко печални случки на срутвания. За да се засили този контролъ, главно въ желѣзобетоновитѣ строежи и конструкции, за които, както знаете, по закона за Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството се носи углавна и материална отговорность за каквато и да е допустната грѣшка, която може да влѣче материални и морални щети, въ миналия бюджетъ къмъ всѣко областно инженерство бѣха предвидени по единъ инженеръ-конструкторъ за провѣрка на желѣзобетоннитѣ изчисления. Поради това, че тая служба е една отъ най-отговорнитѣ и поради малкитѣ заплати, половината, а може би две трети отъ тия служби останаха незаети, тъй като съответнитѣ инженери намираха пласментъ на своя трудъ при по-добро възнаграждение тукъ въ София, работейки желѣзобетонни изчисления и конструкции. Въ бюджетопроекта на министерството за тая година тѣ бѣха оставени първоначално петь, понеже, както казахъ, никой не ги заемаше, но въ бюджетарната комисия бидоха увеличени на се-

демь. Ако ги оставимъ, обаче, при сѫщото положение по отношение на заплатата, бѫдете увѣрени, че и тая година пакъ нѣма да се заематъ, защото нѣма да се намѣрятъ такива инженери, които съ заплата 4.140 л. ще заематъ тая отговорна служба.

Затова азъ ви моля да се съгласите и да приемете това малко увеличение въ заплатата имъ отъ 4.140 на 4.550 л., за да можемъ действително да привлѣчемъ на служба инженери-конструктори, които вършатъ най-важната и отговорна служба въ областнитѣ инженерства.

Това е, което исках да кажа като мотивировка на моето предложение.

А що се отнася за второто мое предложение, за зачертаване на думитѣ „срѣдни техници" въ текста на буква „в", страница 27, него азъ го правя по искане на самата служба, и то за да се даде възможность на архитектурната служба, освенъ срѣдни техници, да намира и другъ персоналъ отъ свършилитѣ технически курсове, каквито сега можемъ да ги намѣримъ, а срѣдни техници вече помѫчно се намиратъ, тъй като тѣ на друго мѣсто намиратъ пласментъ на своя трудъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! Ще поставя на гласуване най-напредъ първата часть на предложението: заплатитѣ на 7 строителни инженери — стр. 26 — отъ 4.140 л. месечно да бѫдатъ увеличени на 4.550 л. месечно. Както казахъ, съ това предложение сѫ съгласни и двамата господа министри.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѫка. Малцинство, Събранието не приема.

Ще поставя на гласуване втората часть на предложението: да се зачеркнатъ думитѣ „срѣдни техници" въ буква „в", стр. 27.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѫка. Малцинство, Събранието не приема. (Глъчка)

Ще поставя на гласуване параграфъ 1.

Които приематъ § 1, заедно съ измѣненията въ обяснителната таблица, тъй както е приетъ отъ комисията и както се докладва отъ г-на докладчика, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„Централно управление.

Глава II.

А. Лични разходи.

§ 2. Облѣкло и обуща на техническия персоналъ, прислужницитѣ, вратаря, пазача и платнени блузи на литографиста, хелиографиста, лаборанта, огняритѣ, чистачкитѣ и др. — 200.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 3. Пѫтни и дневни пари на длъжностни и частни лица, превозъ на покѫщнина на уволнени или премѣстени държавни служители; 5 трамвайни карти — 350.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 4. Възнаграждение на частни лица за участие въ комисии, съвети и др. за изработване на правилници, закони, програми и др. За възнаграждения на членоветѣ на изпитнитѣ комисии (частни лица). Възнаграждение на инженеритѣ, контрольоритѣ, техницитѣ и механицитѣ при Главната дирекция и външнитѣ ѝ служби, които притежаватъ и използуватъ за служебни обиколки автомобили, мотоциклети, моторетки и велосипеди:

а) по 500 л. месечно за автомобилъ;

б) по 350 л. месечно за мотоциклетъ;

в) по 150 л. месечно за моторетка (велосипедъ съ моторъ);

г) по 70 л. месечно за велосипедъ.

Това възнаграждение се дава независимо отъ следуемитѣ се пѫтни и дневни пари — 60.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„Б. Веществени разходи.

§ 5. Поддържане помѣщенията: а) малки поправки, измазване, инсталации, чистене, миене, дезинфекциране, осѣтление, отопление и материали за тѣхъ; вода, сметь и каналъ; двигателна сила и смазочни материали за асансьори — 320.000 л.; б) застраховка имотитѣ на Главната дирекция на общественитѣ сгради, пѫтищата и благоустройството, областнитѣ и околийски инженерства — 230.000 л. — 550.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 6. Мебели и покѫщнина: купуване, поправяне, поддържане, пренасяне мебели и други необходими предмети за обзавеждане помѣщенията (100.000 л.). За обзавеждане на картотека съ принадлежноститѣ ѝ (900.000 л.) — 1.000.000 л."

Въ края на този параграфъ преди цифрата („900.000 л.") се поставя следниятъ новъ текстъ: „За уреждане технически музей при министерството".

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 6, както се докладва отъ г-на докладчика, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 7. Канцеларски материали и потрѣби: хартия, мастило, пишущи машини, циклостили и др.; печатане книги, заповѣди, разпореждания, бланки, вносни листове, платежни заповѣди, клишета, километрически таблици и др.; обнародване обявления въ мѣстни и чуждестранни вестници и списания; купуване вестници, технически книги и списания; пощенски, телеграфни, телефонни и други такси — 500.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„В. Други разходи за всички служби.

§ 8. Присѫдени суми за изгубени процеси и обезщетения, лихви и разноски по воденето и изпълнението имъ; изплащане злоупотрѣбени суми отъ държавнитѣ служители и др. — 1 280 000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 9. Помощи за довършване на започнати мостове, църкви, водопроводи, игрища и други обществени постройки 1.600 000 л.; помощи за технически списания 30 000 л.; помощь 200.000 л. на Инженерно-архитектната камара; помощь на института за норми 40 000 л.; помощь на Сдружението на служителитѣ при министерството за усилване фондоветѣ, санаториумъ, почивни станции и за медицински помощи 700 000 л.; помощь на Съюза на българскитѣ инженери и архитекти 100 000 л.; премии за конкурси за научни технически трудове 30.000 л.; помощь за санаториума за туберкулозни деца въ Трѣвненския Балканъ 1.400 000 л. — 4.100.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 10. Лѣкарства и превързочни материали, помощи на заболѣли вследствие изпълнение на службата си, за погребение на починали държавни служители и за възнаграждения (Членове 70 и 71 отъ закона за държавнитѣ служители) — 100.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѫка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 11. Вноски за международни — конгреси и за двама представители на Главната дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството въ Българския националенъ комитетъ за енергията; членски вноски въ международната федерация за жилищно и градоустройствено дѣло — 16.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 12. Непредвидени веществени разходи — 10.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 13. Връщане неправилно внесени суми по сключени бюджети — 50.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 14. Връщане неправилно внесени суми по текущия бюджетъ. Кредитъ не се предвижда. (Чете)

„§ 15. Разходи по сключени бюджети — 500.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 16. Запасенъ фондъ — 800.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 16, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Областни и околийски инженерства."

Глава III.

А. Лични разходи.

§ 17. Облѣкло и обуща на техническия персоналъ и на прислужницитѣ по правилникъ, одобренъ отъ Министерския съветъ и престилки на чистачкитѣ — 1.300.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 17, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 18. Пътни и дневни пари на длъжностни лица, превозъ, покъщнина на уволнени или премѣстени държавни служители — 2.000.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Б. Веществени разходи.

§ 19. Наемъ на помѣщения и наемъ на църквата „Св. Людвикъ" въ гр. Пловдивъ — 10.000 л. за пазене на ковчега на покойната първа българска княгиня Мария Луиза — 1.200.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 19, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 20. Поддържане помѣщенията: малки поправки, измазване, инсталации, чистене, миене, дезинфекциране, освѣтление, отопление и материали за тѣхъ; вода, смѣть, каналъ и др. — 1.000.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 20, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 21. Мебели и покъщнина: купуване, поправяне, поддържане, пренасяне мебели и други необходими предмети за обзавеждане на помѣщенията — 300.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 21, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 22. Канцеларски материали и потрѣби: хартия, мастило, пишущи машини, циклостили и др.; печатане бланки, клишета, фотографически снимки и др.; обнародване обявления въ мѣстни вестници и др.; пощенски, телеграфни, телефонни и други такси — 1.200.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 23. Сѣчива, инструменти, уреди, фотографически апарати, водомѣри, ролетки, масщаби, бележни колци, сонди, помпи, мотори, маркучи, макари, телени въжета, чукове, машини и части за тѣхъ, горивни и смазочни материали, монтажни и изолационни материали; превозни срѣдства и др. — купуване, поддържане и превозъ. Добитъкъ — купуване, храна, лѣкуване и подковаване. — 1 760.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Специални веществени разходи.

Глава IV

§ 24. Редовна вноска, съгласно чл. 10, буква „б" отъ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитѣ, за направа на пътища — 75.000.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 24, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 25. Редовна вноска съгласно чл. 10, буква „б", отъ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитѣ, за водни строежи — 38 000.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 25, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Глава V.

§ 26. Поддържане, поправяне и пристрояване държавни сгради, паметници и старини отъ историческо значение, сгради отстжпени на държавата за безвъзмездно използуване, както и за разни приспособления, принадлежности, уредби, инсталации, огради, тротоари и др. въ и около сградитѣ; за ремонтъ и мебелировка на дворцитѣ въ София и Евксиноградъ, за храма-паметникъ „Александъръ Невски"; изплащане премии за конкурси, изплащане предприятия за текущата и минали години — 25 000.000 л."

На седмия редъ въ този параграфъ, следъ думитѣ „Александъръ Невски" се поставя следниятъ новъ текстъ: „за ремонтъ на Народния театъръ и за подобрение акустиката (инсталации и преустройство) въ заседателната зала на Народното събрание".

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 26, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 27. Нови държавни сгради: направа и довършване сгради, инсталации, уредби въ и около тѣхъ; ограждане и постилане двороветѣ имъ; плащане премии за конкурси; възнаграждения на надзиратели на частни технически лица за проучване, изработване проектни книжа и други подобни; изплащане предприятия и отчуждаване мѣста за държавни сгради, презъ текущата и минали години — 105.000.000 л."

Кредитътъ по този параграфъ отъ 105.000.000 л. се увеличава на 105.500.000 л.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 27, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Глава VI.

§ 28. Градоустройствени, регулационни и нивелационни планове на населени мѣста отъ общини, които правятъ вноски по слѣтитѣ фондове за планиране; курорти, селища при желѣзопжтни станции и минерални бани — изработване и прилагане; премии за конкурси; възнаграждения на частни технически лица за проучване, изработване проектни книжа и други подобни; покупка и превозъ на материали — 1 500 000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 28, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 29. А. Водоснабдяване на населени мѣста отъ общини, които правятъ вноски по слѣтитѣ фондове за водоснабдяване и на съществуващитѣ държавни сгради, имоти, пжтища и стопанства; наемане специалисти майстори и работници; отчуждаване частни имоти и извори, обезщетение за повредени и заети имоти; плащане предприятия за текущата и минали години премии за конкурси; възнаграждения на частни технически лица за проучване, изработване проектни книжа и други подобни; покупка и превозъ на трѫби и материали, лихви и погашения, гумени обувки и други подобни 15.280.000 л.

Б. Помощи за бедни общини за водоснабдяване и канализация 5 000 000 л. — 20.280.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 29, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Глава VII.

§ 30. Отоплителни, освѣтлителни и други инсталации въ съществуващитѣ държавни сгради и имоти; направа и поправка; премии за конкурси; възнаграждение на частни технически лица за проучване, изработване проектни книжа и други подобни; плащане предприятия за текущата и минали години — 19.000 000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 30, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 31. Разходи по чл. 44 отъ наредбата-законъ за електрификацията на България — отпускане заеми въ пари и материали, доставени отъ министерството, (2.000 000 л.); вноска съгласно чл. 4, буква „а“, отъ закона за дирекцията за електрифициране на Северна България (25.000.000 л.) — 27.000 000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 31, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Глава VIII.

§ 32. Снабдяване изпитателната станция съ материали, машини и поддържането имъ, наемане работници и превозъ на тежести и др. — 480.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 32, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Глава IX.

§ 33. Безотчетенъ фондъ — чл. 38, алинея втора, отъ закона на бюджета, отчетността и предприятията — 120 000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 33, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Държавно срѣдно техническо училище „Царь Борисъ III“ въ София.

Глава X.

А. Лични разходи.

§ 34. Облѣкло, обуща на прислужницитѣ и блузи на огняритѣ — 25.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 34, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 35. Пжтни и дневни пари на длъжностни и частни лица, превозъ на покжщнина на уволнени или премѣстени държавни служители — 25 000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 35, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 36. Възнаграждение на лектори — 140.000 л.“

Въ края на този параграфъ се прибавя следниятъ новъ текстъ: „въ училището и въ разнитѣ курсове при министерството“. Кредитътъ остава същиятъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 36, както е приетъ отъ комисията и както се докладва отъ г-на докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„Б. Веществени разходи.

§ 37. Поддържане училищнитѣ сгради: малки поправки, измазване, инсталации, чистене, миене, дезинфекциране, освѣтление, отопление и материали за тѣхъ; вода, сметъ, каналъ, застраховка и други подобни — 200.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 37, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 38. Мобели и покжщнина: купуване, поправяне и поддържане мобели, чинове, маси, столове и др. — 60.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 38, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 39. Канцеларски материали и потрѣби: хартия, мастило, пишущи машини, циклостили и др.; печатане книги, бланки и др.; пощенски, телеграфни, телефонни и други такси, обнародване обявления и др. — 30 000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 39, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дорамаджиевъ: (Чете)

„§ 40. Учебни пособия, помагала, уреди, купуване книги, списания, за училищната библиотека; купуване уреди и принадлежности за химическия, физическия, геодезическия, минния, лесовѫдния и други кабинети, както и за поправкитѣ имъ. Обзавеждане практическата работилница съ машини и инструменти за духова музика и уреди за физическо възпитание; поддържане опитното поле — 200.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 40, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„Временна трудова повинность.

Глава XI.

А. Лични разходи.

§ 41. Пътни и дневни пари на длъжностни и частни лица; превозъ, покъщнина на уволнени и премѣстени служители; възнаграждение на частни лица — експерти — 400.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 41, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„Б. Веществени разходи.

§ 42. Отопление и освѣтление, набавяне лампи, фенери, електрически крушки, печки, тржби и др.; такси за вода, сметъ, каналъ и превозъ на материали по отоплението; наеми за помѣщения — 600.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 42, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 43. Инвентарни предмети: бюра, писалищни маси, пишущи машини, шкафове, каси, телефони, кабели и др — покупка и поправка; книги и списания за библиотеката — 250.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 43, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 44. Канцеларски материали и потрѣбности хартия, мастило и др.; печатане формуляри, книги, отчети и др.; обнародване обявления, пощенски, телеграфни, телефонни и други такси — 500.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 44, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 45. Превозъ на вещи, материали, храна, добитъкъ и др.; разходи по опаковката имъ, наемане добитъкъ и коли; превозъ на заболѣли и ранени заедно съ придружаващитѣ ги — 50.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 45, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 46. Храна и порционни пари на трудовацитѣ и държавнитѣ служители; разходи по приготовление храната и хлѣба; набавяне кухненска и столова посуда, човали, кантари, походни фурни и кухни; поддържане и поправка на сѫщитѣ, постройка, поправка и поддържане на кухни, фурни, столови, складове за припаси, за инсталиране на сѫщитѣ съ печки и машини, наемане зеленчукови градини, разходи за сѫщитѣ — 3.200.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 46, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 47. Облѣкло на държавнитѣ служители въ готовъ видъ или материали, включително и ушиването по одобренъ отъ министра на общественитѣ сгради, пѫтищата и благоустройството правилникъ; поправка на облѣклото; наемане надничари-майстори за ушиване на облѣклото — 1.300.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 47, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 48. Стъкмителни предмети за храната и добитъка: покупка, поддържане и поправка — 1.700.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 48, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 49. Храна на добитъка: покупка и превозъ — 1.400.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 49, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 50. Превозни срѣдства: набавяне и поддържане. Купуване коне и подковаването имъ — 1.300.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 50, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 51. Машини, уреди и инструменти: покупка и поправка — 100.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 51, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 52. Консумативни материали: бензинъ, масла, вѫглища, дърва, газъ, взривни материали, капсули, фитилъ и др. — покупка и превозъ; сѫдове за бензинъ и масла — 1.000 000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 52, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 53. Хигиена и лѣкуване на трудослужащитѣ и добитъка: купуване медикаменти, превързочни материали, серуми и др.; медицински и ветеринарни машини, инструменти и уреди; аптечни принадлежности, почистване и дезинфекция отходнитѣ мѣста; къпане на трудовацитѣ; сапунъ за пране; такси за лѣкуване на добитъка и др. — 260.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 53, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 54. Помощи за лѣкуване на държавнитѣ служители, заболѣли презъ време на службата си; разходи и помощи за погребение на починали бедни държавни служители и трудовацы; помощи на държавни служители и трудовацы или семействата имъ въ случай на злополука — смъртъ или инвалидность, причинена по поводъ и при изпълнение на службата, съгласно утвърдения отъ министра на общественитѣ сгради, пѫтищата и благоустройството правилникъ; помощи за злополука съ временни повинничари и добитъка имъ, съгласно членове 30 и 31 отъ закона за временната трудова повинность — 100.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 54, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 55. Изплащане на присѫдени суми, разноски по водене на сѫдебни процеси за изгубени процеси и лихвитѣ върху присѫдени суми, изплащане на суми, злоупотрѣбени отъ държавни служители и др. — 50.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 55, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„§ 56. Непредвидени веществени разходи — 3.000 л.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 56, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)
„§ 57. Разходи по сключени бюджетни упражнения — 100.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 57, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)
„§ 58. Връщане неправилно внесени суми по сключени бюджети — 10.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 58, моля, да вдигнатъ ръка Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)
„§ 59. Връщане неправилно внесени суми по текущия бюджетъ". —
Кредитъ не се предвижда. (Чете)
„§ 60. Запазенъ фондъ — 200.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 60, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„Държавенъ автомобиленъ гаражъ.

Глава XII.

§ 61. Поддържане гаража и моторнитѣ коли и др.; набавяне резервни части и материали за поправката имъ, горивни и смазочни материали, сѫдове за тѣхъ, електрическа енергия за двигателитѣ имъ, поправки въ частни работилници, превозъ, опаковка и др.; канцеларски материали и потрѣби, отопление и освѣтление, такси за вода, каналъ и сметъ; поправка на държавни сгради, инвентарни предмети, машини, уреди и инструменти; поддържане работилницата, облѣкло, обуща и порционни пари на държавнитѣ служители, инвентарно облѣкло на шофьоритѣ: шуби, ръкавици, обувки, работни блузи, комбинезони и др. — 2.430.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 61, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)
„§ 62. Покупка на резервни коли и направа на бензинови резервоари — 1.270.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 62, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)
„§ 63. Възнаграждения на временнитѣ работници при работилницата на гаража — 200.000 л."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ § 63, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Петъръ Дограмаджиевъ: (Чете)

„ТАБЛИЦА

къмъ § 15 — разходи по сключени бюджети:

а)	лични разходи	100.000 л.
б)	веществени разходи	400.000 „
	Всичко . .	500.000 л.

Забележка I. Изразходването и оправдаването на сумитѣ:

1) 1.000.000 л., опредѣлени за постройка на сграда на Българската царска легация въ Берлинъ и изтеглена съ авансова платежна заповѣдь № 2324, отъ 26 августъ 1939 г., издадена по § 27 отъ бюджета на Главната дирекция на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството за 1939 бюджетна година.

2) 70.286.000 л., опредѣлена за доставката на 5.000 тона бетонно желѣзо за нуждитѣ на строежитѣ въ страната и изтеглена съ полуавансови платежни заповѣди № 4234, отъ 10 юлий 1940 г., издадена по § 4а на извънредния бюджетъ на Главната дирекция на строежитѣ за 1940 г. на сума 60.000.000 л. и № 1581 отъ 10 юлий 1940 г., издадена по § 27 отъ бюджета на Главната дирекция на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството за 1940 г. на сума 10.286.000 л., да продължи до 30 декември 1941 г.

Срокътъ, упоменатъ въ чл. 66 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията не се отнася за оправдаването на сумитѣ, отпуснати съ горнитѣ платежни заповѣди.

Забележка II. За изплащане доставката на медна жица за електрификация на страната и на бетонно желѣзо може временно да се използуватъ свободнитѣ кредити по другитѣ параграфи отъ бюджета, като сумитѣ се възстановятъ по сѫщитѣ параграфи най-късно до края на 1941 бюджетна година, срещу постѫпленията отъ синдикатитѣ, общинскитѣ и други учреждения, на които ще бѫде предадена тази жица."

Въ пунктъ 2 на забележка I, следъ цифрата 10 286.000 л. се поставя тире.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ таблицата къмъ § 15 и забележки I и II, както се докладваха, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Съ това бюджетътъ за разходитѣ по Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството за 1941 бюджетна година е окончателно приетъ. (Продължителни ръкоплѣскания. Министърътъ на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството благодари съ поклонъ)

Минаваме къмъ следната точка отъ дневния редъ:

Докладъ на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходитѣ презъ 1941 бюджетна година на Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

Има думата народниятъ представитель г-нъ Дончо Узуновъ.

Дончо Узуновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Предъ насъ е сложенъ за разглеждане бюджетопроектътъ на Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ. Този бюджетопроектъ представлява много голѣмъ интересъ по самата си постройка, още повече, че службитѣ, които се предвиждатъ въ него, сѫ едни отъ най-важнитѣ служби, които действуватъ за правилното развитие на нашата държава. Азъ ще се помѫча въ краткото време, съ което разполагамъ, да очертая нѣкои мои схващания за този бюджетопроектъ и по-специално за службитѣ въ него, като най-напредъ ще трѣбва да подчертая, че въ сравнение съ 1937 г. — винаги се взема за база положението преди 3 години — ние сега имаме едно чувствително увеличение

Азъ ще се помѫча, преди да разгледамъ полезната роля на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото, да изясня ролята на служащитѣ и самата организация на това ведомство; ще подчертая увеличението на трафика, което се забелязва всѣка година въ това ведомство и най-после ще се постарая да направя нѣкои препоржки, които, смѣтамъ, ще бѫдатъ отъ полза за правилното развитие на телеграфопощенското ведомство.

Г-да народни представители! Трѣбва да отбележа, че въ сравнение съ 1937 г., когато бюджетътъ на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ е билъ 207.5 милиона лева и въ сравнение съ 1940 г. — когато е билъ 276 милиона лева, днесъ ние имаме представенъ единъ бюджетопроектъ за 1941 г. въ размѣръ на 325 600.000 л. Докато за всички други бюджети на министерства, дирекции и пр. може да се направи упрѣкъ, че кресчендо развиващитѣ се цифри говорятъ за консумативни разходи, тукъ ние можемъ да подчертаемъ точно обратното, че увеличението на цифритѣ на бюджета на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ идва да подскаже, че действително тия служби се развиватъ правилно, че се ангажиратъ все повече и повече срѣдства въ пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото, които, както малко по-късно ще подчертая, играятъ изключителна роль въ живота на всѣка държава и по-специално у насъ.

Смѣтамъ, че колкото и да е известно, г-да народни представители, нѣма да бѫде излишно да подчертая голѣмата роля, особено въ днешнитѣ времена, на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото. Не може немислимо е да развиемъ една правилна търговия безъ услугата на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото, а това още повече се отнася за индустрията, за производството, за пласмента. Ние навсѣкѫде виждаме пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ въ първа услуга, като една необходима връзка, за правилното развиване на една такава деятелность.

Трѣбва ли, особено въ днешнитѣ дни, когато всички говоримъ за едно динамично време, за блесящия прогресъ на техниката, на механиката, да не подчертаемъ и грамадното развитие и усъвършенствуване на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото? Азъ смѣтамъ, че много постна би била мисъльта, много празднa би била препоржката ни, ако ние изключимъ изпредвидъ този огроменъ факторъ, който служи, както казахъ, като единъ трансформаторъ, който тласка всѣка деятелность по най бързия и най правилния пѫть.

Може ли да се допуска, че една страна може да прояви каквато и да било културна дейность, каквато и да било стопанска дейность безъ услугата на този факторъ — на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото? Особено въ днешнитѣ времена, г-да народни представители, радиото е сложено като първо начало, отъ което могатъ да се замислюватъ каквито и да било други мѣроприятия въ това направление. Радиото може днесъ да разнася веститѣ въ най-отдалеченитѣ кѫтища на свѣта. Радиото днесъ се развива по единъ много бързъ начинъ. То днесъ има за задача да разнася по най-бързъ, по най-положителенъ начинъ културнитѣ постижения, отъ една страна, и, отъ друга, да разнася новинитѣ, да служи на журналистиката, да служи на всички останали благородни, културни цели, каквито си поставя човѣчеството.

За голѣма радость ние трѣбва да констатираме, че въ България въ продължение само на 4-5 години ние вървимъ съ много бързи крачки въ това направление — стигнали сме къмъ 75-80 хиляди радиоприемници въ България. Това говори, че българинътъ много бързо възприема хубавитѣ нѣща, нѣщо, което е присѫщо на неговия битъ и култура.

Днесъ радиото, пощата, телеграфътъ и телефонътъ сѫ най-мощното срѣдство на цивилизацията, на човѣка и неговия прогресъ. И азъ смѣтамъ, че нѣма да сгрѣша, г-да народни представители, ако кажа, че днесъ телефонътъ и телеграфътъ сѫ нервната и кръвообращателна система на всѣка държава, на всѣки народъ. И колкото по-правилно е развита телеграфопощенската и телефонна служба въ дадена държава, толкова по-правилно функционира тази държава, толкова повече е укрепена нейната нервна и кръвообращателна система. И азъ ще подчертая, че безъ тѣхното правилно развитие всѣка държава би представлявала единъ безжизненъ трупъ. Безъ тѣхъ — искамъ да подчертая още веднажъ — е немислима каквато и да било културна, стопанска и творческа дейность въ една държава.

Обаждатъ се: Ясно е.

Дончо Узуновъ: Г-да народни представители! Когато говоримъ за тия служби, ние ще трѣбва да се спремъ непремѣнно и на единъ другъ, много важенъ въпросъ: чрезъ кого функциониратъ тѣзи служби? Тукъ е мѣстото да подчертая ролята и значението на телеграфопощенския персоналъ. Чиновницитѣ у насъ въ последнитѣ нѣколко години се поставиха по мѣстата си подъ свое рѫководство съ поставени задачи отъ държавата. Чиновничеството въ миналото измѣняше на своитѣ колеги; чиновничеството, което бѣше врагъ на държавата, бѣше една отровна змия въ пазвата на нашата държава. Трѣбва ли да ви споменавамъ за пакостната роль на телеграфопощенци, организирани навремето въ широканскитѣ и други организации? Трѣбва ли да ви споменавамъ пакостната роля на телеграфопощенци, когато тѣ бѣха подъ различни знамена? И действително човѣкъ трѣбва да си припомни много нѣща отъ миналото, за да може да подчертае днешната роля на всѣки държавенъ служитель, на всѣки български гражданинъ, заетъ въ държавния животъ, когато прави подобни сравнения.

Ние трѣбва да подчертаемъ дебело и да отбележимъ, че отъ 1934 г. телеграфопощенскиятъ персоналъ работи творчески и стои самоотвержено на своитѣ мѣста, че той носи службата си съ едно рѣдко достоинство. Той е и самоотверженъ, той е и себеотрицателенъ, той е и патриотъ, но той е — най-важно — винаги единъ преданъ служитель на нашата държава и на своя Върховенъ вождъ, на българския царь. Отъ петь години насамъ, ние трѣбва съ спокойствие да отбележимъ, че въ повечето случаи правилното развитие на телеграфопощенското ведомство въ България се дължи на телеграфопощенскитѣ чиновници, които, както казахъ преди малко, попаднаха подъ рѫководството на държавата. И затуй организацията, която днесъ фактически отстоява тѣхнитѣ интереси и права и никога не забравя държавнитѣ и професионални интереси, всѣкога е била на своя постъ и никога не е пренебрегвала държавния интересъ предъ личния. И благодарение на това особено обществено възпитание въ продължение на 5-6 години, ние виждаме служителитѣ по това ведомство да бледнѣятъ съ своитѣ низки заплати, особено нисшия персоналъ, и да бѫдатъ най-злепоставенитѣ служители въ нашата държава.

Единъ народенъ представитель: Не сѫ злепоставени.

Дончо Узуновъ: Техническиятъ напредъкъ на тия телеграфопощенски служби, г-да народни представители, е поставенъ вече, бихъ казалъ азъ, въ кѫлавитѣ рѫце на телеграфопощенци, и ние, като Народно събрание, като върховенъ народенъ контроленъ органъ, ще трѣбва да се вслушаме въ тѣхнитѣ минимални искания, за да можемъ наистина да ги държимъ на стража, винаги да ги държимъ на една позиция, отъ която тѣ никога нѣма да отстѫпятъ. Но ние никога не бива да забравяме, че празднa раница не пази граница. Ние никога не бива да забравяме интереситѣ на телеграфопощенци. Колкото и голѣми патриоти да бѫдатъ, колкото и да се вълнуватъ отъ нашитѣ национални идеали, колкото и да се интересуватъ отъ просперитета на службитѣ по телеграфопощенското ведомство, все пакъ тѣ трѣбва да ядатъ, все пакъ трѣбва да живѣятъ, трѣбва да иматъ минимални, бихъ казалъ, условия, при които да могатъ правилно да сѫществуватъ.

Г-да народни представители! Успоредно съ това трѣбва дебело да подчертая, че въ днешното чиновничество, разположено по всичкитѣ линии на телеграфопощенското ведомство, ние нѣмаме вече предателство, нѣмаме издайничество, нѣмаме злоупотрѣбления. Азъ тукъ искамъ да изтъкна качествата на българскитѣ телеграфопощенски служители. Азъ си спомнямъ добре преди много години, когато хората се връщаха отъ чужбина и казваха: „На какво приличатъ вашитѣ пощи и телефони!“ Това го говорѣха българи, които по-дълго време бѣха живѣли въ чужбина. — „На какво приличатъ вашитѣ пощи, вашата кореспонденция, която е тъй бавна!“ Днесъ такива хули никой българинъ не може да търпи. Днесъ всѣки може да се ползува отъ телефона, телеграфа и отъ преданата служба на телеграфопощенскитѣ служители, които работятъ много бързо, които сѫ много почтени, много честни, и въ всички случаи българскитѣ граждани могатъ само да бѫдатъ доволни.

Г-да народни представители! Когато говоримъ за чиновническия персоналъ, ангажиранъ въ телеграфопощенското ведомство; когато говоримъ за тѣхната организация, ние ще трѣбва да подчертаемъ много доблестно, много честно, много достойно и нѣкои факти. Следъ като организацията на телеграфопощенци бѣше създадена отъ държавата, тя бѣше поставена по едни релси, за да се развива всѣки день и отъ едно обикновено шосе да отиде на асфалтово шосе и т. н.

Азъ смѣтамъ, че иматъ известни заслуги нѣкои лица въ тая организация. Азъ не искамъ да пропустна, като честенъ българинъ, отъ една страна, и като депутатъ, отъ друга, който фактически има назначение да контролира всички обществени органи и тѣхнитѣ функции, да подчертая заслугитѣ на единъ човѣкъ, за който, следъ като си отиде, никакъ не се приказва. За да има днесъ организация на телеграфопощенци и за да бѫде тая организация толкова здрава, че да може тая организация да потопи своитѣ корени въ истинската национална база на българщината, това се дължи изключително на бившия директоръ на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, г-нъ полковникъ Янковъ, който цѣли 5 години работи самоотвержено, честно, всеотдайно и почтено за изграждането и заздравяването на една солидна организация; който знаеше, че я дава на бѫдещето, че я дава на нацията. Защото има ли здрава организация, има ли честни чиновници, ние сме абсолютно сигурни, че всички нѣща, които трѣбва да се развиятъ и въ телеграфопощенското ведомство, ще минатъ подъ знаменателя на почтеностьта и честностьта. Този човѣкъ, надаренъ само съ войнишко качество, дългогодишенъ офицеръ, самъ голѣмъ техникъ и познавачъ на това ведомство, изигра своята голѣма роль въ него.

Не съмъ азъ, който трѣбва да кажа тия хубави думи и да го полаская. Телеграфопощенци запазиха добръ споменъ за неговитѣ човѣчни и хубави дѣла. Той изгради въ душитѣ на телеграфопощенци единъ свѣтълъ образъ като началствуващо лице; той изгради въ душитѣ имъ кумиръ съ нѣкои завети, които останаха дълбоко залегнали въ сърдцата на телеграфопощенци.

Обаждатъ се: Стига толкова! Ясно е.

Дончо Узуновъ: Азъ особено много се радвамъ г-да народни представители, тогава, когато виждамъ нѣкой български чиновникъ, български обществен служитель да стои на своето мѣсто достойно. Когато нѣкой трѣбва да бѫде критикуванъ, той трѣбва да понася критикитѣ по достоинство. Но когато трѣбва да се подчертаятъ заслуги на нѣкой човѣкъ, който и да било въ обществената и държавната иерархия, ние нѣма защо да скриваме това. Г-нъ полковникъ Янковъ си отиде. Причинитѣ не сѫ известни, но тѣ сигурно сѫ отъ служебенъ характеръ. Ние трѣбва да се радваме, че на негово мѣсто дойде другъ достоенъ човѣкъ, който смѣтамъ, че ще продължи достойно по пѫтя на своя предшественикъ, нѣма да се отклони отъ пѫтя, по който вървѣше полковникъ Янковъ. И Парламентъ, и обществени служители ще стоятъ задъ новия директоръ, ако той запази позициитѣ, извоювани отъ телеграфопощенци, ако той ги насърдчи, ако ги окриля въ тѣхния пѫть, който е държавнополезенъ.

Г-да народни представители! Като се помѫчихъ да изтъкна, че службитѣ на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото сѫ много добре развити, азъ трѣбва да си послужа и съ нѣкои цифри. Пощенскитѣ съобщения сѫ увеличени отъ 1937 г. до 1940 г. съ 50%, телефонитѣ и телеграфитѣ — съ около 60%, Пощенската спестовна каса — съ около 220%, радиоразпръскването — съ 400%, въздушната поща — съ около 800%. Това бързо развитие, за което говорихъ преди малко се изразява въ тия цифри, които така набързо ви съобщихъ Персоналътъ, обаче, отъ 1933 г. до 1940 г. едва е увеличенъ съ около 25%, или въ 1933 г. цѣлото телеграфопощенско ведомство е било обслужвано отъ 5.434 души, презъ 1940 г. отъ 7.000 души, а сега, както снощи можахъ да разбера, г-нъ министърътъ ча финанситѣ се е съгласилъ съ желанието на г-на министра на желѣзницитѣ да бѫдатъ увеличени тия чиновници съ 10%, т. е. ние ще имаме около 600 нови чиновници.

Това увеличение на службитѣ, г-да народни представители, се изразява сѫщевременно и въ приходитѣ. Азъ искамъ непремѣнно да подчертая, че докато въ 1939 г. сме имали само 33.850.000 л. доходъ отъ телеграфитѣ, въ 1940 г. той е станалъ 48.353.000 л., съ тенденция къмъ все по-голѣмо увеличение. Отъ телефонитѣ въ 1939 г. сме имали 90.000.000 л. доходъ, въ 1940 г. — 120 000.000 л. Може да си представите, когато се използува 400-милионниятъ кредитъ за целитѣ на пощенското ведомство и когато ще можемъ да обслужимъ и провинцията и по-специално София съ модеренъ телефонъ, какъвъ огроменъ приходъ ще имаме тогава.

Радиослужбата е имала презъ 1939 г. 62.677 абонати, а презъ 1940 г. — 79.314 абонати. Приходъ отъ радиослужбата презъ 1939 г. е имало 19.785.000 л., а презъ 1940 г. има едно повишение кръгло отъ 10 милиона лева — 28.139.000 л. Спестовна служба. Презъ 1940 г е имало 1.104.000 операции, изразени въ сумата 3.953 000.000 л. Чекова служба. Презъ 1939 г. е имало 1.103.000 операции, възлизащи на огромната сума 10.038.000.000 л., а презъ 1940 г. е имало 2.465.000 операции на сума 1.901 826 000 л.

Г-да народни представители! Тази огромна работа, която върши само този персоналъ отъ 7.000 души, и този голѣмъ доходъ, който той дава на държавата, ни позволява, като добри финансисти и добри стопановеди, да хвърляме все повече и повече срѣдства въ телеграфопощенското ведомство, защото то е много рентабилно. Каквито и срѣдства да бѫдатъ дадени за пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ, радиослужбата и чековата служба, ние можемъ да бѫдемъ абсолютно спокойни, че нѣма да мине много дълго време, когато ще можемъ да получимъ тѣзи суми двойно и тройно като доходъ.

Заключение. Ползата отъ развитието на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото е безспорна. За тѣхъ азъ казахъ малко думи, споредъ времето, съ което разполагамъ. Обаче ние, като Народно събрание, ще изиграемъ една най-полезна роля, ако действително откриемъ пѫтя, ако дадемъ възможность на министъръ, на правителство и на персоналъ, тръгвайки по единъ правиленъ пѫть на развитие на тѣзи служби, да достигнатъ крайната цель съ развитието на тѣзи служби. Имаме ли радио, телеграфъ, телефонъ, имаме ли редовна телеграфопощенска служба, ние можемъ да бѫдемъ сигурни, че това е най-сигурниятъ белегъ, по който може да се съди за културата на нашия народъ; можемъ да бѫдемъ сигурни, че каквито и задачи да ни сложатъ времето и събитията, ние ще можемъ да имъ отговорнмъ по единъ достоенъ начинъ своевременно. Каквито и жертви да направимъ въ това направление — както казахъ преди малко и искамъ да подчертая — тѣзи жертви ще се оправдаятъ отъ приходитѣ, ще се оправдаятъ и отъ националната позиция на чиновничеството по това ведомство. Отъ друга страна, ако ние можемъ да откриемъ нѣкоя възможность, за да дадемъ една малка материална подкрепа на този чиновнически персоналъ, който заслужава това, азъ смѣтамъ, че по този начинъ ние ще изпълнимъ най-добре своя дългъ. Ние имаме такава възможность при отпечатването на марки. Ако предполагаме да имаме приходъ 10 милиона, 20 милиона или 100 милиона лева въ бюджета на държавата, нека отдѣлимъ за чиновницитѣ по телеграфопощенското ведомство, напримѣръ, 10 милиона лева, и тѣ съ ентусиазъмъ ще пласиратъ тѣзи марки, като ще дадатъ приходъ и на държавата и на себе си, безъ по такъвъ начинъ да бѫде обложенъ прѣко или косвено който и да било. По такъвъ начинъ ще могатъ да се подобрятъ заплатитѣ на нисшитѣ служители за известно число прослужени години.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Завършете!

Дончо Узуновъ: Свършвамъ. — Г-да народни представители! Телеграфопощенското ведомство у насъ презъ последнитѣ години се разви много бързо и много правилно. То имаше известни майстори. Тѣзи майстори и днесъ не липсватъ. Ние съ общи усилия ще трѣбва да изберемъ най-честнитѣ, най-достойнитѣ и най-добритѣ, за да можемъ, повтарямъ, да засилимъ тѣзи служби и да дадемъ куражъ на тѣзи, които добросъвѣстно изпълняватъ своя дългъ, да работятъ и по този начинъ да имаме правилно развита служба, която да дава добъръ приходъ на държавата и да бѫде полезна за всички ни. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! Моля да се съгласите да продължимъ заседанието следъ 8 ч. до изчерпване на дневния редъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема

Има думата народниятъ представитель г-нъ Александъръ Карапетровъ.

Александъръ Карапетровъ: (Отъ трибуната. Чете) Г-да народни представители! Разглежда се бюджетопроектътъ на Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, бюджетопроектътъ на онази група отъ държавни служби, тъй тѣсно свързани съ стопанския и културенъ животъ на страната ни, още по-тѣсно свързани съ държавната ни сигурность. Ето защо азъ считамъ, че на тази група отъ държавни служби трѣбва да се погледне тъй, както се гледа на тѣхното равно по значение държавно предприятие — българскитѣ държавни желѣзници. И действително, ако, както е прието да се сравняватъ, желѣзницитѣ сѫ кръвоносната система на българската държава и сѫ особено важни за народната ни отбрана, то пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ и радиото сѫ нервитѣ на държавата, онѣзи проводници, които отнасятъ бързитѣ държавни нареждания, носятъ важни съобщения, движатъ чрезъ тѣхъ държавния ни и стопански механизъмъ, помагатъ за развоя на културния ни животъ. Днесъ всѣки търговецъ има или се стреми да има въ кантората си телефонъ, а нѣма село у насъ, което да не мечтае за откриване на пощенски клонъ. Услугитѣ на телефона и телеграфа сѫ безспорни, значението имъ за икономическия ни животъ е неоспоримо голѣмо. И ако само за мигъ бихме могли да си представимъ, че тѣзи срѣдства за съобщения сѫ прекъснати, ние бихме се намѣрили не само предъ спирането на стопанския и културенъ животъ, ние бихме се намѣрили сякашъ предъ спирането на самия животъ. Защото тъй, както човѣшкиятъ организъмъ се нуждае отъ нерви, и то отъ здрави нерви, тъй и държавниятъ организъмъ се нуждае отъ своитѣ здрави нерви: добре организирани пощи, телеграфи и телефони. Неоспоримо е значението на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото за търговията, за стремежа на българското стопанство да търси нови пазари, нови възможности за увеличаването на пласмента на благата на българската земя и индустрия.

Днесъ, когато живѣемъ въ изключителни времена, когато нѣколко велики сили водятъ война помежду си и опасността отъ разгарянето на общъ свѣтовенъ пожаръ е много голѣма; когато сѫществуването на всички държави, особено на малкитѣ неутрални страни, е по-

ставено на карта, значението на пощата, телеграфа, телефона и радиото за отбраната и администрацията на страната е неизмѣримо. Тежко ни, ако въ такъвъ моментъ всички тия съобщения бѫдатъ разстроени. Нашата хубава страна би останала тогава единъ парализиранъ трупъ, лишенъ отъ сѣтива, защото ще бѫде засегната не само нервната система на държавата, но и цѣлостниятъ националенъ организъмъ. Въпрѣки това грамадно значение на българскитѣ пощи, телеграфи, телефони и радио, досега каточели това ведомство е било подценявано. Главнитѣ грижи на Парламента сѫ били насочени предимно къмъ Главната дирекция на българскитѣ държавни желѣзници. Безспорно, нито за мигъ не се подценява тѣхното грамадно значение. Българскитѣ държавни желѣзници ще продължаватъ да бѫдатъ грижа на държавата, но наредъ съ тѣхъ ще трѣбва да се отдѣлятъ голѣми грижи и за пощитѣ.

Ясно е за всички, че за този съобщителенъ нервъ на държавата трѣбва да бѫдатъ положени повече грижи, отколкото сѫ полагани досега. Тия грижи сѫ заслужени и отъ хората, които служатъ по това ведомство. Нека да кажа, че по телеграфопощенското ведомство служи предимно интелигентенъ персоналъ, който въ миналото, веднага следъ освобождението, а сѫщо така и сега, е далъ и дава редица български общественици и писатели. Този персоналъ, обаче, е най-зле платенъ въ сравнение съ другитѣ държавни чиновници отъ другитѣ ведомства. Ще се види, че при сѫщото образование, при сѫщия цензъ, при сѫщата подготовка и при сѫщата служба пощенци получаватъ по-малко, отколкото колегитѣ имъ по другитѣ ведомства. Ще ви посоча нѣколко цифри за една малка илюстрация на казаното. Инспекторъ и районенъ телеграфопощенски началникъ получаватъ 4.940 л., а тѣхнитѣ колеги съ сѫщия цензъ при Министерството на финанситѣ получаватъ 5.890 л., при Министерството на вѫтрешнитѣ работи — 5.530 л., при Министерството на просвѣтата — 6.200 л. и при Дирекцията на българскитѣ държавни желѣзници — 5.810 л.; началникъ-бюро при пощитѣ получава 4.140 л., а при Министерството на просвѣтата — 5.480 л. Заплатитѣ на контрольоритѣ, на хората, които бдятъ за изправността на сметкитѣ и за предотвратяване на злоупотрѣбленията по пощитѣ, сѫ 2.840 л., при Министерството на финанситѣ — 2.940 л. и при Главната дирекция на българскитѣ държавни желѣзници отъ 3.340 л. до 3.740 л. Единъ раздавачъ, единъ междуселски куриеръ, който извършва ежедневно по 35—40 клм. пѫть, натовареният съ десетки килограми поща, получава месечно бруто 1.380 л.! А това сѫ все семейни хора съ по нѣколко деца. Единъ чиновникъ съ срѣдно образование, 4-годишна специална подготовка въ Телеграфопощенското училище, 1 година стажъ и 6-годишна служба, т. е. следъ 11 години, дадени въ трудъ за държавата, получава бруто месечно 2.150 л., отъ които плаща 500-600 л. наемъ и му се правятъ всевъзможни удръжки. Кажете, г-да, е ли възможно тия скромни държавни служители, телеграфопощенци, да се изхранватъ, да поддържатъ своитѣ семейства, деца и родители? Тия служители работятъ по 10—12—14 часа срѣдно на день безъ нелѣдна и праздинична почивка. Ние всички сме виждали раздавачи, които мъкнатъ въ чантитѣ си и натрупана върху чантитѣ поща съ тежесть нѣколко десетки килограма. Тази поща раздавачътъ трѣбва да разнесе изъ участъка си и съ тая грамадна тежесть да се изкачва по високитѣ етажи на съприлежателскитѣ домове, особено когато носи препоржчани писма, които не може да остави долу, въ кутиитѣ. Ние знаемъ работата на телеграфиста, изпра енъ предъ апарата, който има да се справя съ редица несгоди, поради лошото качество на нѣкои апарати и съ атмосфернитѣ условия. Видѣхме и изтощителната работа на телефонистката 8-часовъ работенъ день е въведенъ въ нашата страна, но потърсете телеграфопощенецъ, който да работи само 8 часа. Мѫчно ще намѣрите такъвъ. Поради малобройния персоналъ и многото работа, която трѣбва да се свършва въ опредѣления срокъ, пощенскиятъ служитель е принуденъ често да работи непрекѫснато по 20 часа въ денонощието. Особено това се отнася за служителитѣ по подвижнитѣ пощенски писалища, които при пѫтуванията си трѣбва да предадатъ, приематъ и сортироватъ десетки килограми колети и пощенска кореспонденция. Сѫщо такова е положението на работницитѣ по поддържането на телеграфнитѣ и телефоннитѣ линии, които въ студъ, буря и пекъ бдятъ почти денонощно за поддържането въ изправность на линиитѣ и за своевременното отстраняване на повредитѣ, за да може нервътъ на държавата да работи добре. И желѣзничаритѣ иматъ денонощна служба, но нѣматъ толкова продължителна работа. И докато за желѣзничаря сѫ построени и се строятъ достатъчно хигиенични жилища, кѫдето той може да си поотпочине следъ изморителна работа, за пощенеца нѣма такива жилища.

Телеграфопощенското ведомство носи на държавата и чиста печалба, която ежегодно расте. Тукъ е мѣстото да се кажатъ нѣколко думи за правилната политика по отношение на различнитѣ такси, които събиратъ пощитѣ. Г-да народни представители! Изтъкнахъ ви вече голѣмото културно и стопанско значение на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ. Ето защо азъ смѣтамъ, че е погрѣшно да гледаме на пощенското ведомство само като на единъ източникъ на приходи. Такситѣ, които се събиратъ отъ пощитѣ, трѣбва да бѫдатъ справедливи и съответни на податнитѣ сили на българския народъ. Всѣко прѣкомѣрно увеличение на такситѣ се е отразявало върху трафика на пощитѣ. Въ днешнитѣ тежки времена, когато българското население е обедняло и мѫчно посрѣща нуждитѣ си, единствената възможность да бѫде улеснено е, като му се дадатъ повече и по-евтини услуги. Въ тая насока пощенската служба е направила твърде много. Въвеждането изплащането на пощенскитѣ записи по домоветѣ на получателитѣ, доставянето по домоветѣ на колетитѣ, бързата поща, телефоннитѣ услуги, даватъ своитѣ плодове. Остава да се направятъ и други въведения, да се модернизира службата, за да бѫде тя въ услуга на населението и да се разширятъ тия нововъведения въ всички населени мѣста, а не само въ голѣмитѣ градове, както е сега.

Често въ пресата се срѣщатъ оплаквания отъ нередовности по пощенската служба за недоставени писма, за погрѣшно и късно доставени телеграми. Но нека ви кажа, че азъ действително се учудвамъ, че въпрѣки условията, при които работи телеграфопощенецътъ, тия грѣшки сѫ сравнително много малко. Какъ нѣма да стават грѣшки, когато нѣма удобни помѣщения и достатъчно персоналъ? Ето, да не ходимъ далечъ: въ IV клонъ на софийската станция телефонистка работи съ книга 24, издава записи, приема телеграми; въ I клонъ телефонистката извършва сѫщата тая работа; въ II клонъ раздавачътъ приема препоржчани писма, отчита ценни книжа, а сѫщо и паричнитѣ служби извършва при нужда; въ VI клонъ прислужникътъ приема телеграми, препоржчани писма, продава марки, а презъ лѣтния сезонъ извършва и паричнитѣ служби, а въ VII клонъ и въ Красно-село паричнитѣ служби се извършватъ отъ раздавача. Телеграфопощенската станция въ с. Шипка се помѣщава въ една единствена стая. Въ нея се извършватъ всички пощенски, телеграфни и телефонни операции. Известно е, че с. Шипка е едно занаятчийско село, и стотици колети се изпращатъ отъ тамъ. Има моменти, когато натрупанитѣ колети въ пощенската станция правятъ невъзможно правилното извършване на службитѣ. И при това положение, много естествено е, че ще се правятъ опущения по службата и ще има нередовности. Крайно време е да се позамислимъ за увеличаване персонала въ почти всички станции и за построяване държавни помѣщения за пощенскитѣ станции, защото болшинството отъ селскитѣ станции се помѣщаватъ само въ една стая, а често пѫти сѫщата стая служи и за канцелария на общината.

Серафимъ Георгиевъ: Бай Добри не е съгласенъ да се увеличи персоналътъ.

Александъръ Карапетровъ: Съ гласуванията въ началото на тази година 400-милионенъ заемъ за пощитѣ, голѣма часть отъ материалнитѣ нужди на ведомството ще бѫдатъ задоволени. Тъй като доставката още не е реализирана напълно, азъ повдигамъ въпроса за доставката на пощенски вагони. Много по-практично би било, ако, вмѣсто пощенски купета, бѫдатъ доставени мотриси. Пощенскитѣ мотриси ще могатъ да разнасятъ кореспонденцията много по-бързо, отколкото е сега. Надѣвамъ се, че г-нъ министърътъ и Главната дирекция на пощитѣ ще проучатъ този въпросъ и ще направятъ необходимото.

Отъ нѣколко години бѣ въведена въ Софийската пощенска станция служба за изплащане записи по домоветѣ на получателитѣ. Въ едно кѫсо време тази служба се разви твърде много, и нека да ви кажа, че пощенската станция има извънреденъ приходъ 20.000 л. месечно отъ свръхтакси, такси, които получателитѣ на записи охотно даватъ за сторената услуга — да имъ занесатъ паритѣ въ

кѫщи. Този приходъ е реализиранъ само отъ 6 души раздавачи, които ежемесечно изплащатъ по домоветѣ надъ 4.000.000 л. Но съ тази услуга на пощата се ползуватъ само жителитѣ отъ центъра. Наложително е да се въведатъ тѣзи служби и въ клоноветѣ II, III, IV, V, VI, VII и XXI, като се предвидятъ въ бюджета по двама старши раздавачи за изплащане на записи по домоветѣ. Азъ моля г-на министра да впише това въ бюджета. Отъ събранитѣ свръхтакси тѣ не само ще изкарватъ заплатата си, но ще остава и голѣма печалба за държавното съкровище.

За инкасиране на ценни книжа въ бюджета се предвиждатъ трима раздавачи, което е крайно недостатъчно. Отидете, г-да народни представители, въ гишето за ценни книжа и ще видите огромния брой квитанции, които постѫпватъ ежедневно за инкасиране, голѣми такси се събиратъ за тѣхъ, но резултатътъ е много малъкъ, защото тѣзи трима раздавачи и крила да иматъ, пакъ не могатъ да се справятъ съ огромната работа. Необходимо е да се предвидятъ още трима души.

Ежедневно четемъ въ вестницитѣ оплаквания за ненавреме доставени и погрѣшно доставени писма, но ако надникнемъ въ раздавателната служба при Софийската станция, ние ще оправдаемъ тѣзи грѣшки. Да увеличимъ броя на раздавачитѣ, за да се намали по такъвъ начинъ кореспонденцията, която всѣки единъ разнася, и грѣшкитѣ ще бѫдатъ избѣгнати. Докато не направимъ това, грѣшки ще има.

За да може да се извършватъ правилно всички телеграфопощенски служби, за да може да се премахнатъ сѫществуващитѣ сега нередности, които, повтарямъ, се дължатъ не на желанието на персонала, необходимо е да се задоволи ведомството съ достатъченъ персоналъ. При грамадното увеличаване на работата по това ведомство, нека видимъ, какъ е вървѣло увеличаването на персонала. Презъ 1933 г. общото число на служителитѣ е било 5.430 души, а презъ 1939 г. — 6.616 души, или увеличението на персонала е само съ 12%. Явно е, какъвъ героизъмъ трѣбва да проявява денонощно тоя персоналъ, за да може да се развива службата нормално и сравнително добре. На тази прѣкомѣрна работа се дължатъ множеството заболявания отъ невростения, туберкулоза и преждевременното застаряване. Нѣщо повече, това положение се отразява и върху потомството на телеграфопощенци.

Въ България ние сме свикнали въобще да градираме на степени давания трудъ било отъ обикновенитѣ работници, било отъ държавнитѣ служители. Но ако имаме у насъ нѣкои държавни служители, които трѣбва да бѫдатъ наречени герои на труда, това сѫ телеграфопощенскитѣ служители, които обслужватъ подвижнитѣ пощенски писалища. Не е ли героизъмъ, г-да, да пропѫтуватъ отъ София до Варна безъ сънь, безъ почивка, прехвърляйки на всѣка гара, на всѣки пунктъ огромна поща: колети, човали, технически материали? Две чиновнически рѫце прехвърлятъ въ 14-16-часовъ непрекѫснатъ пѫть нѣколко десетки тона поща и съставятъ въ подскачащото пощенско купе томове описи и актове. Тоя чиновникъ остава въ Варна само да нощува и на следния день поема обратно при сѫщитѣ условия своя тежъкъ кръстъ, за да почине 12 часа у дома си и да поеме пѫть къмъ Бургасъ, Свиленградъ или Петричъ. Ако и тоя трудъ не е героизъмъ, азъ не намирамъ кой другъ служитель въ България понася толкова много напрежение, толкова физическа умора, толкова отговорность. Повтарямъ — отговорность, защото съ тия пощенски купета се пренасятъ ежедневно стотици милиони левове на Българската народна банка, за които не се грижи никой, освенъ чиновникътъ въ пѫтуващото писалище. На този чиновникъ не сме искали милионна гаранция, защото и безъ тази гаранция той е честенъ човѣкъ, честенъ държавенъ служитель, който боготвори службата си и гледа на нея като на единъ дългъ по-висшъ отъ всичко друго. Този пощенски служитель, който на 48 часа спи само 12 часа, а работи непрекѫснато умствена и непосилна физическа работа, получава допълнително възнаграждение отъ 10-25 стотинки на пропѫтуванъ километъръ пѫть или срѣдно 500 л. месечно, върху които се правятъ процентни удръжки. Защо? Защото сѫ много! Всѣки другъ чиновникъ, когато е по служба на пѫть, получава, безъ да работи при пѫтуването си, по 2.50 л. на километъръ. Ние трѣбва, и азъ настоявамъ да се съгласите, да увеличимъ кредита за километражнитѣ пари на пѫтуващитѣ съ подвижнитѣ пощенски писалища, за да могатъ тия герои на труда да получатъ поне още 5 стотинки увеличение на пропѫтуванъ километъръ. Съ този нашъ актъ ние ще дадемъ на пощенци да разбератъ, че българскиятъ Парламентъ, че България цени и уважава тѣхния трудъ.

Въ пощитѣ има още едни мълчаливи работници, които нѣматъ свободенъ день. Това сѫ началницитѣ и раздавачитѣ при селскитѣ станции. Всѣки божи день тѣ трѣбва да стоятъ на своя постъ. За тѣхъ нѣма праздникъ, нѣма Коледа, нѣма Великденъ. Тѣхъ нѣма кой да смѣни, дори когато заболѣятъ или пожелаятъ да се възползуватъ отъ правото си на едномесеченъ отпускъ, защото кредитътъ за временни замѣстници е много малъкъ и обикновено се изчерпва за замѣстници въ градскитѣ и голѣми станции. Азъ намирамъ, че е необходимо и наложително, тия кредити да бѫдатъ увеличени, като се отдѣлятъ въ съответния параграфъ въ отдѣлна буква кредититѣ за замѣстници на селскитѣ началници на станции и раздавачитѣ при тѣхъ.

Ние всички, г-да народни представители, чувствуваме, че персоналътъ по пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ трѣбва да бѫде увеличенъ, за да се отговори на нуждата на службата и увеличения трафикъ. Обаче дори ние да предвидимъ кредитъ за нѣколко стотинъ нови служители по пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, азъ си задавамъ въпроса, какви хора ще може да назначи Главната дирекция на пощитѣ на тѣзи новосъздадени служби, защото пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ не се нуждаятъ само отъ раздавачи и междуселски куриери, за каквито биха могли да бѫдатъ назначени всички български младежи, имащи поне прогимназиално образование. Азъ ви посочихъ съ примѣри, че службитѣ по записитѣ, колетитѣ, Спестовната каса и пр., дори въ София, се извършватъ отъ раздавачи, прислужници и куриери. Азъ зная, че въ Централната поща въ София колетната служба се извършва отъ междуселски куриери, когато въ миналото тамъ е работилъ цѣлъ щабъ отъ опитни чиновници и пощальони. Азъ зная, че въ една второстепенна станция запаситѣ се издаватъ отъ огняря на парното отопление, а навсѣкѫде, кѫдето трѣбва да има опитни и отговорни чиновници, службитѣ се извършватъ отъ раздавача, преносвача и други. Защо е това? Защото на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ липсватъ достатъчно квалифицирани чиновници, защото уволняванитѣ такива се замѣстватъ не отъ нови кадри, а отъ служащи. И ако провѣримъ, ще видимъ, че отъ редица години при увеличаването на телеграфопощенския персоналъ това е ставало съ раздавачи и куриери, а не съ чиновници.

Съ разглеждания сега бюджетъ се дава едно увеличение на персонала отъ 730 души, нагледъ доста голѣмо, но като вземемъ подъ внимание, че съ присъединяването на Добруджа се откриха нови 16 телеграфопощенски станции съ персоналъ 349 души, остава едно фактическо увеличение отъ 381 души — нѣщо крайно недостатъчно, като се има предвидъ грамадното увеличение на кореспонденцията и нарастналитѣ нужди на службата. Десетки години българскитѣ пощи, телеграфи и телефони вербуваха своитѣ чиновнически кадри изъ срѣдитѣ на българскитѣ младежи съ срѣдно образование. Тия младежи следъ една година стажъ биваха подлагани на изпитъ и отъ тѣхъ излизаха най-добритѣ работници. Отъ нѣколко години насамъ за чиновници по пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ се назначаватъ само завършилитѣ телеграфопощенско училище, които сѫ съвършено недостатъчни да запълнятъ ованкантенитѣ мѣста на пенсионеритѣ, а кало ли да отговорятъ на увеличенитѣ нужди и трафикъ.

Какъвъ смисълъ има ние да откриваме съ бюджета нови станции и постове, когато за тѣхъ нѣмаме чиновници и началници? И безъ това сега маса станции се завеждатъ отъ раздавачи. Въ голѣми станции отговорнитѣ служби се изпълняватъ отъ огняри, куриери, чистачи, прислужници. Нуждно ли е да довеждаме това ведомство до положението да се смѣта, че въ него нѣма нужда отъ интелигентни хора, че всички негови служби могатъ да се обслужватъ отъ служащи трето качество? Не, г-да! Ако нѣкой иска да запази монополно право за назначаване на чиновницитѣ, ние трѣбва да се противопоставимъ.

Ние гласуваме кредитъ за нови станции и постове. Ние искаме тѣ да се ръководятъ отъ отговорни и интелигентни служители. Старата практика за назначаване на ученици телеграфопощенски чиновници трѣбва да се продължи. Ако телеграфопощенското училище не може да даде

по-голѣмъ кадъръ за подмладяване на ведомството и за новитѣ служби, Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ има повелителенъ дългъ да възприеме системата на българскитѣ държавни желѣзници. Сега по телеграфопощенското ведомство има вакантни около 150 чиновнически длъжности. Още толкова станции се завеждатъ отъ раздавачи. Телеграфопощенското училище ще ни даде следъ нѣколко месеци само 70 нови чиновници. Откриваме нови станции. Трѣбватъ ни, значи, около 200 нови чиновници. Да дадемъ кредитъ за тѣхъ и да искаме отъ Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ да открие едномесеченъ курсъ по подобие на урежданитѣ курсове отъ Главната дирекция на българскитѣ държавни желѣзници. Въ този курсъ да бѫдатъ приети 200 български младежи съ срѣдно образование, които следъ единъ стажъ отъ 6 месеца ще бѫдатъ отлични и доброкачествени телеграфопощенски чиновници. Необходимо е вписването въ бюджета на необходимия кредитъ за тая цель. Въ разглеждания сега бюджетъ сѫ предвидени 45 души ученици-служащи. Тѣзи ученици-служащи ще бѫдатъ назначени за раздавачи, за да не страда службата, ако заличимъ този параграфъ.

Г-да народни представители! При непосилния трудъ, който полага телеграфопощенскиятъ персоналъ, здравето му бързо се похабява. Това налага да се уреди въпросътъ за даване безплатни лѣкарства на членоветѣ отъ семействата на пощенци. Необходимо е да се гласува и достатъченъ кредитъ за наемане на временни работници презъ сезона на отпускитѣ, за да може персоналътъ правилно да използува отпуската си. Друго срѣдство за упазване и възстановяване жизнените сили на телеграфопощенци сѫ уреденитѣ преди нѣколко години почивни станции. За издръжка на тѣзи станции се създаде съ законъ специаленъ фондъ „Санаториумъ“. Покрай другитѣ предвидени приходи въ фонда се внасяше и законната отстѫпка, която Българската народна банка прави за продажба на пощенски марки и на пощенски карти. Тая отстѫпка, макаръ и не голѣма, благодарение на това, че чрезъ пощитѣ се продаватъ значителни количества отъ тия материали, възлизаше годишно на доста голѣма сума. Сега това право на фондъ „Санаториумъ“ е отнето и никаква отстѫпка не му се дава. Смѣтамъ, че е наложително да се възстанови старото положение.

Като повдигамъ въпроса за продажбата на пощенскитѣ марки и картички въ връзка съ отнетитѣ процентни отстѫпки, азъ използувамъ случая да привлѣка вниманието ви върху другъ фактъ, който боде очитѣ на всички българи и ни излага като държава предъ самитѣ наши данъкоплатци. Това е въпросътъ за продажбата на държавнитѣ ценни книжа — гербови и пощенски марки и карти, които, вмѣсто да сѫ всеобщо достояние, сѫ рѣдкость, сѫ нѣщо като лотарийни билети отъ ограниченъ тиражъ. Преди четири години бѣ създадена изключителна привилегия на военноинвалидитѣ за продажба на държавнитѣ ценни книжа. Че не бѣха измѣрени последицитѣ отъ тази мѣрка, личи отъ правилника и закона за тия привилегии. Отнето бѣ правото на пощитѣ да продаватъ пощенски марки и карти. Когато почна приложението на правилника, едва тогава се видѣ недомислието, стреснаха се авторитѣ му и го отмѣниха. Сега, освенъ пощитѣ и инвалидитѣ, никой нѣма право да продава марки. Пощенскитѣ гишета работятъ по 8 часа дневно, будкитѣ на инвалидитѣ сѫ презъ нѣколко улици. Въ недѣленъ день за една марка трѣбва да отидешъ въ „Лозенецъ“, чакъ на гарата, защото будката при гарата работи и въ недѣля. Това е въ столицата на България, това е и въ голѣмитѣ градове, а какво е въ селата?

Въ България има 4.357 населени мѣста — безъ Южна Добруджа — като отъ пощитѣ се обслужватъ само 2.483 населени мѣста. Останалитѣ 1.874 населени мѣста получаватъ и отправятъ пощата си чрезъ селскитѣ пѫдари и случайно отиващи за пощенския центъръ лица. Отъ кѫде ще си купятъ марки жителитѣ на тия 1.874 пункта? Тамъ българскиятъ данъкоплатецъ, за да депозира едно заявление до кметския намѣстникъ, отива пешкомъ до града и обратно, за да си купи гербова марка за 5 л. Този български данъкоплатецъ не може да пише на сина си — войникъ, защото селскиятъ бакалинъ е заплашенъ съ тежко наказание, ако продава марки. Всички мои и ваши адмирации и преклонения предъ подвизитѣ и жертвитѣ на българскитѣ военноинвалиди, но има привилегии, които не могатъ да се даватъ, щомъ сѫ застрашени престижътъ и доходитѣ на държавата.

Г-да народни представители! Главната дирекция на пощитѣ и тая на българскитѣ държавни желѣзници се управляватъ отъ едно министерство, но не се ползуватъ съ еднакви права. Служителитѣ по ведомството на българскитѣ държавни желѣзници, като се почне отъ най-нисшия, до най-висшия персоналъ, се ползуватъ презъ годината съ нѣколко безплатни пѫтувания по българскитѣ държавни желѣзници. Това е естествено и никой не мисли да се обявява противъ него, обаче тукъ трѣбва да се подчертае, че съ сѫщитѣ права трѣбва да се ползува и телеграфопощенецътъ. Справедливо е да се даде право на телеграфопощенскитѣ служители поне на едно безплатно пѫтуване годишно, а презъ останалото време да се ползуватъ съ 75% намаление, като това право се отнася и до членоветѣ на семействата имъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Свършете, г-нъ Карапетровъ!

Александъръ Карапетровъ: Свършвамъ. — Актъ на справедливость ще бѫде, ако се разреши на телеграфопощенци въ София да пѫтуватъ безплатно съ влака по околовръстната линия, както това правятъ желѣзничаритѣ.

Г-да народни представители! Ние сме една планинска страна. У насъ желѣзницитѣ и шосетата все още не сѫ гѫста мрежа, отъ която да могатъ да се ползуватъ всички български граждани при всѣка тѣхна належаща нужда. У насъ все още има села и паланки, които се съобщаватъ съ третокласни или безкласни пѫтища, по които не могатъ да пѫтуватъ коли, особено зимно време. Тия села получаватъ пощата си чрезъ междуселскитѣ куриери, които пѫтуватъ седмично по 2-3 пѫти по планинскитѣ пѫтеки на разстояние най-малко 35-40 клм. Тѣ минаватъ презъ общинитѣ и кметскитѣ намѣстничества и оставятъ пощата за селото, вематъ събраната поща и продължаватъ пѫтя си.

Преди малко казахъ, че 1.874 пункта не се обслужватъ даже отъ междуселски куриери, а получаватъ пощата си чрезъ пѫдаря или друго лице отъ близкото село. По този начинъ пощата остава въ рѫцетѣ на кмета, секретарь-бирника, кехаята, пѫдаря. А това сѫ хора любопитни, тѣ не получаватъ свои вестници и списания, тѣ се интересуватъ отъ тия на учителя, учителката, свещеника. Тѣ отварятъ писмата, четатъ картичкитѣ, забравятъ вестницитѣ имъ у себе си, за да си свиватъ цигари. Конституцията осветявала тайната на писмата! Много далече е конституцията, за да зърне това селище!

Нашето село нѣма поща. Това, което има сега, още не е поща! Действително, ние нѣмаме магическа пръчка, ние не можемъ да прокараме желѣзници и шосета до всички селища, ние не можемъ да откриемъ навсѣкѫде пощенски станции, но ние можемъ да направимъ друго нѣщо: да увеличимъ броя на междуселскитѣ куриери, да намалимъ участъцитѣ имъ, за да могатъ да престояватъ въ селата по половинъ-единъ часъ и да предадатъ направо на получателитѣ писмата и получатъ тѣхнитѣ. Това можемъ да направимъ, и г-нъ министърътъ може още утре да ни каже колко междуселски куриери му трѣбватъ за тази цель — 50-60-100 души — за да ги впишемъ въ бюджета на Дирекцията на пощитѣ. Ще похарчимъ за 100 куриери 1.000.000 л. годишно, но ще спечелимъ сърдцата на българскитѣ селяни.

Една сравнително нова клонка на Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ е радиото. Радиоразпръскването започна въ България презъ 1930 г., като любителска инициатива на нѣколко души идеалисти. Презъ 1935 г. държавата пое радиоразпръскването и започна всестранното му подобрение. За да се задоволятъ нуждитѣ, бѣха построени предавателитѣ въ Вакарелъ, Стара-Загора и Варна.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Свършете, г-нъ Карапетровъ!

Александъръ Карапетровъ: Свършвамъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Давамъ Ви още 2 минути, за да свършите. 35 минути вече говорите!

Александъръ Карапетровъ: За правоползуване съ радиоприемникъ радиослужбата събира годишенъ абонаментъ. Презъ 1935 г. числото на радиоабонатитѣ е 13.013, а къмъ 1 октомврий т. г. — 79.314 души. Къмъ 1 декемврий т. г. приходитѣ отъ радиоразпръскването надхвърлятъ вече 28.000.000 л. Радиото днесъ е здравъ

лостъ въ ржцетѣ на държавата, която чрезъ него може да довежда веднага до знанието на народа всички свои решения и да го освѣтлява правилно върху текущитѣ въпроси. Въ много страни се работи вече и въ училищата съ радиото, защото се цени неговата услуга.

Г-да народни представители! Преди да завърша, ще трѣбва да подчертая, че пощитѣ и телеграфитѣ се ржководятъ отъ правилници, създадени преди 40-50 години. Въ многобройнитѣ членове на тѣзи правилници сж правени много измѣнения и допълнения. Едвали има днесъ телеграфопощенецъ, който да познава всички направени промѣни въ правилника. Огъ редъ години се говори за създаването на нови правилници и новъ законъ за пощитѣ. Отправямъ пожелание къмъ ржководнитѣ лица да направятъ необходимото за изготвянето на тия необходими пособия въ най-близко време.

Въ връзка съ изготвянето на новъ законъ за пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото искамъ да се спра на едно положение, което сжществува въ пощенското ведомство, но което е отживѣло времето си. Това е въпросътъ за пощенскитѣ тарифи. Оковани въ рамкитѣ на единъ законодателенъ актъ, нашитѣ пощенски тарифи не могатъ да бждатъ лесноподвижни, да се нагаждатъ съ изискванията на времето и съобразно стойностьта на лева. Пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ сж едно стопанство като всички стопанства и тѣ трѣбва да спазватъ всички закони на пазара, да ги следватъ, за да не търпятъ загуби. Тѣ трѣбва да иматъ лесноподвижни тарифи. Какъ? Като освободимъ тѣзи тарифи отъ рамкитѣ на законодателното тѣло и ги предоставимъ, както това сме сторили за желѣзницитѣ, минитѣ, за всички държавни стопанства, на самитѣ тѣхъ, на тѣхната компетентность, на тѣхнитѣ тарифни комитети, които ще правятъ своитѣ проучвания, ще опредѣлятъ такситѣ и ще ги предлагатъ за одобрение и санкциониране на своя отговоренъ министръ и Министерския съветъ.

Накрая азъ апелирамъ къмъ всички да гласуваме по-голѣми кредити за изплащането нощния и извънреденъ трудъ, така както повелява законътъ. Досега този трудъ, особено нощниятъ, който е и най-изтощителенъ, не се заплаща въ достатъченъ размѣръ. Възнаграждението за тоя извънреденъ и нощенъ трудъ трѣбва да се увеличи и да се плаща на всички, които полагатъ такъвъ трудъ нощно време, въ празднични день и извънъ работното време. Правенитѣ пенсионни удръжки върху тия възнаграждения сж неоправдани и трѣбва да се премахнатъ, защото тия възнаграждения не се взиматъ подъ внимание при опредѣляне на пенсиитѣ.

Трѣбва да престане да се гледа на пощитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радиото само като на предприятие, което носи печалби на държавата. Това предприятие е основенъ нервъ на държавата въ нейната защитна народностопанска и културна политика. Организацията на това предприятие трѣбва да бжде безукорна, да функционира винаги правилно. Служителитѣ на това ведомство трѣбва да бждатъ задоволени добре и да стоятъ, ако не по-горе, то поне наравно съ другитѣ държавни служители. Съ задоволяването на всички необходими нужди на това ведомство и на неговитѣ служители, ние ще извършимъ единъ актъ на добре разбрана държавна и народностна политика.

Тъй телеграфопощенецътъ-войникъ, който стои на своя постъ въ мирно и военно време, при суша и дъждъ, студъ и жега, при страшни природни бедствия и стихии, ще обикне още по-силно службата си и ще знае да жертвува здраве, сила и младость за правилното поддържане на здравъ държавенъ механизъмъ, ще знае още по-силно да се жертвува за родината и за нейния Върховенъ вождъ. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Давамъ 10 минути отдихъ.

(Следъ отдиха)

Председатель Никола Логофетовъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Г-да народни представители! Моля да се съгласите да разгледаме точка пета отъ дневния редъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристжпваме къмъ точка пета отъ дневния родъ:

Второ четене на законопроекта за съветъ по законодателството.

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Г-да народни представители! Комисията направи малки, незначителни поправки въ законопроекта, които ще ви докладвамъ при съответнитѣ членове. (Чете)

„ЗАКОНЪ
за съветъ по законодателството.

Чл. 1. При Министерството на правосждието се учредява съветъ по законодателството, въ съставъ: председатель и четири членове."

Председатель Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и чл. 1, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: (Чете)

„Чл. 2. За председатель и членове на съвета по законодателството се назначаватъ лица, които отговарятъ на условията, предвидени: за председатель — въ чл. 99 отъ закона за устройството на сждилищата и за членове — въ чл. 97 отъ сжщия законъ."

Председатель Никола Логофетовъ: По чл. 2 е постжпило писмено предложение отъ народния представитель г-нъ Димитъръ Андреевъ въ смисълъ, думитѣ „чл. 99", да се замѣнятъ съ думитѣ „членове 98 и 99".

Г-не министре?

Министъръ Василъ Митаковъ: Съгласенъ съмъ.

Председатель Никола Логофетозъ: Г-нъ министърътъ е съгласенъ съ това предложение. Които приематъ предложението на народния представитель г-нъ Димитъръ Андреевъ, въ чл. 2 думитѣ „чл. 99" да се замѣнятъ съ думитѣ „членове 98 и 99", моля, да вдигнатъ ржка Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 2, както се докладва, съ допълнението, което току-що се прие, моля, да вдигнатъ ржка Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: (Чете)

„Чл. 3. На длъжноститѣ, означени въ чл 2, освенъ посоченитѣ въ сжщия членъ лица, могатъ да бждатъ назначавани и лица, които сж се проявили въ правната си наука, магистратурата или адвокатурата."

Къмъ чл. 3 се прибавя нова алинея съ следното съдържание: „Най-малко единъ отъ членоветѣ на съвета трѣбва да бжде взетъ измежду лицата, посочени въ първата алинея."

Председатель Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 3, както се докладва, съ допълнението отъ комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Димитъръ Андреевъ: Имамъ предложение за прибавяне новъ чл. 4 следъ чл. 3.

Председатель Никола Логофетовъ: Има предложение отъ народния представитель г-нъ Димитъръ Андреевъ, следъ чл. 3 да се постави новъ чл. 4 съ следното съдържание: „При липса на кандидати съ предвидения въ предходнитѣ два члена цензъ, министърътъ на правосждието може да командирова временно за изпълняване на длъжноститѣ, споменати въ чл. 1, сждии отъ Върховния касационенъ сждъ или отъ Върховния административенъ сждъ".

Г-не министре?

Министъръ Василъ Митаковъ: Съгласенъ съмъ.

Председатель Никола Логофетовъ: Г-нъ министърътъ е съгласенъ съ това предложение. Които приематъ предложението на народния представитель г-нъ Димитъръ Андреевъ, да се прибави новъ чл. 4 съ съдържание, както го прочетохъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 4 става чл. 5. (Чете)

„Чл. 5. Председательтъ и членоветѣ на съвета получаватъ заплати въ размѣръ, какъвто е предвиденъ за длъжноститѣ, на които сж приравнени."

Димитъръ Андреевъ: По чл. 4, който става чл. 5, съмъ направилъ предложение да се прибави една забележка

за едно малко измѣнение въ закона за устройството на сѫдилищата.

Председатель Никола Логофетовъ: По чл. 5, старият чл. 4, има направено писмено предложение отъ народния представитель г-нъ Димитъръ Андреевъ въ смисълъ, да се постави една забележка съ следното съдържание: „Въ чл. 10а отъ закона за устройството на сѫдилищата думитѣ „председателя, членоветѣ на кодификационния съветъ“ се замѣнятъ съ думитѣ „председателя и членоветѣ на съвета по законодателството“.

Димитъръ Андреевъ: Понеже съ този законъ се отмѣня законътъ за кодификационния съветъ, а пъкъ въ връзка съ закона за кодификационния съветъ въ закона за устройството на сѫдилищата се споменава изразътъ „председателя, членоветѣ на Кодификационния съветъ“, затова ще трѣбва съ една забележка къмъ този членъ отъ законопроекта да се измѣни чл. 10а отъ закона за устройството на сѫдилищата въ смисълъ, че думитѣ „председателя, членоветѣ на кодификационния съветъ“ се замѣнятъ съ думитѣ „председателя и членоветѣ на съвета по законодателството“, защото занапредъ вече нѣма да сѫществува кодификационниятъ съветъ.

Председатель Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представитель г-нъ д-ръ Георги Липовански по това предложение.

Д-ръ Георги Липовански: Азъ смѣтамъ, че това, което се предлага, не може да стане. Не може съ единъ законъ да измѣняваме текстове въ другъ законъ. Процесуално е невъзможно и парламентарно е недопустимо.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Касае се само да се оеднакви терминологията.

Д-ръ Георги Липовански: Право е това, което иска г-нъ Андреевъ, обаче това измѣнение въ закона за устройството на сѫдилищата трѣбва да стане тогава, когато се измѣня самиятъ законъ за устройството на сѫдилищата. Но съ този законъ сега да измѣняме закона за устройството на сѫдилищата — не може.

Димитъръ Андреевъ: Защо да не може?

Д-ръ Георги Липовански: Защото се отнася за другъ законъ.

Председатель Никола Логофетовъ: Има думата г-нъ министърътъ на правосѫдието.

Министъръ Василъ Митаковъ: Това, което каза г-нъ Липовански, по начало е право, обаче случаятъ е такъвъ, че нѣма никаква пръчка да приемемъ предложението на г-нъ Андреевъ. Касае се само за една поправка въ наименуването на нѣкои длъжности, за да не става нужда да внасяме специаленъ законопроектъ за измѣнение на закона за устройството на сѫдилищата. Ако законопроектътъ за съветъ по законодателството бѣше миналъ презъ Камарата два дни по-рано, щѣхме да направимъ това измѣнение въ закона за устройството на сѫдилищата, който приехме вече, но понеже приемането на сега разглеждания законопроектъ закъснѣ малко, налага се тукъ да стане тази поправка въ закона за устройството на сѫдилищата. Смѣтамъ, че може да се направи това, и моля господа народнитѣ представители да приематъ предложението на г-нъ Андреевъ.

Председатель Никола Логофетозъ: Ще гласуваме. Които приематъ, къмъ чл. 5 да се прибави забележка съ следното съдържание: „Въ чл. 10а отъ закона за устройството на сѫдилищата думитѣ „председателя, членоветѣ на кодификационния съветъ“ се замѣняватъ съ думитѣ „председателя и членоветѣ на съвета по законодателството“, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 5, както се докладва, съ току-що приетата забележка, моля, да вдигнатъ ръка Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 5 става чл. 6. (Чете)

„Чл. 6. При съвета по законодателството има секретарь. За секретарь се назначава лице, което е прослужило по сѫдебното ведомство като сѫдия или прокуроръ най-малко шесть години или има толкова годишна адвокатска практика. По заплата сѫщиятъ се приравнява на подпредседатель на Софийския областенъ сѫдъ. Чл. 3 има съответно приложение и въ случая.“

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 6 става чл. 7. (Чете)

„Чл. 7. Назначението на съвета по законодателството е:

а) да дава правно мнение по изработенитѣ отъ министерствата проекти за закони и правилници; да следи да не се допускатъ противоречия между тия проекти и сѫществуващитѣ закони и правилници, да посочва на нуждитѣ технически поправки и да се грижи за спазването на общоприетата въ нашето законодателство терминология;

б) да следи за нуждата отъ измѣнение и допълнение на действувашитѣ закони съ оглед на новитѣ условия на живота и на сѫдебната практика и да представлява писмени доклади за изработване на съответнитѣ проекти;

в) да обедини въ една система и общи законници действувашитѣ закони по разнитѣ министерства, като внесе нуждното единство въ законодателството и като го нагоди къмъ моралнитѣ и стопански условия на живота.“

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 7, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 7 става чл. 8. (Чете)

„Чл. 8. Приготвенитѣ отъ разнитѣ министерства законопроекти и проектоправилници, преди да бѫдатъ внесени въ Министерския съветъ или утвърдени по надлежния редъ, се изпращатъ за преглеждане отъ съвета по законодателството.

Съветътъ преглежда проекта незабавно и го връща веднага, заедно съ съображенията за направенитѣ отъ него поправки.“

Въ края на първата алинея на този членъ следъ думитѣ „се изпращатъ“ се прибавя думата „задължително“.

Председатель Никола Логофетозъ: По чл. 7, който става чл. 8, има писмено предложение отъ народния представитель г-нъ Димитъръ Андреевъ, да се постави нова алинея трета съ следното съдържание: „Длъжностнитѣ лица, които по законитѣ иматъ право да издаватъ правилници, не могатъ да ги представятъ на утвърждение, ако не е взето по тѣхъ мнението на съвета по законодателството.“

Г-не министре?

Министъръ Василъ Митаковъ: Съгласенъ съмъ.

Председатель Никола Логофетовъ: Г-нъ министърътъ е съгласенъ съ това предложение. Които приематъ предложението на народния представитель г-нъ Димитъръ Андреевъ, въ чл. 8 да се прибави нова алинея трета съ съдържание, както го прочетохъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 8, както се докладва, съ допълнението отъ комисията и съ току-що приетата нова алинея трета, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 8 става чл. 9. (Чете)

„Чл. 9. Работата на съвета по законодателството се разпредѣля по министерства, като по Министерството на правосѫдието се предвиждатъ три отдѣла: а) за гражданско право и граждански процесъ: б) за наказателно право и наказателенъ процесъ и в) за публично право. Така раздѣлена работата на съвета се разпредѣля между председателя и членоветѣ.“

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 9, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 9 става чл. 10. (Чете)

„Чл. 10. Съветътъ се свиква на заседание отъ председателя на съвета.“

Председатель Никола Логофетовъ. Които прематъ чл. 10, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 10 става чл. 11. (Чете)

„Чл. 11. По представление на председателя на съвета или по свой починъ, министърътъ на правосъдието може да възлага и на нечленове изработването или прегледването на законопроекти или проектоправилници".

Къмъ този членъ се прибавя нова алинея втора съ следното съдържание: „Така приготвенитѣ проекти се изпращатъ на съвета по законодателството за прегледване."

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 11, както се докладва, съ допълнението отъ комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 11 става чл. 12. (Чете)

„Чл. 12. При нужда, при съвета по законодателството, по представление на председателя, могатъ да бъдатъ назначавани отъ министра на правосъдието комисии съ опредѣлена задача измежду лицата, притежаващи нуждната компетенция.

Тия комисии се свикватъ и председателствуватъ отъ председателя или отъ съответния по предмета членъ на съвета."

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 12, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 12 става чл. 13. (Чете)

„Чл. 13. Въ заседанията на съвета могатъ да участвуватъ съ съвещателенъ гласъ и представители на министерството, чийто законопректъ или правилникъ е внесенъ за разглеждане."

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 13, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 13 става чл. 14. (Чете)

„Чл. 14. Когато се яви нужда отъ сведения, преписи или други книжа отъ държавни или обществени учреждения, съветътъ се отнася съ писмено искане до съответнитѣ началници на тия учреждения. Последнитѣ сж длъжни, подъ страхъ на отговорность (Чл. 443 отъ наказателния законъ); да изпълнятъ бързо тѣзи искания."

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 14, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 14 става чл. 15. (Чете)

„Чл. 15. Назначенитѣ въ комисиитѣ лица получаватъ възнаграждение на заседание."

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 15, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 15 става чл. 16. (Чете)

„Чл. 16. Всѣка година въ бюджета на Министерството на правосъдието се предвиждатъ кредити за набавяне литература, други пособия, а така и за изплащане възнагражденията по предходния членъ и възнагражденията на техницитѣ и специалиститѣ по чл. 11.

Ограниченията по закона за бюджета или по други закони за неплащане отдѣлно възнаграждение на длъжностнитѣ лица, участвуващи въ разни комисии, съвети и пр., не се отнасятъ до комисии, назначени при Съвета по законодателството."

Въ първата алинея на този членъ следъ думитѣ „и така" се прибавя думата „сжщо".

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 16, както се докладва, съ допълнението отъ комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема

Докладчикъ Филипъ Махмудиевъ: Чл. 16 става чл. 17. (Чете)

„Чл. 17. Тоя законъ отмѣнява закона за кодификационния съветъ и всички закони, които му противоречатъ."

Председатель Никола Логофетовъ: Които прематъ чл. 17, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ на второ четене.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за допълнение на закона за такситѣ, събирани отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията и отъ българскитѣ легации и консулства въ странство, отъ 29 априлъ 1931 г.

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ Димитъръ Пешевъ)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Зам.-секретарь д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за допълнение на закона за такситѣ събирани отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията и отъ българскитѣ легации и консулства въ странство, отъ 29 априлъ 1931 г.

Г-да народни представители! Лицата, които по силата на договора, сключенъ въ Крайова на 7 септемврий 1940 г. и на закона за уреждане на поданството въ Добруджа отъ 21 ноемврий 1940 г. сж придобили българско поданство, установяватъ своитѣ имуществени и други права съ документи, издадени отъ румънскитѣ власти на румънски езикъ.

За да иматъ силата на официални документи, споменатитѣ книжа трѣбва да бъдатъ завѣрени и преведени на български езикъ отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията, което, съгласно закона за такситѣ, събирани отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията и отъ българскитѣ легации и консулства въ странство, събира за подобни завѣрки и преводи такси, възлизащи най-малко на 700 л. за документъ. Справедливостьта изисква, обаче, тия нови български граждани да бъдатъ освободени отъ плащането на казанитѣ такси, размѣритъ на които става още по-голѣмъ, като се има предвидъ, че всѣки добруджанецъ има да представи предъ съответнитѣ учреждения по нѣколко такива документи, поради което, моля, г-да народни представители, да приемете тукъ приложения законопроектъ

Гр. София, 16 януарий 1941 г.

Министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията:
Ив. Поповъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за допълнение на закона за такситѣ, събирани отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията и отъ българскитѣ легации и консулства въ странство, отъ 29 априлъ 1931 г.

Параграфъ единственъ. Къмъ членъ 2 се прибавя следната нова алинея:

Лицата, придобили българско поданство по силата на договора отъ Крайова отъ 7 септемврий 1940 г. и на закона за уреждане на поданството въ Добруджа отъ 21 ноемврий 1940 г., се освобождаватъ отъ такси за завѣрка и преводъ отъ румънски на български върху документи, издадени имъ отъ румънскитѣ власти."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване. Които прематъ на първо четене законопроекта за допълнение на закона за такситѣ, събирани отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията и отъ българскитѣ легации и консулства въ странство, отъ 29 априлъ 1931 г., моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Василъ Митаковъ: Да се даде спешность на законопроекта.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Предлага се да се даде спешность на законопроекта. Които прематъ да се даде спешность на законопроекта, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Зам.-секретарь д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„З А К О Н Ъ

за допълнение на закона за такситѣ, събирани отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията и отъ българскитѣ легации и консулства въ странство, отъ 29 априлъ 1931 г.

Параграфъ единственъ. Къмъ членъ 2 се прибавя следната нова алинея:

Лицата, придобили българско поданство по силата на договора отъ Крайова отъ 7 септемврий 1940 г. и на закона за уреждане на поданството въ Добруджа отъ 21 ноемврий 1940 г., се освобождаватъ отъ такси за завѣрка и преводъ отъ румънски на български върху документи, издадени имъ отъ румънскитѣ власти."

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване. Които приематъ заглавието на законопроекта и параграфъ единственъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно.

Минаваме къмъ следната трета точка отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за облекчения при изплащането на дължими такси за вода къмъ Дирекцията за водоснабдяване на безводния Делиорманъ.

Г-да народни представители! Моля да се съгласите да бѫде прочетенъ само законопроектътъ, понеже мотивигѣ сѫ дълги. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Зам.-секретарь д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за облекчения при изплащането на дължими такси за вода къмъ Дирекцията за водоснабдяване на безводния Делиорманъ.

Чл. 1. Опрощаватъ се дължимитѣ отъ отдѣлни домакинства къмъ дирекцията такси за вода:

1. За периода отъ основаването на дирекцията до 31 декемврий 1934 г., въ размѣръ до 2.000 л. напълно.

2. Надъ сумата 2.000 л. за сѫщия периодъ, съ намаление отъ 70%.

3. За периода отъ 1 априлъ 1934 г. до 31 декемврий 1937 г., съ намаление отъ 50%.

Това опрощаване не се отнася до индустриалнитѣ заведения, мелници, работилници и други такива за употрѣбена вода въ заведенята имъ.

Чл. 2. Съ намаление по чл. 1 се използуватъ само онѣзи домакинства, които изплатятъ дължимитѣ суми въ намаления размѣръ до края на 1942 г. и такситѣ за вода, дължими за времето следъ 31 декемврий 1937 г. Въ противенъ случай следъ 31 декемврий 1942 г. такситѣ се събиратъ въ пъленъ размѣръ.

Чл. 3. Общини, които сѫ събирали такси за вода отъ отдѣлнитѣ домакинства за смѣтка на Дирекцията за водоснабдяване на безводния Делиорманъ и не сѫ ги внесли въ дирекцията, сѫ длъжни да ги внесатъ въ пълния имъ размѣръ."

(Ето мотивитѣ къмъ законопроекта):

М О Т И В И

къмъ законопроекта за облекчения при изплащането на дължими такси за вода къмъ Дирекцията за водоснабдяването на безводния „Делиорманъ".

Г-да народни представители! Както ви е известно, за водоснабдяването на безводния Делиорманъ бѣ създаденъ презъ 1926 г. специаленъ законъ. Впоследствие, презъ 1935 г., този законъ се замѣни съ новия наредба-законъ за водоснабдяването на безводния Делиорманъ („Държавенъ вестникъ", брой 132, отъ 15 юний 1935 г.). Съ този последния законъ се създаде Дирекцията за водоснабдяването на Делиормана съ седалище въ гр. Шуменъ, на която се възложи довършването на строежитѣ и експлоатацията на завършенитѣ водоснабдителни групи. Съ голѣми усилия и следъ преодоляване на много прѣчки бѣ изградено това голѣмо дѣло, и по-голѣмата часть отъ този български край е вече снабденъ съ хубава и изобилна вода. Съгласно наредбата-законъ, дирекцията събира ежегодно такси за употрѣбената отъ отдѣлнитѣ домакинства въ населенитѣ мѣста вода, опредѣлени отъ строителния комитетъ и утвърдени съ бюджета на дирекцията. Събирането на тѣзи такси, започнало отъ 1928 г., е ставало особено въ първитѣ години много мѫчно и нередовно и до края на 1938 г. се натрупватъ значителни недобори, възлизащи на около 26.500.000 л. кръгло за всички водоснабдени общини. Отъ тази обща сума на недоборитѣ по-значителната часть се пада за първитѣ години, до края на 1934 г. около 17.000.000 л. Това се дължи между другото и на обстоятелството, че въ началото сѫ били опредѣлени значително високи такси поради това, че само една часть отъ селата сѫ били водоснабдени и тѣ е трѣбвало да понасятъ издръжката на помпенитѣ централи. Къмъ това обстоятелство трѣбва да се прибави и неумението на населението да си служи икономично съ водата. Нѣколкото последователни неурожаи презъ тѣзи години сѫ затруднили още повече и безъ туй доста обѣднѣлото население, въ изплащането на водата. Става ясно, че при този размѣръ на дължимитѣ за първитѣ години такси и следъ натрупването на недоборитѣ и въ следващитѣ години и при слабитѣ финансови възможности на населението, тѣ не биха могли въ никой случай да бѫдатъ събрани въ пълния имъ размѣръ, особено онія, дължими до 31 мартъ 1934 г. И за самата дирекция тѣзи дължими и явно несъбираеми недобори представляватъ само единъ ненуженъ балансъ, който затруднява и упражнението на бюджета ѝ. Справедливо и стопански оправдано, пъкъ и въ интереса на самата дирекция е, да се облекчи населението въ изплащането на тѣзи недобори. Въ такъвъ случай и самата дирекция би получила часть отъ тѣзи недобори, които иначе не би могла да събере.

Затова съ предлагания законопроектъ се предвижда дължимитѣ отъ отдѣлнитѣ домакинства за периода отъ началото на ползуването отъ водата до 31 мартъ 1934 г. до размѣръ 2.000 л. за отдѣлно домакинство да бѫдатъ опростени напълно. По този начинъ ще бѫдатъ опростени такси на обща сума 5.000.000 л. кръгло. Това сѫ такси, които въ никой случай не биха се събрали и трѣбва да бѫдатъ напълно опростени, за да се даде възможность на населението, като се намалятъ процентно останалитѣ дължими такси за следващия периодъ, да могатъ да се събератъ тѣ, а заедно съ това населението да може да издължава своевременно и такситѣ, дължими за годинитѣ следъ 1937 г., които не се обгръщатъ отъ законопроекта. Това опрощаване се налага още и защото, между другитѣ причини за ненавременното имъ събиране, както се каза, е имало влияние и обстоятелството, че сѫ били опредѣлени за този периодъ въ значително високъ размѣръ, а и общинитѣ, чрезъ които е ставало събирането, не сѫ полагали въ началото по-голѣми усилия при събирането имъ. Останалитѣ недобори за сѫщия периодъ надъ 2.000 л. за отдѣлно домакинство се намаляватъ съ 70%, а такситѣ, дължими за периода 1 априлъ 1934 г. до края на 1937 г. — съ 50%. За този периодъ такситѣ сѫ въ по-малъкъ размѣръ. Съ намаленията, които се правятъ сега, населението получава възможность въ дадения му съ законопроекта срокъ — края на 1942 г., да ги изплати.

Тъй като такситѣ сѫ събирани чрезъ съответнитѣ общини и има случаи общинитѣ да сѫ събирали тѣзи такси, а не сѫ ги внесли по принадлежность въ дирекцията, въ законопроекта е предвидено, че облекченията не засѣгатъ такива общини, не се засѣгатъ отъ облекченията дължимитѣ отъ индустриални заведения такси, въ случаитѣ, когато водата е употрѣбена за нуждитѣ на заведението въ връзка съ производството му, защото въ такива случаи изразходваната вода е отишла за търговски цели. Впрочемъ, такива заведения сѫ малко — две или три.

Г-да народни представители! Като вѣрвамъ, че сте убедени въ необходимостьта да бѫде облекчено при изплащането на тѣзи такси онова изстрадало въ миналото, поради липса на вода, бедно население на Делиормана и като се надѣвамъ, че оценявате справедливостьта и стопанското значение на даденитѣ съ законопроекта облекчения, моля ви да гласувате този законопроектъ.

Гр. София, януарий 1941 г.

Министъръ на общественитѣ сгради, пѫтищата и благоустройството: **Инж. Василевъ)**

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представитель г-нъ Иванъ п. Константиновъ.

Иванъ п. Константиновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Имамъ чувството, че умората вече е обхванала всички ни, и затова ще бѫда много кратъкъ и предметенъ. Отъ друга страна, чувствувамъ се твърде много улесненъ отъ хубавото, изчерпателно изложение, което чухме преди малко отъ г-на министра на благоустройството при приемането и гласуването на бюджета на министерството му и въ което изложение той засегна и въпроса за водоснабдяването, тоя тъй жизненъ за нашата страна въпросъ. Азъ искамъ да изразя задоволството си, че г-нъ министърътъ на благоустройството ни се-

зирва съ единъ законопроектъ, който цели да разреши единъ много боленъ въпросъ, единъ въпросъ, който отъ дълги години тегне върху населението на нѣкога безводния, а сега вече водоснабденъ Делиорманъ, въпросъ, който сѫщо така тегне и върху бюджетитѣ на общинитѣ въ този край и който, най-после, както се изтъква и въ мотивитѣ къмъ самия законопроектъ, тегне и върху бюджета на самата Дирекция за водоснабдяването на безводния Делиорманъ, защото сѫ се набрали недобори, възлизащи на повече отъ 26 милиона лева.

Уважаеми г-да народни представители! Азъ искамъ да се спра само на нѣколко въпроса, които сѫ въ непосрѣдствена връзка съ самия законопроектъ. Преди всичко искамъ да изразя благодарность къмъ вносителя на законопроекта затова, че въ мотивитѣ къмъ сѫщия не се подчертава нѣкаква недобросъвестность или липса на съзнание за плащането на такситѣ за вода отъ страна на населението, а изрично се подчертава, че тѣзи недобори, за които сега се иска да се дадатъ известни облекчения и намаления, се дължатъ повече на прѣкомѣрно високитѣ такси, които бѣха установени въ началото следъ създаването на дирекцията и отпочването на водоснабдителното дѣло въ Делиормана, както и на лошото инкасиране на тѣзи такси тогава, когато дирекцията бѣше раздѣлена на две — въ Русе и въ Шуменъ — и на недостатъчната заинтересуваность на нѣкои общини при събирането на такситѣ. Всичко това доведе до днешното отегчено положение, което предизвика нуждата да бѫдемъ сезирани съ този законопроектъ.

Г-да народни представители! Така поставенъ и разгледанъ въпросътъ, смѣтамъ, че законопроектътъ ще трѣбва да претърпи известни измѣнения и допълнения.

Споредъ последната алинея на чл. 1, не се опрощаватъ дължимитѣ такси за вода отъ индустриалнитѣ заведения, мелници, работилници и други такива за употрѣбената вода въ тия заведения. Азъ смѣтамъ, щомъ като имаме съзнанието — а това съзнание го има и вносительтъ на законопроекта, то е дебело подчертано въ мотивитѣ къмъ сѫщия — че недоборитѣ сѫ се набрали въ първитѣ години предимно поради обстоятелството, че такситѣ сѫ били извънредно високи, следва и тая категория заведения, които не се засѣгатъ отъ облекченията и опрощаванията да бѫдатъ по нѣкакъвъ начинъ включени въ тѣхъ, защото иначе ще бѫдемъ крайно несправедливи. Азъ ще пледирамъ тукъ да бѫдатъ освободени отъ такси за вода голѣмитѣ фабрични заведения или мелници, обаче тукъ, въ този текстъ се говори, че се изключватъ работилницитѣ и други такива заведения, въ рубриката на които сигурно ще попаднатъ и дребни гостилничари, кафеджии, бозаджии и пр. Щомъ ние имаме съзнанието, че тия недобори сѫ се събрали поради високитѣ такси, установени въ началото, следъ като почна да действува дирекцията, ще трѣбва да направимъ известни облекчения и на тая категория платци на водно право въ Делиормана, защото това сѫ дребни сѫществувания, които не биха могли да се справятъ съ онія задължения които имъ сѫ се набрали.

Въ последния чл. 3 на законопроекта се говори, че общинитѣ, които сѫ събрали такси за водно право отъ гражданитѣ и не сѫ ги внесли въ дирекцията, се задължаватъ да ги внесатъ въ пълния имъ размѣръ. Доколкото се простиратъ сведенията ми — съжалявамъ, че тукъ нѣмамъ даннитѣ, съ които разполагамъ — има общини, които въ желанието си да бѫдатъ изправни и редовни къмъ Дирекцията за водоснабдяване на безводния Делиорманъ, сѫ внесли отъ свои бюджетни срѣдства облога „водно право“ въ тая дирекция, като сѫ разчитали впоследствие да го събератъ отъ гражданитѣ. За такива общини — а положителенъ съмъ, че има такива — ще трѣбва да се предвиди нѣщичко: такситѣ, които ще има да се събиратъ въ намаленитѣ размѣри, така както разпорежданията постановленията на законопроекта, да минатъ въ полза на бюджетитѣ на тия общини.

Г-да народни представители! Азъ приключвамъ. Накрая позволявамъ си да отправя единъ апелъ къмъ васъ. Нека всички тия, които се интересуватъ и искатъ да видятъ едно голѣмо, значително наше постижение въ областьта на водоснабдителната техника, да дойдатъ въ Делиормана и да видятъ, какво е извършено тамъ. Тѣ тамъ не само ще видятъ нѣщо, което наистина би ги поразило, но и ще се освежатъ, защото действително Делиорманъ има какво да покаже, и освенъ това сами ще почувствуватъ, какво жизнено благо е водата, какъ водата може да преобрази единъ край, какъ може да създаде животъ и какъ може да разкрие перспективи за едно по-хубаво и по-свѣтло бѫдеще. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представитель г-нъ Маринъ Тютюнджиевъ.

Маринъ Тютюнджиевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Искамъ да кажа нѣколко думи въ подкрепа на законопроекта. За да разберете смисъла и значението на този законопроектъ, ще ви напомня времената, когато се прокара водоснабдяването на Делиормана и ролята, която изигра то за този край.

Само този, който е видѣлъ и знае какво представляваше Делиорманъ въ онія времена, преди да сѫществува водоснабдяването му по силата на закона за водоснбдяването на безводния Делиорманъ, и който знае сега какво представлява, само той ще има ясна представа, каква роля изигра това водоснабдяване.

Г-да! Преди закона за водоснабдяването на безводния Делиорманъ, този край на нашата страна имаше съвършено другъ образъ. Въ голѣма часть отъ селата на Делиормана не сѫществуваше никаква текуща и изворна вода. Въ гьолищата, образувани въ ласчинки въ срѣдата или въ краищата на селото, се събираше дъждовната вода, отъ която отъ единия край пие добитъкътъ на селото, на другия край се къпятъ паткитѣ на селото, а на третия край хората черпятъ вода за пиене и за домашно употрѣбление. Човѣкъ можеше просто да се учудва само какъ при такива условия на водоснабдяване можеше да сѫществува здраво население въ този край. То каточели се бѣше имунизирало срещу болеститѣ, които носѣше нечистата вода. Затова въ този край нѣмахме никакво българско население по селата. Цѣлиятъ безводенъ Делиорманъ бѣше населенъ само съ турци. Едва по единъ, двама българи, и то бакали или кръчмари, живѣеха въ тѣзи села. Днесъ, следъ като Дирекцията за водоснабдяване на безводния Делиорманъ просѫществува повече отъ 10 години, следъ като се откриха извори, водата на които бѣше събрана, изкарана съ грададни помпени централи на най-високитѣ пунктове на Делиормана и оттамъ разпратена въ околнитѣ села, имаме снабдени съ чиста, хубава, превъзходна вода само въ шуменската група на Делиормана повече отъ 50 села, които днесъ, водоснабдени напълно, сѫ истински преобразени. Българитѣ, които се въздържаха да отиватъ да се заселватъ въ Делиормана, тръгнаха въ голѣмъ притокъ отъ Балкана къмъ Делиормана. Оня кошеръ, какъвто представлява отъ себе си българското население въ Балкана, започна да се рои и да изпраща рояци следъ рояци българи въ Делиормана. И днесъ, мога да кажа, въ голѣма часть отъ селата тамъ половината отъ населението е чисто българско — здраво балканско население. При тази благодатна и хубава почва, която има Делиорманътъ, той ще се развие като единъ отъ най-богатитѣ краища въ нашата страна.

Ето грамадната стопанска и народностна роля, която изигра Дирекцията за водоснабдяването на безводния Делиорманъ. Направеното тамъ е едно отъ най-голѣмитѣ постижения на нашата техника, едно отъ най-голѣмитѣ постижения, които българскиятъ технически гений даде на нашата страна, постижение, което даде, както казахъ, благодатни резултати за развитието на този нашъ край.

Времената, въ които се започна дѣлото на водоснабдяването на Делиормана, бѣха времена на по-голѣма скѫпотия и по-голѣмъ стопански просперитетъ. Отъ друга страна, въ началото, когато се прокарваше водоснабдяването на Делиормана, бѣха водоснабдени само нѣколко села, и дирекционниятъ съветъ, изчислявайки разходитѣ по експлоатацията и държейки смѣтка за тѣхъ, бѣше опредѣлилъ голѣми такси за водата, която се консумира, бѣ наложилъ на селянитѣ да плащатъ водата по 12 л. кубически метъръ — цена, която не сѫществува въ никое селище на България.

Божилъ Пращиловъ: Колко?

Маринъ Тютюнджиевъ: 12 л. кубически метъръ.

Божилъ Пращиловъ: По-малко бѣше.

Маринъ Тютюнджиевъ: Азъ казвамъ, че по-рано бѣше наложена тая такса поради изчисленията, които се правѣха, за да се посрѣщатъ разходитѣ, понеже бѣха водоснабдени малко селища.

Може да си представите каква тежесть бѣше тая цена, 12 л. кубически метъръ, особено за селското население. Въ градоветѣ ние плащаме водата по 4—5—6 л. кубически метъръ, и пакъ се вижда много, а за селското население, което има по-малки приходи, тази цена бѣше наистина твърде висока. Затова се натрупаха тѣзи недобори, за които говори вносительтъ на законопроекта.

Бѣше една крещяща, отдавнашна нужда да се ликвидира съ недоборитѣ, натрупани навремето. Хората не можеха да ги плащатъ. Тѣзи, които имаха възможность да платятъ една часть отъ насъбранитѣ като недобори суми, не се заемаха да сторятъ това, виждайки, че това е единъ голѣмъ товаръ, който тѣ не могатъ да понесатъ, който, за да посрещнатъ, трѣбва да продаватъ своитѣ ниви. Който имаше да дължи по 3—4 хиляди лева натрупани такси за вода, трѣбваше да продаде нѣколко ниви, ако искаше да се освободи отъ този дългъ, защото тамъ нивитѣ струватъ 500—600 л. декаръ. Следователно, събирането на тѣзи недобори можеше да докара разорение на мѣстното население. Ето нуждата, която наложи прокарването на този законопроектъ.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че наистина законопроектътъ иде не да облагодетелствува батакчилъка, недобросъвѣстността, а да отговори на една нужда на населението.

При тѣзи опрощавания ние пакъ ще получимъ известни суми, които инакъ не биха се събрали. Г-нъ министъръ Божиловъ презъ миналата сесия каза, че безъ прокарването на закона за фискалната амнистия, нѣмахме шансъ да съберемъ онія суми, които постѫпиха следъ тая амнистия и които възлизатъ на повече отъ 1 милиардъ лева. Така и съ този законопроектъ, като се дадатъ облекченията, които се предвиждатъ въ него, онія, които сѫ се плашили досега да се заематъ съ плащането на своитѣ задължения, ще иматъ възможность да пристѫпятъ къмъ плащането имъ, и Дирекцията за водоснабдяването на Делиорманъ ще получи нѣщо повече, отколкото ако се остави сегашното положение на натрупани задължения.

Този законопроектъ има да изиграе тая благодатна роля — да очисти населението на Делиормана отъ задълженията му за вода, за да може въ бѫдеще то да се ползува по-спокойно отъ тая вода, на която такситѣ днесъ сѫ намалени. Азъ смѣтамъ, че по този начинъ наистина ние ще допълнимъ дѣлото на Дирекцията за водоснабдяване на Делиормана, която преобрази Делиорманския край, както каза и г-нъ Константиновъ. Делиорманътъ ще има да се развива като единъ богатъ край, въ който българитѣ сѫ готови да заематъ мѣстото на турцитѣ, които сѫ пѫтници и сѫ готови да напустнатъ нашата страна. Това е единъ край къмъ границата на България Вие разбирате отъ какво значение е за нашата страна единъ крайграниченъ край да бѫде населенъ не съ инородно, а съ здраво българско население. Балканътъ ни пращя това население, ние ще го приютимъ, ще го настанимъ, и Делиорманъ ще стане една крепость не на турцитѣ, а на българитѣ. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Разискванията сѫ приключени. Ще поставя на гласуване законопроекта.

Които приематъ на първо четене законопроекта за облекчения при изплащането на дължими такси за вода къмъ Дирекцията за водоснабдяване на безводния Делиорманъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Димитъръ Василевъ: Предлагамъ да се гласува и на второ четене по спешность.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Понеже г-нъ Константиновъ говори за нѣкои допълнения и измѣнения на законопроекта, не е ли по-добре да отиде въ комисията?

Иванъ п. Константиновъ: Азъ мисля, че законопроектътъ може да претърпи нѣкои измѣнения. Смѣтамъ, че не е толкова спешенъ въпросътъ. Законопроектътъ ще мине положително.

Министъръ Димитъръ Василевъ: Съгласенъ съмъ съ предложението на г-нъ Константиновъ за опрощаването часть отъ такситѣ за вода на индустриалнитѣ заведения, каквито въ Делиормана има малко. Нека и тѣ да се ползуватъ съ 50% намаление. Не мога да се съглася, обаче, да се ползуватъ съ облекчение и общинитѣ, предвидъ на това, че има общини, които събираха такситѣ за вода за смѣтка на Дирекцията за водоснабдяване на Делиормана и не внасяха събранитѣ суми въ дирекцията, а ги използуваха за свои нужди.

Иванъ п. Константиновъ: Нѣма да се освобождаватъ общинитѣ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: При наличностьта на тѣзи спорове по-хубаво е законопроектътъ да отиде въ комисията.

Минаваме на следната точка четвърта отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за разрешаване на Дирекцията за електрификация на Северна България да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки“ въ размѣръ на 100.000.000 л.

Моля, г-да народни представители, да се съгласите да бѫде прочетенъ само законопроектътъ, безъ мотивитѣ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за разрешаване на Дирекцията за електрификация на Северна България да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки“ въ размѣръ на 100.000.000 л.

Чл. 1. Разрешава се на Дирекцията за електрификация на Северна България да сключи отъ фонда „Обществени осигуровки“ при Министерството на търговията, промишлеността и труда заемъ въ размѣръ на 100.000.000 л., за доставка на материали, машини и др. и извършване строежи въ връзка съ електроснабдяването на областьта, съгласно чл. 6 отъ закона за учредяване Дирекцията за електрификация на Северна България

Чл. 2. Заемътъ се отпуска при следнитѣ условия:

а) Фондътъ „Обществени осигуровки“ ще внася на Дирекцията за електрификация на Северна България, при поискване отъ последната, въ зависимость отъ нуждитѣ ѝ, отдѣлни частични суми, окржглени въ милиони лева, до размѣръ на пълната сума на заема 100.000.000 л.

Дирекцията за електрификация на Северна България ще се плаща годишна лихва 4% върху частичнитѣ суми отъ деня на получаването имъ.

На датата на извършване последната вноска отъ частичнитѣ суми, сумата отъ 100.000.000 л., увеличена съ изтеклитѣ лихви върху отдѣлнитѣ частични суми, капитализирани шестмесечно, се превръщатъ въ анюитетенъ заемъ, платимъ въ срокъ отъ 15 години, съ 4% годишна лихва, чрезъ равни шестмесечни вноски, съдържащи лихви и погашения. Последната вноска до 100.000.000 л. трѣбва да се внесе отъ фонда „Обществени осигуровки“ въ срокъ отъ две години отъ обнародването на този законъ;

б) редовното изплащане на заема Дирекцията за електрификация на Северна България гарантира съ постѫпленията отъ приходитѣ, изброени въ чл. 4 на закона за учредяване на Дирекцията за електрификация на Северна България.

Чл. 3. Изплащанията на анюитетнитѣ вноски отъ Дирекцията за електрификация на Северна България ще ставатъ отъ постѫпленията на приходитѣ, които се считатъ блокирани до размѣра на вноскитѣ, като за цельта се предвиждатъ ежегодно въ бюджета на Дирекцията за електрификация на Северна България необходимитѣ кредити.

Чл. 4. При изпълнение на предприятията, които ще се извършватъ съ срѣдствата на този заемъ, ще се приематъ на работа предимно работницитѣ при съответнитѣ инспекция на труда.“

(Ето мотивитѣ къмъ законопроекта:

МОТИВИ

къмъ законопроекта за разрешаване на Дирекцията за електрификация на Северна България да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки“ въ размѣръ на 100.000.000 л.

Г-да народни представители! Новоучредената Дирекция за електрификация на Северна България започна дейностьта си отъ м. декемврий миналата година.

Съгласно закона за учредяването ѝ, дирекцията има за цель да проведе пълното и системно електрифициране на Северна България. Като първа стѫпка въ изпълнение на това предписание на закона, дирекцията ще пристѫпи къмъ оползотворяване на излишната мощность отъ енергия, която остава неизползувана при електропроизводителнитѣ централи, находящи се въ Софийската область. като я транспортира по единъ далекопроводъ отъ София до Плѣвенъ и я остави да бѫде впрегната въ услуга на стопанството ни. А такава неизползувана енергия остава ежегодно, и то въ много голѣми количества. Така, напримѣръ, презъ 1939 г., отъ общото възможно електропроизводство 320.000.000 киловатчаса, сѫ били използувани само 156.000.000 киловатчаса, а 164.000.000 киловатчаса сѫ останали неизползувани.

Въ Софийската область остава неизползувана една минимална мощность отъ 4.500 KW (6.100 к. с.), която може да се пласира за електроснабдяването на Северна България. Презъ пълноводнитѣ месеци на годината остава неизползувана една максимална мощность, която надвишава 20.000 KW (27.000 к. с.). Освенъ това въ Софийската область сѫществуватъ и много добри условия за бѫдещето изграждане на водни и каменовѫглени източници, които ще задоволяватъ както растящитѣ нужди на областьта, така и тѣзи за електрификацията на Северозападна България.

За да може да се използува наличната днесъ свободна минимална мощность отъ 4.500 KW въ Софийско, ще трѣбва да се построи една високоволтова далекопроводна линия, която да свързва двата центъра — силодобивния съ консумативния, т. е. София, респективно Курило, съ гр. Плѣвенъ. По тази далекопроводна линия ще се пренася енергията, която съобразно нуждитѣ ще се разтоварва изъ пѫть въ съответнитѣ подстанции: „Мездра", „Червенъ-брѣгъ" и „Плѣвенъ".

Съ изграждането на далекопровода „София-Плѣвенъ" ще се постигнатъ следнитѣ безспорни изгоди и голѣми облаги за народното ни стопанство:

1) дизеловитѣ централи въ областьта, които употрѣбяватъ за силопроизводство чуждо гориво — внасяна срещу девизи — нафта ще преустановятъ по-нататъшното си действие;

2) използуването на неизползуваната досега електрическа енергия отъ централитѣ въ Софийската область ще представлява една опрѣснителна струя въ стопанския ни животъ;

3) индустрията, занаятчийството и земедѣлието ще получатъ единъ безсъмненъ тласъкъ за развитие, закрепване и процъвтяване, вследствие на чувствително по-низката цена на електрическата енергия, добита отъ мѣстнитѣ силови източници;

4) чрезъ електроснабдяването на Северозападна България ще се даде възможность на едно население отъ кѫгло 1.000.000 души да се ползува и то отъ облагитѣ на електричеството. Днесъ тази область брои 1.200.000 души, отъ които само 245.000 жители сѫ електроснабдени. Освенъ това ще могатъ да бѫдатъ електрифицирани намиращитѣ се тамъ индустриални предприятия и занаятчийски заведения, въ които сѫ инсталирани двигатели съ обща мощность надъ 20.000 к. с.;

5) отводнителнитѣ помпени станции „Карабоазъ", „Островъ", „Борилъ", „Вардимъ" и „Видинъ", поради липса на достатъчна енергия, работятъ съвършено нередовно. Каква голѣма полза ще допринесе пренасяната по далекопровода „София-Плѣвенъ" енергия за редовното обслужване на отводнителнитѣ помпени станции се вижда отъ обстоятелството, че тѣзи помпени станции осушаватъ около 315.000 декара обработваема площь, която при доходъ отъ 400 л. на декаръ годишно ще даде надъ 120.000.000 л. годишенъ доходъ.

За реализиране на проекта — пренасяне на енергия отъ Югозападна въ Северозападна България и разпредѣлението ѝ — ще сѫ необходими за постройка на високоволтова далекопроводна линия, на подстанциитѣ, трансформаторнитѣ постове и разпредѣлителни мрежи, около 140.000.000 л.

Дирекцията за електрификация на Северна България разполага понастоящемъ съ една сума отъ 40.000.000 л. Недостигътъ отъ 100.000.000 л. ще трѣбва да бѫде покритъ чрезъ заемъ.

Съ предложения законопроектъ се цели именно да бѫде разрешенъ този въпросъ, като се позволи на Дирекцията за електрификация на Северна България да сключи заемъ, който ѝ е необходимъ за изпълнение на нейнитѣ предначертани мѣроприятия.

Г-да народни представители! Като вѣрвамъ, че сте се проникнали отъ голѣмото значение, което ще има за народното ни стопанство постройката на далекопроводната линия „София-Плѣвенъ", моля ви да гласувате предложения ви законопроектъ за разрешаване на Дирекцията за електрификация на Северна България да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки" въ размѣръ на 100.000.000 л.

Министъръ на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството: **Инж. Д. Василевъ)**

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представитель г-нъ Маринъ Тютюнджиевъ.

Маринъ Тютюнджиевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Решихъ се да взема думата по този законопроектъ, защото има нѣщо въ неговитѣ мотиви, което ме смущава. Ние съ радость гласувахме въ миналата сесия закона за електрификацията на Северна България, като смѣтахме, че правимъ едно голѣмо дѣло за културното повдигане на Северобългарския край.

Таско Стоилковъ: Защото е голѣмо дѣло, затова го гласувахме ние. Ако не бѣше — нѣмаше да го гласуваме.

Маринъ Тютюнджиевъ: Всѣки, който е обходилъ Северна и Южна България, знае разликата между тия две части на нашата страна. Когато пѫтувате въ Южна България вечерь, ще видите да свѣтятъ, да блестятъ отъ свѣтлина не само селищата покрай желѣзнопѫтната линия, но и селища, приютени въ политѣ на планинитѣ — на Балкана и Родопитѣ. Отъ електрическа енергия се ползуватъ и индустриалнитѣ и занаятчийскитѣ заведения, които повдигнаха стопанския животъ на Южна България.

Северна България въ това отношение е останала твърде много назадъ. Северна България е електрифицирана 3-4-5 пѫти, а има краища, които сѫ 10 пѫти по-малко електрифицирани отъ Южна България. Почти нѣма село въ Северна България, което да е електрифицирано. Много сѫ затруднени индустриалнитѣ заведения въ ползуването отъ електрическа енергия, която е твърде скѫпа. А въ селата нѣма абсолютно никаква възможность да използуватъ електрическа енергия, която е тъй необходима за повдигане на селското стопанство. Азъ си представлявамъ какъвъ би билъ нашиятъ край, ако ние нѣмахме евтино електричество и въ селата. Азъ си представлявамъ какъвъ би билъ безъ електрическа енергия Търновскиятъ край и всички онія мѣста край голѣмитѣ и малки рѣчки въ нашата страна, въ които работятъ трудолюбивитѣ наши градинари, които се мѫчатъ съ примитивни срѣдства да изваждатъ водата отъ рѣкитѣ, за да напояватъ земята. Ако ние въ Северна България бихме имали евтина електрическа енергия, каквато има въ Южна България, мене ми се струва, че Северна България тоже би напреднала въ стопанско отношение и би станала една истинска градина при наличностьта на онія трудолюбиви работници, които тя има и праща вънъ въ съседнитѣ страни. Обаче, както ви казахъ, Северна България е останала твърде назадъ въ това отношение. Ние смѣтаме, че е належаща нуждата да се повдигне стопански и културно Северна България и затова тя трѣбва да бѫде подпомогната съ тоя законопроектъ.

Димитъръ Марчевъ: Кои села въ Южна България сѫ освѣтени съ електричество? Само около Пловдивъ. Има ли другаде села въ Южна България освѣтени съ електричество? Защо приказвате така? Обратното е: селата въ Южна България не сѫ освѣтени съ електричество. Не сте осведоменъ.

Маринъ Тютюнджиевъ: Всѣки, който е пѫтувалъ въ Южна България, знае това. — Г-да народни представители! Когато четохъ законопроекта, азъ смѣтамъ, че наистина ще се набавятъ суми, за да се почне едно цѣлостно електрифициране на Северна България. Обаче отъ мотивитѣ на законопроекта се вижда, че сумата, която ще се гласува — 100-милионниятъ заемъ — заедно съ наличнитѣ 40 милиона лева, ще послужатъ за прокарването на единъ далекопроводъ отъ Софийската область до Плѣвенъ, за да се разнесе съ него излишната електрическа енергия отъ Софийската область въ онія краища на Северна България.

Министъръ Димитъръ Василевъ: Това е една основна грѣшка. За цѣла Северна България се отнася.

Маринъ Тютюнджиевъ: Тъкмо това е, което ме накара да взема думата по тоя въпросъ. Азъ тъкмо този въпросъ поставихъ на г-нъ министъръ Василевъ предварително и той наистина ми каза, че това е една грѣшка. Защото въ проекта, който има той въ папката си, се казва, че далекопроводътъ ще отнесе излишната електрическа енергия отъ Югозападна България не само до Плѣвенъ, но и къмъ Търново, Шуменъ, Варна. Азъ искамъ едно потвърждение . . . .

Министъръ Димитъръ Василевъ: Така е, така е.

Маринъ Тютюнджиевъ: . . . на това, което прочетохъ въ неговата папка, предъ народното представителство. Азъ искамъ да бѫдемъ увѣрени, че тази сума — една значителна сума — не ще отиде само за подпомагане на една часть отъ Северна България, само за западния край на Северна България. Имаме и централната часть — бившиятъ

Търновски окръгъ — и Шуменската область съ новоосвободена Добруджа — краища, които сжщо така жадуватъ за евтина електрическа енергия.

Нѣкой народенъ представитель: Много ще чакатъ.

Маринъ Тютюнджиевъ: Та мене ми се струва, че би трѣбвало да вземемъ мѣрки за едновременното подпомагане на електрификацията въ цѣла Северна България.

Азъ очаквамъ декларация отъ г-на министра на благоустройството, която ще ни увѣри, която ще ни успокои, че тия суми тукъ ще отидатъ за електрифицирането на цѣла Северна България, а не само за една часть отъ Северна България. (Нѣкои народни представители ржкоплѣскатъ)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на благоустройството.

Министъръ Димитъръ Василевъ: Г-да народни представители! Това, което изтъкна г-нъ Маринъ Тютюнджиевъ, е действително едно опущение въ мотивитѣ къмъ законопроекта. Стотѣ милона лева заемъ, който ще се сключи отъ фонда „Обществени осигуровки", не ще се употрѣби само за далекопровода София—Плѣвенъ, а ще се употрѣби въобще за електрификацията на Северна България. Това е тъй да се каже първата стжпка при започването на работитѣ. И понеже ние нѣмаме такива голѣми срѣдства въ бюджета на Дирекцията за електрификацията на Северна България, естествено е, че ще работимъ съ заемъ. Електрификацията на Северна България ще ни струва къмъ 300—400 милиона лева, обаче нѣма защо да сключваме още отсега заемъ отъ 300—400 милиона лева, защото тия пари ще се изразходватъ въ 3—4—5 години. Следователно, сега ще трѣбва да сключимъ заемъ, чиито суми ще изразходваме въ първия строителенъ сезонъ, презъ който ще започнатъ практическитѣ работи за електрифицирането на Северна България.

За презъ предстоящата година ще ни трѣбватъ къмъ 140—150 милиона лева. Сега ние имаме по редовния бюджетъ 40—45 милиона лева. Значи, ще ни трѣбватъ още 100 милиона лева за тая година, за да можемъ да започнемъ работитѣ. Идущата година ще трѣбва да търсимъ, безспорно, други срѣдства. Не ще съмнение, че съ тия 100 милиона лева ние ще започнемъ най-напредъ строежа на електропровода София—Плѣвенъ, защото имаме за задача да пренесемъ тамъ излишната електрическа енергия отъ Софийската електрификационна область, която възлиза на близу 280 милиона киловатчаса, отъ които половината се пласиратъ, а другата половина не се пласира. Следователно, въпросътъ е до използуването на тия излишни 130—140 милиона киловатчаса, като се пренесатъ въ Северна България.

Имаме и единъ проектъ — който сжщо така ще бжде поднесенъ скоро на вашето внимание — който цели да се отдѣли една часть отъ електрическата енергия на Софийската община и да се пренесе тя по единъ далекопроводъ къмъ Южна България, който да я отнесе главно въ Срѣдногорието. Съ тоя въпросъ ще се занимаете сигурно въ най-близко бждеще.

Но подчертавамъ, и правя тая декларация предъ почитаемото Народно събрание, че тия 100 милиона лева не ще се употрѣбятъ само за строежа на електропровода София—Плѣвенъ, а въобще — за електрификацията на Северна България. Какъ ще се електрифицира Северна България, това е въпросъ на една строителна програма, която ще се изработи и се изработва вече отъ Дирекцията за електрификация на Северна България.

Това е, което мога да ви кажа по въпроса, който бѣ повдигнатъ отъ г-нъ Маринъ Тютюнджиевъ. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване. Които приематъ . . .

Стамо Колчевъ: Колко пари ще отидатъ за постройката на далекопровода и имаме ли медна жица?

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Какво искате, г-нъ Колчевъ?

Председатель: НИКОЛА ЛОГОФЕТОВЪ

Стамо Колчевъ: И може ли да се достави жица?

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Азъ вече поставихъ законопроекта на гласуване, а Вие тогава задавате въпроси.

Стамо Колчевъ: Извинявамъ се.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Задайте въпроса.

Стамо Колчевъ: Питамъ: колко пари ще отидатъ за постройката на самия далекопроводъ и осигурили ли сме медната жица? Това ме интересува.

Министъръ Димитъръ Василевъ: Сега възложихме вече доставката на жицата — 300 тона, 300.000 кгр — която ще дойде отъ Америка презъ Япония и презъ Русия. Въ всѣки случай договорътъ е сключенъ. Изобщо прави се всичко възможно, за да доставимъ медна жица за тоя далекопроводъ. Осигурена е доставката на жицата. И понеже тукъ нѣкои господа се интересуватъ и за Горна-Орѣховица, трѣбва да кажа, че ние ще гледаме да свържемъ съ тоя далекопроводъ и Горна-Орѣховица, да пуснемъ далекопровода отъ тамъ, къмъ Вардимъ, къмъ Карабоазката низина, къмъ Свищовъ, които се нуждаятъ отъ електрическа енергия.

Така че тая работа не бива да се схваща въ този смисълъ — че тия пари ще служатъ само за делекопровода София—Плѣвенъ. Навсѣкжде ще се работи съ тѣхъ въ Северна България. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за разрешаване на Дирекцията за електрификация на Северна България да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки" въ размѣръ на 100.000 л., моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ се изпраща въ комисията.

Съобщавамъ, че е постжпилъ отъ Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството законопроектъ за уреждане положението на техницитѣ съ висше и срѣдно образование и предприемачитѣ въ Добруджа.

Г-да народни представители! Дневниятъ редъ е изчерпанъ. За следното заседание, утре, въ 3 ч. следъ пладне, въ съгласие съ правителството, ви предлагамъ следния дневенъ редъ.

Одобрение на предложенията:

1. За продължаване сроковетѣ по нѣкои временно вносни и вносни декларации.

2. За освобождаване отъ вносно мито и пр. 80 тона бетонно желѣзо и за продължаване срока по временно вносна декларация № 851/1275, отъ 26 януарий 1939 г., на Бургаската митница.

3. За разрешаване износа на нѣкои стоки.

4. Докладъ на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходитѣ презъ 1941 бюджетна година на Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

(Продължение на разискванията)

Първо четене на законопроектитѣ:

5. За уреждане положението на учителитѣ по ведомството на Министерството на народното просвѣщение въ Добруджа.

6. За приемане дарението на Мария Иванова Ракова, отъ гр. Казанлъкъ.

7. За уреждане положението на техницитѣ съ висше и срѣдно образование и предприемачитѣ въ Добруджа.

8. За разрешаване на Министерството на търговията, промишлеността и труда да построи за нуждитѣ на службитѣ си сграда.

Които приематъ тоя дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 22 ч. 10 м.)

Подпредседатель: **ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ**

Секретари: **ГЕОРГИ МИХАЙЛОВЪ**
АТАНАСЪ ЦВЪТКОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**